

HUMANISTINEN
AMMATTIKORKEAKOULU

OPINNÄYTETYÖ

#nuoruusympyröillä

Nuorisovaltuutetut näyttelyn tuottajina Haminan kaupunginmu-
seolla

Hanna-Kaisa Lähde

Kulttuurituottaja YAMK (60 op)
Arvioitavaksi jättämisaika 12 / 2019

HUMANISTINEN AMMATTIKORKEAKOULU

Koulutusohjelman nimi

TIIVISTELMÄ

Työn tekijä Hanna-Kaisa Lähde	Sivumäärä 69 ja 16 liitesivua
Työn nimi #nuoruusympyröillä -Nuorisovaltuudet näyttelyn tuottajina Haminan kaupunginmuseolla	
Ohjaava(t) opettaja(t) Pekka Vartiainen	
Työn tilaaja ja/tai työelämäohjaaja Haminan kaupunki, kaupunginmuseo, Paula Kouki, Haminan nuorisopalvelut	
Tiivistelmä <p>Opinnäytetyössä kuvaan Haminan kaupunginmuseon ja Haminan nuorisovaltuuston osallistavan #nuoruusympyröillä näyttelyprojektin. Nuorisovaltuusto rakensi kaupunginmuseolle näyttelyn v. 2018. Sen näki yhteensä 2645 museovierasta. Opinnäytetyössäni tutkin projektin onnistumista opetus- ja kulttuuriministeriön museopoliittisen ohjelman, Haminan kaupunkistrategian ja osallisuuden näkökulmasta. Työn tilaajana toimi Haminan kaupunginmuseo.</p>	
Asiasanat museoala, osallisuus, nuorisovaltuustot, museot, osallistaminen	

HUMAK UNIVERSITY OF APPLIED SCIENCES

Name of the Degree Programme

ABSTRACT

Author Hanna-Kaisa Lähde	Number of Pages 86
Title #youthincityofhamina, Youth parliament producing an exhibition at the city museum of Hamina	
Supervisor(s) Pekka Vartiainen	
Subscriber and/or Mentor The manager of Haminas city museum Paula Koki , youth services city of Hamina	
Abstract <p>In this thesis, I introduce the Hamina City Museum and the Hamina Youth parliament a joint project: #youthincityofhamina. Youth parliament producing an exhibition at the city museum of Hamina at year 2018. There were 2645 museum visitors. In this thesis, I investigate the success of the project in terms of the Museum Policy Program made by Ministry of Education and Culture of Finland. I'm also researching how our project works whit Hamina city Strategy, and how community involvement works in this project. the thesis was commissioned by the Hamina City museum.</p>	
Keywords museum sector, complicity, youth parliaments, museums, practipation	

SISÄLLYS

1 JOHDANTO	5
2 TOIMINTAYMPÄRISTÖ	8
2.1 Osallisuus	8
2.2 Kuntien rooli kapenee, kulttuurin merkitys kasvaa	13
2.3 Haminan kaupungin toiminnanohjauksen muutokset	19
2.4 Osallisuus Haminan kaupungin toiminnanohjauksessa	22
2.5 Mahdollisuuksien museo muovaamassa museotoimintaa	23
2.6 Osallisuus museopoliittisessa ohjelmassa	25
3 CASE #nuoruusympyröillä	26
3.1 Näyttelyidean taustat	26
3.2 Aineiston keruu	29
3.3 Näyttelyn rakentaminen	31
3.4 Näyttelyn avajaiset	33
3.5 Näyttelyn saama huomio ja sidosryhmäyhteistyö	34
4 MENETELMÄT	35
4.1 Kysely osallistuneille nuorille ja ammattilaisille	37
4.2 Museojohtajan haastattelu	37
4.3 Nuoren tekemä nettikysely näyttelyn kävijöille	38
4.4 Benchmarking ja reflektointi	38
5 VASTAUSTEN ANALYSOINTI	39
5.1 Osallistuneiden ammattilaisten vastaukset	40
5.2 Osallistuneiden nuorten vastaukset	43
5.3 Museojohtajan haastattelun tulokset	45
5.4 Nuoren tekemän palautekyselyn tulokset	47
5.5 Benchmarking	48
6 PÄÄTELMÄT	51
7 YHTEENVETO	64
LÄHTEET	
LIITTEET	

1 JOHDANTO

Tässä opinnäytetyössä esittelen Haminan kaupunginmuseon ja nuorisopalveluiden tuottaman #nuoruusympyröillä- näyttelyn toteuttamiseen liittyvän osallistavan kokeiluprojektin. Näyttely tuotettiin yhteistyössä Haminan nuorisovaltuuston ja Haminan kaupunginmuseon kanssa osana Valtioneuvoston Suomi 100- ohjelmakokonaisuutta. Näyttely on tiettävästi Suomen ensimmäinen kaupunginmuseon pitkä näyttely, jonka nuoret ovat tuottaneet. Näyttely oli esillä Haminan kaupunginmuseolla 14.2. 2018- (31.8.2018) 15.9.2018 ja näyttelyn näki yhteensä 2645 museovierasta. Näyttelyä oli totuttamassa kuuden hengen nuorisoryhmä, joka oli ikäjakaumaltaan 13- 19- vuotiaita haminalaisia nuorisovaltuutettuja, Haminan kaupungin nuorisopalveluisen nuorten osallisuudesta vastaavana nuorisotyöntekijänä minä sekä kaupunginmuseon museojohtaja, museokonservaattori ja amanuenssi. Apujoukkoina toimi kaksi muuta nuorisopalveluiden työntekijää.

Työn tilaajana toimi työnantajani Haminan kaupungin nuorisopalvelut, missä itse opinnäytetyöhön liittyvän #nuoruusympyröillä- projektin toteuttamisen hetkellä työskentelin sekä Haminan kaupungin vetovoimapalvelut (kaupunginmuseo), jonka kokonaisuuden alle kaupunginmuseon toiminta organisaatiossa sijoittui. Keskeiset tutkimuskysymykset työlleni nousivat työntilaajan tarpeista. Tutkimuskysymykset ovat vahvasti sidottuja kaupunkistrategiaan ja opetus- ja kulttuuriministeriön museopoliittisen ohjelman 2030, Mahdollisuuksien museon tavoitteisiin. Kun työntilaajana toimi kaupunginmuseo ja kaupungin nuorisopalvelut, on mielestäni perusteltua, että tutkimus- ja kehittämistoiminta liittyy sekä kaupunkistrategiaan että museopoliittiseen ohjelmaan. Kaupunkistrategian ohjaavuus kunnissa nousee suoraan kuntalaista ja kaupunginmuseoiden toiminnan tavoitteet nousevat kaupunkistrategian lisäksi museolaista ja museopoliittisesta ohjelmasta. Projektin toteuttamishetkellä museopoliittinen ohjelma 2030 oli lausuntakierroksella. Se hyväksyttiin maaliskuussa 2018.

Opinnäytetyön alussa kuvaan toimintaympäristöä ja siinä tapahtuvia muutoksia. Oma työni Haminan kaupungin nuorisopalveluissa, nuorten osallisuudesta vastaavana nuorisotyöntekijänä, määrittää omaksi toimintaympäristökseeni kaupungin toiminnassa osallisuuden. Tästä syystä aloitan toimintaympäristön kuvaamisen osallisuuden määrittelyllä. Kuvaan kappaleessa myös kuntien merkityksen muutosta ja tulevaisuuden

näkymiä. Kuvaan niitä keskeisten megatrendien kautta. Olen valinnut keskeisiksi megatrendeiksi kaupungistumisen, mutta sivuan myös väestön ikääntymistä. Molemmat megatrendit ovat vaikuttaneet Haminassa kaupungin organisaatiouudistukseen ja sitä kautta taustalla toiminnanohjauksen muutokseen. Opinnäytetyössäni kuvaan niiden kautta kulttuurin ja kulttuuripalveluiden merkityksen muutosta. Olen valinnut tämän laajan tarkastelukulman työntilaajan toiveesta ja oman kiinnostukseni kautta.

Työhöni nuorten osallisuudesta vastaavana nuorisotyöntekijänä kuuluu nuorisovaltuuston ohjaaminen, nuorten osallisuuden kehittäminen ja laajempi demokratiakuntakasvatus. Sen lisäksi, että toimin Haminan kaupungin palveluksessa, olen mukana Haminan naapurikaupungin Kotkan kuntapolitiikassa. Molemmat roolit luovat painetta kuntakentän nykyisyyden, sekä tulevaisuuden hahmottamiseen ja tämä lisäsi henkilökohtaista kiinnostustani aiheeseen.

Käsittelen työssäni Haminan kaupungin toiminnanohjauksen muutosprosessia, joka osittain on seurausta yleisestä kuntakehityksestä, mutta osittain lähtee Kymenlaakson maakunnan ja Haminan kaupungin omista tarpeista. Lisäksi avaun Haminan kaupungin kumppanuus- ja osallisuusohjelman keskeiset tavoitteet.

Käsittelen opinnäytetyössä museopoliittisen ohjelman keskeiset tavoitteet ja paneudun erikseen sen osallisuutta ja kumppanuutta käsitteleviin tavoitteisiin.

Keskeisinä tutkimuskysymyksinä opinnäytetyössäni ovat se, että vastasiko #nuoruusympyröillä- näyttelyprojekti opetus- ja kulttuuriministeriön museopoliittinen ohjelman tavoitteisiin ja jos vastasi, niin miten. Lisäksi se, että vastattiinko sen toteuttamisessa Haminan kaupunkistrategiasta nouseviin uusiin toiminnanohjauksen tavoitteisiin, sekä niihin tavoitteisiin, joita itse kokeiluprojektilla kaupunkistrategiasta nostimme, yhteisen oppimisen suhteen. Koska oma työni Haminan kaupungilla liittyy voimakkaasti nuorten osallisuuteen, pyrin myös tarkastelemaan osallisuuden toteutumista näyttelyprojektissa. Esittelen tutkimuskysymykset tarkemmin opinnäytetyössä.

Haen vastauksia tutkimuskysymyksiini kvalitatiivisilla menetelmillä mm. projektiin osallistuneiden nuorten ja ammattilaisten kyselyllä ja näyttelystä julkaistuja lehtijuttuja

tarkastelemalla. Haen lisäksi kohdennettuja vastauksia tutkimuskysymyksiin haastatteleamalla museojohtaja Paula Koukia. Osallisuutta pyrin selvittämään mm. benchmarkkamalla osallistavia näyttelyprojekteja muissa kaupunginmuseoissa sekä analysoimalla kyselyiden vastuksia. Etsin yhteyksiä museopoliittisen ohjelman, kaupunkistrategian ja toiminnanohjauksen välillä luokittelemalla ne yhtäläisyyksien mukaan. Esittelen opinnäytetyössä käyttämäni tutkimusmenetelmät sekä niiden tulokset tarkemmin opinnäytetyön menetelmiä käsittelevässä kappaleessa.

Etsin benchmarkattavaksi saman tyyppisiä osallistavia näyttelyprojekteja. Sekä Helsingin että Espoon kaupunginmuseot toteuttivat osallistavilla menetelmillä omat näyttelyprojektinsa vuonna 2018 ja 2019. Helsingin kaupunginmuseossa toteutettiin Meidän Itä- valokuvanäyttely ja Espoon kaupunginmuseossa Katse horisonttiin- näyttely, joka kuvasi merellistä Espoota, jonka Kivenlahtea koskeva näyttelyosuus toteutettiin osallistavin menetelmin. Nämä näyttelyprojektit valikoituivat vertailukohteeksi kolmesta syystä. Molemmissa projekteissa paikalliset ihmiset osallistuivat näyttelysisältöjen tuottamiseen, näyttely liittyi voimakkaasti paikalliseen identiteettiin ja näyttelyaineistoa haettiin osaltaan sosiaalisen median Facebook-sivustojen kautta. Nämä kolme asiakohtaa yhdistävät sekä Helsingin kaupunginmuseon Meidän Itä- hankkeen, että Espoon kaupunginmuseon Katse horisontissa- näyttelyn Kivenlahtiosion #nuoruusympyröillä näyttelyyn. Vertaan #nuoruusympyröillä kokeiluprojektissa käytettyjä osallistamisen menetelmiä benchmarkingkohteissa käytettyihin menetelmiin ja pyrin tarkastelun avulla vertaamaan osallistamisen menetelmiä ja niiden onnistumista keskenään.

Reflektoin kyselyn tulokset, lehtiartikkelit, haastattelun ja benchmarkkauksen avulla tekemäni päätelmät sekä museopoliittisesta ohjelmasta, että kaupunkistrategiasta esiin nousseiden keskeisten tavoitteiden kanssa. Esittelen tulokset opinnäytetyön päätelmissä.

#nuoruusympyröillä kokeiluprojektin kaupunginmuseon asettamana täsmätavoitteena oli toimia Haminan kaupunginmuseon ja nuorisopalveluiden kokeiluprojektina näyttelyn aikana lausuntakierroksella olevan opetus- ja kulttuuriministeriön museopoliittinen ohjelma tavoitteiden mukaisen toiminnan kehittämisessä. Tästä syystä tulosten ref-

lektoinnin painopiste on aavistuksen kaupunkistrategiaa vahvemmin museopoliittisen ohjelman tavoitteissa.

2 TOIMINTAYMPÄRISTÖ JA SEN MUUTOKSET

Käsittelen tässä kappaleessa keskeisiä toimintaympäristöjä ja niiden muutoksia. Oma toimintaympäristöni Haminan kaupungin toiminnanohjauksessa on osallisuus. Pyrin tässä kappaleessa määrittelemään osallisuutta omasta työroolistani käsin.

Kuntaa toimintaympäristönä ei voida sivuuttaa, kun kehittämistyön tilaajana toimii Haminan kaupunki, joka edustaa kuntatyönantajaa sekä palvelun tuottajaa. Lähestyn kuntaa toimintaympäristön muutosten kautta. Toimintaympäristön muutokset vaikuttavat kuntapalveluihin ja niiden merkitykseen. Avaan kappaleessa kunnan roolin muutoksia ja niiden vaikutusta erityisesti kulttuuripalveluiden merkitykseen.

Osallisuuden vahvistamisella on vahva rooli Haminan kaupungin uuden organisaation (1.1.2019) toiminnanohjauksessa, joten kuvaan kappaleessa sekä Haminan kaupunkistrategian tavoitteet, kaupungin toiminnanohjauksen muutokset, että siihen liittyvän kaupungin kumppanuus- ja osallisuusohjelman tavoitteet.

Kuvaan kappaleessa myös opetus - ja kulttuuriministeriön museopoliittisen ohjelman 2030, Mahdollisuuksien museon kautta niitä toimintaympäristön muutoksia, mitä museokentällä edellytetään, sekä erikseen vielä osallisuuden viitekehyksen museopoliittisen ohjelman tavoitteissa.

2.1 Osallisuus

Oma työroolini on toimia Haminan kaupungin nuorisopalveluissa nuorten osallisuudesta vastaavana nuorisotyöntekijänä. Tämä tietysti määritteli oman työroolini liittyvän funktion myös #nuoruusympyröillä- näyttelyprojektissa. Toimin kaupunkiorganisaatiossa yhtenä osallisuuden asiantuntijana ja työtäni on nuorten osallisuuden vahvistaminen. Haminan kaupungin toiminnassa se tarkoittaa nuorisovaltuustotoiminnan kehittämistä ja ohjaamista, oppilaskuntatyön vahvistamista, nuorten osallisuuden kehittämistä mm. erilaisten osallisuusprojektien kautta, sekä laajempaa demokratiakas-

vatusta. Oikeastaan se, että Haminan kaupungin organisaatiossa nuorten osallisuutta varten on varattu kokoaikainen henkilöresurssi, toimi mahdollistajana sille, että tämän mittaluokan kokeiluprojektia pystyttiin kaupunginmuseon kanssa toteuttamaan. Taustalla vaikutti myös oma koulutukseni kulttuurituottajana. Nuorisotyön kentällä työskennellessäni olen pyrkinyt vahvistamaan omaa ammattiosaamistani kulttuurisen nuorisotyön projekteilla aina, kun se suinkin on ollut mahdollista. On turha kieltää sitä, että projektin toteuttamiseen vaikutti myös kulttuurituottajan YAMK- opinnot, joita suoritin. Museo tarjosi minulle täysin uuden toimintaympäristön toteuttaa nuorten kanssa osallisuusprojektia ja sitä kautta mielenkiintoisen aiheen kehittämishankkeelle, jonka ympärille voisin rakentaa opinnäytetyön.

Omaa työrooliani ohjaa ylätasolla nuorisolaki. Nuorisolain tavoitteena on:

- 1) edistää nuorten osallisuutta ja vaikuttamismahdollisuuksia sekä kykyä ja edellytyksiä toimia yhteiskunnassa;
- 2) tukea nuorten kasvua, itsenäistymistä, yhteisöllisyyttä sekä niihin liittyvää tietojen ja taitojen oppimista;
- 3) tukea nuorten harrastamista ja toimintaa kansalaisyhteiskunnassa;
- 4) edistää nuorten yhdenvertaisuutta ja tasa-arvoa sekä oikeuksien toteutumista; sekä
- 5) parantaa nuorten kasvu- ja elinoloja. (nuorisolaki 2017).

Valtiollisen nuorisotyön ja - politiikan ohjelman 2017 - 2019 mukaan nuorten osallistumismahdollisuuksia tulee tukea ja lisätä. Vuonna 2015 hyväksytyn kuntalain mukaan jokaisessa kunnassa tulee olla nuorisovaltuusto ja asiaa koskevat säännökset tulivat sovellettaviksi 1.6.2017. Nuorisovaltuustotoiminnan suurimpia haasteita ovat Nuorisovaltuustojen liitto ry:n mukaan toiminnan tekeminen tunnetuksi omalla paikkakunnalla sekä vaikuttavuuden lisääminen. (Valtion nuorisotyön- ja politiikan ohjelma 2017- 2019).

Niin nuorisolaissa, kuin valtiollisessa nuorisotyön ja - politiikan ohjelmassa puhutaan osallisuudesta, mutta sitä ei määritellä. Sen sijaan parempi määritelmä löytyi tätä

edeltävästä nuorisolaista (2006) missä nuorisotyö määriteltiin muun muassa nuorten oman ajan käyttöön kohdistuvaksi aktiivisen kansalaisuuden edistämiseksi. Aktiivisella kansalaisuudella tarkoitettiin nuorten tavoitteellista toimintaa kansalaisyhteiskunnassa. (nuorisolaki 2006).

Opetus- ja kulttuuriministeriön nettisivuilla kerrotaan, että nuorisolain tavoitteena on tukea monimuotoisen osallisuuden toteutumista. Nuorten osallisuuden edistämisen velvoite ei koske vain kuntia, vaan myös valtionhallintoa ja kaikkea valtion avustamaa toimintaa. Nuorisolaki velvoittaa lisäksi kuntia ja valtion viranomaisia tarjoamaan ja järjestämään nuorille mahdollisuuksia osallistua ja vaikuttaa paikallista, alueellista ja valtakunnallista nuorisotyötä ja -politiikkaa koskevien asioiden käsittelyyn tai muutoin kuulemaan heitä mainituissa asioissa. Lisäksi nuoria on kuultava heitä koskevissa asioissa. (<https://minedu.fi/nuorten-osallisuus>).

Allianssi ry, eli Suomen nuorisolaian kattojärjestö määrittelee nuorten osallisuuden demokratiakasvatukseksi. Allianssi ry:n nettisivuilla kerrotaan nuorten osallisuuden otsikon alla, että Allianssi tukee demokratiakasvatusta. Allianssin sivuilla sanotaan, sanasta sanaan, että kehitämme ja levitämme menetelmiä demokratiakasvatukseen ja yhteisöllisen, osallistavan toimintakulttuurin kehittämiseen. Kannustamme nuoria asettumaan ehdolle eri vaaleissa ja innostamme kaikkia äänestämään. Allianssi ajaa äänestysikärajan alentamista 16-ikävuoteen kaikissa vaaleissa. Alaikäisille nuorille Allianssi toteuttaa Nuorisovaalit, joissa oppilaitokset toteuttavat vaalin paikallisesti ja Allianssi kokoaa äänestystuloksen yhteen. Demokratiakasvatuksen lisäksi tuemme nuorisohjaajien verkostoitumista ja vahvistamme heidän ammattitaitoaan nuorten osallisuuteen liittyen. Allianssi ylläpitää yhdessä Nuorisovaltuustojen liiton ja Opinkirjon kanssa Osallisuuden vahvistajat -verkostoa. Lisäksi sivuilla kerrotaan, että Nuorten Akatemia, Kehittämiskeskus Opinkirjo ja Suomen Nuorisovaltuustojen liitto ovat kehittäneet ja julkaisseet uudet nuorten osallisuuden laatumittarit. Allianssi ry määrittelee osallisuuden arvoksi. (<https://www.alli.fi/vaikuttaminen/nuorten-osallisuus>).

Nuorten osallisuuden vahvistamiseksi laaditut laatuksiteerit löytyvät Nuoret ja osallisuus - nettisivun takaa. Sivulla kerrotaan, että kriteerit auttavat arvioimaan ja kehittämään osallisuutta kunnissa. Laatuksiteerit on tarkoitettu kuntien viranhaltijoiden ja

työntekijöiden käyttöön keskustelun käynnistäjäksi. Ne tarjoavat lisäksi mahdollisuuden kehittää nuorten osallisuutta johtamisen lähtökohdista ja toimialarajat ylittäen. Laatukriteerit julkaistiin syyskuussa 2019. Toimin itse oman työni kautta valtakunnallisessa työryhmässä, joka laatukriteereitä valmisteli. (<https://nuoretjaosallisuus.fi/>).

Osallisuutta tarkemmin määritelläkseni tutustuin muutamiin osallisuutta käsitteleviin teoksiin. Jutta Virolainen määrittelee osallistumista, osallisuutta ja osallistumattomuutta teoksessa Kulttuuriosallistumisen muuttuvat merkitykset. Hän kuvaa, että osallistumisen (participation) ja osallistumattomuuden (non-participation) käsitteillä voidaan tarkoittaa monia asioita. Osallistuminen voi tarkoittaa sekä yleistä kansalaisosallistumista esimerkiksi yhdistystoimintaan, että yksittäisten palvelukäyttäjien tai asiakkaiden osallistumista palveluprosesseihin. Osallistuminen voi olla kollektiivista tai yksilöllistä. (Virolainen 2015, 12).

Virolaisen mukaan osallisuutta tarkastellaan usein kotimaisessa tutkimuskirjallisuudessa hyvinvoinnin edistämisenä. Hänen mukaansa kirjallisuudessa viitataan esimerkiksi Erik Allardin klassiseen luonnehdintaan, hyvinvoinnin rakentumisesta kolmesta ulottuvuudesta: having (elintaso), loving (yhteissuhteet) ja being (itsensä toteuttaminen) (Virolainen 2015, 20).

Virolaisen mukaansa terveyden ja hyvinvoinninlaitoksen osallisuuden edistämisen yksikkö on mallintanut oman tulkintansa Allardin hyvinvoinnin ulottuvuuksien kautta. Siinä osallisuus voidaan jakaa kolmeen osa-alueeseen. Nämä osa-alueet, eli ulottuvuudet ovat: a. riittävä toimeentulo ja hyvinvointi, b. yhteisöön kuuluminen ja jäsenyys, sekä c. valtaisuus ja toimijuus. Syrjäytymisriksi kasvaa, jos joku osa-alueista jää vajaaksi. Terveyden ja hyvinvoinninlaitoksen mallin mukaan osallisuus ei ole staattinen tila, tai pysyvä ominaisuus, vaan sen aste vaihtelee muun muassa elämäntilanteiden ja elämänvaiheiden mukaan. (Virolainen 2015, 21).

Arto Lindholm pohtii toimittamassaan teoksessa Ei kävijästä kävijäksi, että osallistumisella ja osallistamisella on merkittävä näkökulmaero. Osallistaminen on tavallaan negatiivinen käsite: siihen sisältyy kannanotto ylhäältä alaspäin katsomisesta. Jos taidelaitos sanoo osallistavansa, ihmiset näyttävät haluttuun suuntaan ohjattavana

karjalaumana. Osallistuminen puolestaan kumpuaa ihmisestä itsestään ja luo positii-
visen mielikuvan. (Lindholm 2015, 15).

Lindholmin viittaa toimittamansa teoksen johdannossa Bäcklundin (2007), joka on
sitä mieltä, että osallisuuden käsite viittaa yhtäältä kuulumiseen yhteiskuntaan, tai
yhteisöön ja toisaalta kysymykseen poliittisten yhteisöjen toimintatavoista. Jotkut tut-
kijat ovat alkaneet puhua aktiivisesta kansalaisuudesta, johon sisältyy ajatus vastin-
parista, passiivisesta kansalaisesta (Lindholm 2015, 16). Nuorisolaki 2006 sisälsi
myös aktiivisen kansalaisuuden käsitteen.

Havaitsin, että osallisuutta määritellään paljolti yksilön suhteena yhteiskuntaan, tai
yhteisöön. Osallisuudella näytetään mittaavan yksilön aktiivisuutta yhteiskunnan jä-
senenä. Usein sen puute liitetään yksilön hyvinvoinnin puutteeseen tai syrjäytymi-
seen. Osallisuus liitetään myös yksilön mahdollisuuksiin, haluun tai kykyyn vaikuttaa
yhteiskunnassa. Mielestäni osallisuus on laajempi käsite. Se on kokonaisvaltaista,
kannustavaa ja mahdollistavaa.

Hannele Eklund kirjoittaa Ditte Winqvistin haastattelun pohjalta Sitran blogissa, että
kulttuuri on sijoitus hyvinvoivaan yhteiskuntaan. Hän lainaa taloustieteen professoria,
Nobel-palkittua Bengt Holmstömiä: ”Suomen tulevaisuus on nuorten varassa. Jos
heille ei anneta riittävästi mahdollisuuksia, myös vanhemmat ikäpolvet kärsivät. Tais-
telussa syrjäytymisen ehkäisyä vastaan on otettava kaikki aseet käyttöön.” Winqvistin
mukaan yhteiskunta turvaamat monipuoliset kulttuuripalvelut ovat varteenotettava
keino nuorten syrjäytymisen ehkäisemisessä ja elämänhallinnan tukemisessa. Hänen
mukaansa taide antaa yksilöille työkaluja itsensä toteuttamiseen, minkä ohella osalli-
suuden kokemuksella on olennainen merkitys. Taide tarjoaa toimivan foorumin moni-
puoliselle vuoropuhelulle. Se on negatiivisten voimien vastavoima, jonka kautta sekä
tekijät, että kokijat voivat päästä osaksi yhteiskunnallista keskustelua.
(<https://www.sitra.fi/blogit/kulttuuri-sijoitus-hyvinvoivaan-yhteiskuntaan/>)

Osallisuutta ei pitäisi mielestäni mitata liaksi pelkkien demokraattisten osallistumis-
väylien kautta, koska ne kaikki ovat tavallaan meidän toisten ihmisten luomia. Omalta
osaltaan se vie ajatusta kauemmas omaehtoisuudesta. Osallistamisen sijaan pitäisi
mielestäni käyttää termiä mahdollistaminen. Kun mahdollistetaan ihmisten osallistu-

minen, samalla hyväksytään ihmisten erilaiset tavat osallistua. Sanana mahdollistaminen on salliva ja antaa mahdollisuuden osallistua itselleen sopivalla tavalla. Tällöin myös totutusta, demokraattisista tai poliittisista järjestelmistä ulkopuoliset osallistumisen muodot koetaan yhtä merkittävinä tapoina olla osallisina ja osallistua.

2.2 Kuntien rooli kapenee, kulttuurin merkitys laajenee

Kuntatyöntekijänä ja kuntapäättäjänä olen tottunut seuraamaan trendejä, jotka vaikuttavat tulevaisuuden toimintaympäristöihin. Trendien seuraaminen liittyy vahvasti omaan työhöni nuorten osallisuustyöntekijänä. Trendien kautta voidaan ennakoida myös tulevaisuuden palvelujen kehittämistarpeita ja kuntakentän tulevia muutoksia. Tutustuin näiden YAMK opintojeni aikana Elina Hiltusen teokseen *Matkaopas tulevaisuuteen*. Teoksessaan hän kuvaa tulevaisuuden megatrendejä. Oma näkemykseni on, että trendejä seuraamalla voimme halutessamme ennakoida tulevia toimintakentän muutoksia hyvissä ajoin.

Megatrendeiksi voidaan kutsua sellaisia globaaleja ilmiöitä, jotka jollain tavalla poikkeileikkaavat koko maailmaa ja sen väestöä. Elina Hiltunen toteaa, että megatrendejä voisi luonnehtia sen luokan tapahtumiksi, että ”kaikki” tietävät mistä puhutaan. (Hiltunen 2012, 80). Hiltunen on listannut omaan väitösteokseensa yhdeksän megatrendiä: väestön ikääntyminen, väestön kasvu, kaupungistuminen, raaka-aineiden väheneminen, ilmastonmuutos, teknologian kehittyminen, kansainvälistyminen, väestön vaurastuminen ja kulutuksen kasvu. (Hiltunen 2012, 80). Oman kokemukseni mukaan kuntatasolla, näistä on eniten ollut esillä viime vuosina väestön ikääntyminen, kaupungistuminen, teknologian kehittyminen ja ilmastonmuutos. Keskityn tässä kohtaa pääsääntöisesti kaupungistumisen ja väestön ikääntymisen megatrendin vaikutuksiin. Nämä kaksi megatrendiä valikoituivat tarkastelun kohteeksi, koska niillä on ollut suora taustavaikutus Haminan kaupungin organisaatiouudistukseen ja toiminnanohjauksen uudistamiseen.

Seudullisella tasolla kuntakeskustelussa on noussut esille se, että kaupungistumisella on suurin vaikutus kulttuuripalveluiden merkityksen muuttumisen taustalla. Yhtä lailla kulttuuripalveluiden merkityksen muutoksen takaa löytyy viitteitä väestön ikääntymisestä, mutta sen vaikutus liittyy käsitykseni mukaan laajempaan, palveluraken-

teen muutostarpeeseen, joka nousee väestön ikääntymiseen liittyvistä laajemmista haasteista. Keskiössä on sosiaali- ja terveystalvet ja keskustelu siitä, että riittääkö yksittäisten kuntien hartiat tulevaisuudessa vastaamaan tähän haasteeseen, vai tarvitaanko siihen maakuntien kokoiset hartiat. Samalla tämä yhteiskunnallinen keskustelu asemoi epäsuorasti myös kulttuurin tulevaisuuden merkityksiä. Kuvaan näitä muutoksia seuraavaksi.

VTT Timo Aro on laatinut Kotkan ja Haminan seudulle muuttoliikettä analysoivan selvityksen vuosien 2011- 2015 välillä, jota molemmissa kaupungeissa käytetään strategisen valmistelun ja päätöksenteon tukena. Osallistuin 12.4.2018 päättäjäröolissa kaupunkistrategiaseminaariin Kotkassa. Aro luennoi meille kaupungistumisesta.

Seminaarissa tuli esille, että Aro on luonut kahdeksan perustetta sille, miksi kaupungistuminen tulisi ottaa huomioon kaikessa päätöksenteossa. Aron mukaan kaupungistumista tapahtuu tällä hetkellä kaikkialla Suomessa riippumatta kunnan tai kaupungin koosta. Siksi hän puhuu mielellään kaupungistumisista. Sen lisäksi, että ihmisiä muuttaa metropolia-alueelle ja suuriin kasvukeskuksiin, ihmiset hakeutuvat haja-asutusalueilta myös pienempiin keskuksiin. Aron mukaan tällaisen kaupungistumisen taustalla voi nähdä sellaisia muutoksia, minkä mukaan ihminen valitsee asuinpaikkansa palveluiden ja viihtyisyyden mukaan, eikä työpaikka ole enää niin määräävä tekijä, kuin aiemmin. Tämä on nostanut monin paikoin myös kuntien tuottamat omat kulttuuripalvelut, mutta myös alueen kaupalliset kulttuuripalvelut vetovoimakeskustelun keskiöön.

3. PEHMEÄT VETOVOIMATEKIJÄT

- Pehmeät tekijät ovat enemmän pito- kuin veto-voimatekijöitä Suomessa: pehmeiden veto-voimatekijöiden korostuu alueelle saapumisen jälkeen viihtyvyytenä ja mukavuutena .

- Pehmeät vetovoimatekijät liittyvät:

- Alueen herättämään fiilikseen ja ilmapiriin, tunteeseen, paikan henkeen ja laatuun, turvallisuuteen, sivistyteen, kerroksellisuuteen jne.
- Alueen tarinaan ja identiteettiin, historiaan, kaupunkikulttuuriin, perinteisiin, alueen maamerkkeihin, persooiniin ja merkikhenkilöihin ja muihin paikkaan liitettyihin erottautumistekijöihin
- Matkailu- ja luontokohteisiin, kuten meri, järvet, joki, kaupunkipuistot, saaristo, luonto- ja kansallispuistot jne.
- Tapahtumien ja elämyksiin, erityisesti tapahtumankurit ja vierailijoita houkuttelevat vetovoimakohteet tai maamerkit
- Vetovoimapalveluihin, kuten kulttuuri- ja vapaa-ajan palvelut sekä muu urbaani pohinä (ravintolat, kahvilat, galleriat, museot, arkkitehtuuri jne.

Kuva VTT Timo Aron luentomateriaali 12.4.2018

Paikkakunnilla on erilaisia pito- ja vetovoimatekijöitä, joita Aro luonnehtii seuraavasti: Kovat vetovoimatekijät, sijaintitekijät ja pehmeät vetovoimatekijät. Aron määritelmän mukaan tapahtumat, imago ja mielikuvat, luonto sekä arkkitehtuuri voidaan nähdä pehmeinä vetovoimatekijöinä. Alueen tarinaan, identiteettiin ja historiaan, kaupunkikulttuuriin, persooniin ja merkkihenkilöihin ja muihin paikkaan liittyviin erottumistekijöihin liittyvät asiat, mutta yhtä lailla tapahtumat, kuntien kulttuuri- ja vapaa-ajan palvelut, sekä muu urbaani pöhinä liittyvät vahvasti paikkakunnan tai alueen pehmeisiin pito- ja vetovoimatekijöihin. (Aro 12.4.2018)

Lahden kaupunginmuseon BEMINE-hankkeessa toteutetut tutkimukset tukevat Aron näkemyksiä. Hankkeessa toteutettiin kaksi tutkimusta. Toinen niistä on Lahden kaupunginmuseon tutkimuksia 34, Vaikuttava kulttuuriympäristö vuodelta 2018. Tutkimuksessa todetaan, että kaiken kaikkiaan kulttuurilla on vaikutuksia muun muassa identiteettiin, kulttuuripääomaan, inhimilliseen pääomaan, sosiaaliseen pääomaan ja alueen kehittämiskulttuuriin. (Häkkälä, Niskanen, Valden 2018, 26). Kaikki edellä mainitut asiat ovat rinnastettavissa Aron luonnehtimiin pehmeisiin pito- ja vetovoimatekijöihin. Näiden lisäksi kulttuuriin voidaan liittää (alue)taloudellisia vaikutuksia. (Häkkälä ym. 2018, 26).

Tutkimuksessa todetaan, että alueen kilpailukyvyksi määritellään alueen kyky ja potentiaali synnyttää, houkutella ja ylläpitää toimintaa, joka lisää alueen hyvinvointia. Siten alueen toimijat (asukkaat ja yritykset) vaikuttavat alueelliseen kilpailukykyyn. Todellisuudessa alueiden kilpailukyky määrittyy alueiden resurssien ja ominaisuuksien perusteella siten, että alue on sitä kilpailukykyisempi, mitä paremmin alue pärjää näiden ominaisuuksien osalta suhteessa muihin alueisiin. Alueen kilpailukyvyistä ja vetovoimaisuudesta kertovat muun muassa alueen kyky houkutella työvoimaa, yrityksiä ja matkailijoita. Alueellisten kilpailukykytekijöiden yhteydessä kulttuurilla tarkoitetaan muun muassa kulttuuria alueellisen identiteetin kuvaajana, kulttuuripääomana, kulttuurihyödykkeenä ja kulttuurin tuotantona sekä kulttuuriklusterina. Omalta osaltaan näihin tekijöihin vaikuttaa myös kulttuuriympäristö. Vaikutuksen voidaan olettaa vaihtelevan alueellisesti. Kulttuuristen tekijöiden on arveltu voimistuneen viime vuosina alueellisten vetovoimatekijöiden joukossa, joihin alueet perustavat kyvykkyytensä kilpailla muun muassa yrityksistä, työvoimasta ja matkailijoista. Kulttuurin kiinnostavuutta kehittämisen osatekijänä on lisännyt huomio siitä, että kulttuurialan on todettu

olevan yksi nopeimmin kasvavista ja parhaiten työllistävistä aloista. (Häkkälä ym. 2018, 26). Tutkimus osoittaa, että kulttuurilla on merkitystä pito- ja vetovoimatekijänä. Kaupungistumisen kiihtyessä paremman pito- ja vetovoiman omaavat paikkakunnat pystyvät paremmin kilpailemaan asukkaista, matkailijoista ja työvoimasta. Samansuuntaisia huomioita oli myös Arolla.

Valtion sosiaali- ja terveysministeriö julkaisi huhtikuussa 2019 mietintönsä: Kulttuuri ja taide hyvinvoinnin edistäjinä sosiaali- ja terveydenhuollossa, työelämässä ja koulutuksessa ja siihen liittyvän terveyttä ja hyvinvointia edistävän taide- ja kulttuuritoiminnan yhteistyöryhmän raportin sekä jatkotoimenpide-ehdotukset. Mietintö liittyi terveyden edistämisen politiikkaohjelmaan (2007–2011), jonka osana valmisteltiin poikkihallinnollinen taiteesta ja kulttuurista hyvinvointia -toimintaohjelma vuosille 2010–2014. Mietinnössä lanseerattiin virallisesti termi kulttuurihyvinvointi. Raportissa todetaan, että kulttuurihyvinvointi liittyy ihmisen kokonaisyhyvinvointiin – taide ja kulttuuri ovat osa hyvää elämää, jokaisessa olevaa luovuutta ja elinikäistä oppimista. Tämä vaatii riittävän henkilöresurssin ja rahoituksen lisäksi työ- ja toimintakulttuurin muutosta ja kehittymistä niin kulttuuri- kuin sote-sektorillakin. (Kaattari, Suksi 2019, 12). Mielestäni on ilmeistä, että kunnan perustehtävien ja painopisteiden muuttuessa kuntalaisten hyvinvoinnin edistämisen merkitys korostuu ja kulttuuri tulee nousemaan yhdeksi tärkeäksi toiminnaksi asian edistämiseksi.

Etelä-Savon maakunnassa pohdittiin taiteen, kulttuurin ja kulttuurihyvinvoinnin suhdetta tulevaisuuden kehityssuuntiin, kun siellä valmisteltiin kulttuurihyvinvointisuunnitelmaa vuosille 2019–2021. Suunnitelma tehtiin Etelä-Savon maakuntaliiton koordinoimana ja Taiteen edistämiskeskuksen rahoittamana, osana Hyvinvointia kulttuurista Etelä-Savoon -hanketta (2017–2018). Tuossa hankkeessa nostettiin esille myös megatrendien vaikutus kulttuuripalveluiden merkityksellisyyteen ja tulevaisuuteen.

Kuva Etelä-Savon maakunnan kulttuurihyvinvointisuunnitelmasta. (Etelä-Savon kulttuurihyvinvointisuunnitelma 2019- 2021, 11).

Raportissa ei mainita kapungistumista, mutta väestön ikääntyminen on huomioitu. Etelä-Savossa katsotaan, että ikääntyminen vaikuttaa erityisesti ikäihmisten kulttuuripalveluiden kehittämiseen.

Raportissa tuodaan esille, että taide- ja kulttuuripalvelujen tuottajien kannattaa tutustua megatrendeihin voidakseen omaa osaamistaan ja palvelujaan kehittäessä ennakoita tulevaisuuden haasteita ja mahdollisuuksia. Yhteiskunnalliset muutokset vaikuttavat joka tapauksessa palvelutarpeeseen ja palvelujen tuotantotapoihin, ne ruokkivat uusia ja kiihdyttävät toisia markkinoita. (Etelä-Savon kulttuurihyvinvointiohjelma 2019- 2021, 16). Sama pätee mielestäni laajemmin koko kuntasektoriin ja kuntien palveluihin tulevaisuudessa.

Myös Kuntaliitto nostaa omassa Sivistyksen suunta 2025 - sivistyspoliittisessa ohjelmassaan kulttuuripalveluiden visioksi seuraavan: Kulttuuripalveluiden merkitys alueen elinvoimaisuuden ja kuntalaisten hyvinvoinnin kannalta on suuri. Jokaisella on oikeus kulttuuripalveluihin iästä, kulttuuritaustasta ja elämäntilanteesta riippumatta ja

palvelut ovat luonteva osa kuntalaisten jokapäiväistä elämää. (Kuntaliiton sivistyspoliittinen ohjelma 2025, 42).

Ohjelmassa todetaan, että kulttuurin merkitys osallisuuden ja identiteetin vahvistajana tulee korostumaan. Sen mukaan lasten ja nuorten taiteellisen toiminnan tukeminen vahvistaa osallisuutta, ehkäisee syrjäytymistä sekä lisäävää tasa-arvoa ja hyvinvointia. Ohjelma kiteyttää, että lasten ja nuorten kasvua ja identiteetin muodostumista vahvistetaan taiteen ja kulttuurin keinoin. (Kuntaliiton sivistyspoliittinen ohjelma 2025, 43).

Kuntaliiton arvion mukaan kulttuuri ja taide toimivat tulevaisuudessa kunnan houkuttelevana tavaramerkkinä, mielenkiintoiset, uudistuvat tapahtumat ja paikkakunnan syke lisäävät alueen elinvoimaisuutta, vaikuttavat myönteisesti kunnan imagoon ja tekevät alueesta kiinnostavan. (Kuntaliiton sivistyspoliittinen ohjelma 2025, 43).

Näen, että kuntien on pystyttävä vastaamaan näihin muuttuviin tarpeisiin ja merkityksiin. Osana muutosta kulttuuripalveluiden arvo nousee nähdäkseni kahden suuntaisesti. Kuten terveyttä ja hyvinvointia edistävän taide- ja kulttuuritoiminnan yhteistyöryhmän raportti osoittaa, meillä on vahvaa näyttöä siitä, että kulttuuri nähdään hyvinvointia edistävänä toimintana. Kuntaliitto on samaa mieltä. Sen lisäksi se liittyy kulttuurin osallisuutta ja identiteettiä vahvistavaksi toiminnaksi. Kulttuuri nähdään entistä vahvemmin myös väestön vetovoima- ja pitovoimatekijöinä. Ne seudut ja kunnat, jotka oivaltavat tämän, menestyvät jatkossa. Kun kuntien rooli sosiaali- ja terveyspalveluiden turvaajana siirtyy kuntatasolta maakuntatasolle, lisää se kunnassa saatavilla olevien kulttuuripalveluiden kokonaismerkitystä jatkossa niin hyvinvoinnin edistämisen, osallisuuden, mutta myös kuntien pito- ja vetovoiman näkökulmasta. Samoihin haasteisiin on Haminassakin pyritty vastaamaan, kun Kymenlaakson maakunta perusti sosiaali- ja terveyspalveluiden kuntayhtymän. Kymenlaaksossa ja Haminassa on seurattu megatrendejä. Haminan kaupungin uutta organisaatiota ja toiminnanohjausta valmistellessa on kiinnitetty huomiota sekä kuntalaisten hyvinvoinnin edistämiseen, että kaupungin vetovoiman parantamiseen. Esittelen kaupunkistrategian tavoitteet seuraavaksi.

2.3 Haminan kaupungin toiminnanohjauksen muutokset

Haminan kaupungissa tehtiin iso organisaatiomuutos vuoden 2019 alussa. Organisaatiouudistusta lähdettiin valmistelemaan hyvissä ajoin ja se on edelleen meneillään. Organisaation muutostarpeet lähtivät siitä, että Kymenlaakson maakunnan kunnat muodostivat sosiaali- ja terveystalvveluiden kuntayhtymän (Kymsote) vuoden 2019 alusta, jolloin kunnan tuottamista palveluista liki 60 % siirtyi uuden kuntayhtymän tuotettavaksi ja samalla kunnassa aiemmin työskennellyt sosiaali- ja terveysalan henkilökunta siirtyy uuden Kymsoten palvelukseen. Tämä vaikutti peruskuntaan jäävien kaupungin toimintojen ja tehtävien uudelleen asemointiin. Kuntayhtymän perustamisella pyrittiin etupainotteisesti reagoimaan Juha Sipilän hallituksen valmistelemaan sosiaali- ja terveystalvveluiden kokonaisuudistukseen, sekä maakuntaudistukseen. Sipilän hallituksen kaaduttua keväällä 2019, vuoden alusta perustetun Kymsoten toiminta jatkui suunnitellusti.

Haminan kaupungin roolin muutokseen kuntalaisten palvelutuottajana lähdettiin hakemaan potkua jo vuonna 2017- 2018, kun Kymsotea alettiin valmistella. Haminassa ymmärrettiin, että näin iso muutos kunnan perustehtävissä tarkoittaa kokonaisvaltaista toiminnanohjauksen muutosta. Mallia toiminnanohjauksen muutokseen lähdettiin hakemaan ensin mm. prosessien kuvaamisella. Koko kaupungin virkamiesjohto ja esimiestehtävissä työskentelevät olivat mukana Valmentures oy:n johtamisvalmennuksessa, missä saimme valmiuksia mm. muutosjohtamiseen, prosessijohtamiseen, tiimijohtamiseen ja Lean-johtamiseen.

Samaan aikaan, kun Haminan kaupunki lähti tavoittelemaan uudenlaista johtamisosaamista oman organisaationsa sisällä kouluttamalla olemassa olevia esimiehiä, sen lisäksi johtamisosaamista haettiin oman organisaation ulkopuolelta. Haminassa laitettiin kaksi muutosjohtajan määräaikaista työpaikkaa auki. Kaupunkiin etsittiin nimenomaan johtamiskoulutuksen ja kokemuksen omaavia osajia. Elokuussa 2018 Haminan kaupungille palkattiin kaksi muutosjohtajaa toteuttamaan organisaatiouudistusta käytännössä.

Vuonna 2017 hyväksytyn kaupunkistrategia 2030 tavoitteiden mukaan Haminassa luodaan kumppanuuksia, joilla luomme edellytyksiä eri toimijoiden aktiivisuudelle ja

osallisuudelle sekä rakennamme alustan yhdessä tekemiseen, edistämme seutuyhteistyötä ja kansainvälisyyttä sekä huolehdimme edunvalvonnasta. Lisäksi panostamme uudistumiskykyiseen ja osaavaan henkilöstöön, jolloin henkilöstömme palvelukyky on korkealla. Kannustamme henkilöstöä palvelujen kehittämiseen yhteistyössä kuntalaisten kanssa, otamme palveluissa käyttöön uusia innovaatioita, hyödynnämme tekoälyn ja robotiikan mahdollisuudet ja koulutamme henkilöstöämme jatkuvasti. (Haminan kaupungin strategia 2030)

Kuva Haminan kaupungin strategia 2030, strategiset tavoitteet

Kaupunkistrategiasta nousevat tavoitteet vaikuttivat taustalla myös #nuoruusympyröillä- näyttelyprojektin alkaessa. Pyrimme kaupunginmuseon ja nuorisopalveluiden yhteistyöllä luoman kumppanuuksia ja tukemaan nuorten aktiivisuutta. Pyrimme osoittamaan uudistumiskykyisyyttä, kehittämään uusia innovaatioita ja ennen kaikkea kehitimme museopalveluja yhteistyössä nuorten kanssa. Lisäksi toivoimme, että nuorten tuottama näyttely puhuttelisi myös kokonaan uusia kohderyhmiä. Tärkein konkreettinen kaupunkistrategian tavoite liittyi oppimiseen. Päätimme yhdessä, että näyttelyn lisäksi, tavoitteemme oli oppia projektin aikana jotain uutta. Asetimme yhteiseksi tavoitteeksi kahden suuntaisen oppimisprosessin, jossa sekä ammattilaiset, että nuoret oppivat toisiltaan.

Lähtökohtana #nuoruusympyröillä- näyttelyprojektissa oli se, että toteutamme nuorten osallisuusprojektin yhteistyössä kaupunginmuseon kanssa kokeiluprojektina. Lähdemme rohkeasti toteuttamaan kaupunkistrategian tavoitteiden mukaista sektorit ylittävää yhteistyötä hyvinvoiva haminalainen ja vetovoimainen Hamina prosessien kesken. Nuorisovaltuusto- ja nuorisopalvelut toimivat hyvinvoiva haminalainen prosesseissa ja museot toimivat vetovoimainen Hamina prosessissa.

Kuva Haminan toiminnanohjausmalli 1.1.2019

Väestön ikääntymisellä ja kaupungistumisella on molemmilla yhtymäkohtia Haminan kaupungin organisaation uudistumiseen. Vaikutukset ovat välittömiä, sekä välillisiä. Väestön ikääntyminen on johtanut monissa maakunnissa siihen, että maakuntien kunnat ovat muodostaneet vapaaehtoisia sosiaali- ja terveystalouden kuntayhtymiä. Niin tapahtui myös Kymenlaaksossa. Tämä puolestaan on vaikuttanut kaupungin palveluihin ja niiden painopisteen muutokseen. Keskeiseksi toimintaa ohjaaviksi prosesseiksi Haminassa ovat valikoituneet hyvinvoinnin ja vetovoiman edistäminen. Hyvinvoiva haminalainen kokonaisuuden keskeiseksi prosesseiksi mielletään opetus, koulutus ja kasvatus, nuorisotyö, sekä osallisuutta ja kumppanuutta vahvistavat prosessit. Huomioitavaa on se, että hyvinvoinnin edistämisen toimialalla on myös liikunta ja kunnan yleinen kulttuuritoimi. Vetovoimainen Hamina kokonaisuuden keskeiseksi prosesseiksi mielletään kilpailukykyä ja kasvua tukevat prosessit, sekä ympäristön viihtyisyyttä tukevat prosessit. Siellä puolella toimii kaupunginmuseo ja tapahtumatuotannot. Kulttuurin molemmat merkitykset sekä hyvinvoinnin edistäjänä, että veto-

voiman lisääjänä näkyvät kaupunkistrategiassa, sekä kaupungin toiminnanohjauksessa vahvasti.

2.4 Osallisuus Haminan kaupungin toiminnanohjauksessa

Haminan kaupungin toiminnanohjausmallissa osallisuutta koordinoidaan hyvinvointivaliokunnan aktiivisena ja osallisena prosessista käsin. Hyvinvointivaliokunnan toimintasäännössä (9.1.2019) aktiivisena ja osallisena -palveluprosessin tehtävät kuvataan seuraavalla tavalla: aktiivisena ja osallisena -palveluprosessin tehtävänä on järjestää, koordinoida ja kehittää järjestö- ja kumppanuustoimintaa mukaan lukien nuorisovaltuuston, vanhus- ja vammaisneuvostojen toimintaa, koordinoida toimivia liikuntapalveluita, monipuolisia kulttuuripalveluita, sekä nykyaikaisia kirjasto- ja tietopalveluita. Haminan kaupungin kumppanuus ja osallisuusohjelman mukaan kaupunki rakentaa ja lisää lähidemokratiaa ja asukkaiden vaikuttamisen mahdollisuuksia kotikaupungin asioihin ja kehittämiseen. Ohjelmassa todetaan, että osallisuudella, yhteisöllisyydellä ja aktiivisuudella on myönteinen vaikutus ihmisten hyvinvointiin. (Haminan kaupungin kumppanuus- ja osallisuusohjelma 6.11.2019).

Osallisuusohjelman mukaan osallisuuden ja kumppanuuden toimintaa ohjaa yhteiset arvot, toiminnalla on yhteinen päämäärä, kumppanuus- ja osallisuustoiminnassa toteutuu tasavertainen ja vastavuoroinen yhteistyö, kumppanuus syntyy vapaaehtoisuudesta, johon voi liittyä toimintaan sitoutumista sovittavaksi ajaksi esim. toimikaudeksi. Kumppanuudesta on hyötyä ja iloa molemmille osapuolille, kumppanuus- ja osallisuustoimintaa ohjaavat yhteiset periaatteet, kumppanit täydentävät ja tukevat toisiaan sekä oppivat toisiltaan. Kumppanit toimivat eettisesti ja kaupungin arvojen mukaisesti, jotka ovat asukas- ja yrityslähtöisyys, rohkeus ja tulevaisuuslähtöisyys. (Haminan kaupungin kumppanuus- ja osallisuusohjelma 6.11.2019).

Osallisuusohjelmassa kuvataan, että kumppanuuksien ja osallisuuden avulla edistetään kaupungin asukkaiden aktiivisuutta ja vaikuttamismahdollisuuksia, millä on myönteinen vaikutus asukkaiden hyvinvointiin. Kumppanuus- ja osallisuusohjelman avulla tuetaan eri tahojen yhteistyötä. Kumppanuustoiminnassa on mukana yhdistyksiä, yhteisöjä ja yksityisiä henkilöitä paikallisesti, seudullisesti, valtakunnallisesti ja kansainvälisesti. Kumppanuus ja osallisuutta edistävä toiminta liittyy kaupungin kaik-

keen toimintaan. Kaupunki on kumppanuustoiminnan alusta tukien eettistä ja kaupungin arvojen mukaista toimintaa. Kumppanuus- ja osallisuustoiminta kehittyy jatkuvasti ja siihen on tavoitteena saada yhä enemmän kaupungin asukkaita ja yhteistyökumppaneita mukaan. (Haminan kaupungin kumppanuus- ja osallisuusohjelma 6.11.2019).

Oma vakanssini Haminan kaupungilla on nuorisopalvelussa ja sitä kautta vahvana elämään prosessissa, mutta ohjaamani nuorisovaltuuston toiminta on suoraan aktiivisena ja osallisena prosessin alla. Kaikkia kaupungin toimialoja poikkileikkaavaa osallisuutta koordinoidaan aktiivisen ja osallisena prosessista.

Haminan nuorisovaltuuston toiminnassa on keskeistä, että nuoret osallistuvat kaupungin päätöksenteon valmisteluun. He ovat mukana valtuustossa ja valiokunnissa. Sen lisäksi Haminan nuorisovaltuusto rakentaa kumppanuuksia haminalaisten nuorten välille, se rakentaa yhteistyötä nuorten kanssa toimivien sidosryhmien välille, se rakentaa kumppanuuksia poliittisten päättäjien kanssa ja kaupungin eri toimialojen kanssa sekä niiden välille. Tästä näkökulmasta on varsin luontevaa, että kaupungin museo avasi yhteistyön ja kumppanuustoiminnan haminalaisten nuorten kanssa nimenomaan nuorisovaltuuston kautta.

2.5 Mahdollisuuksien museo muovaamassa museotoimintaa

Mahdollisuuksien museo, Opetus- ja kulttuuriministeriön museopoliittinen ohjelma 2030 julkaistiin maaliskuussa 2018. #nuoruusympyröillä- näyttelyn rakennusvaiheessa ohjelmasta oli olemassa vasta luonnosversio, mutta museojohtaja Paula Kouki piti ensiarvoisen tärkeänä sitä, että #nuoruusympyröillä - näyttelyn toteuttaminen testasi jo ennakkoon uuden museopoliittisen ohjelman tavoitteita. Kymen-Sanomien lehtihaastattelussa 15.2.2018 Kouki tuo asian esille. Koukin mukaan, yhteisprojekti on toteuttanut vielä julkaisematonta museopoliittista ohjelmaa, jossa korostetaan yleisön osallistumista kulttuurin tekemiseen. (Outi Palmu, Kymen-Sanomat, 15.2.2019, 20:22).

Projektia aloittaessamme Paula Kouki kertoi meille valmisteilla olevasta museopoliittisesta ohjelmasta ja siitä, että nuorten kanssa toteutettava näyttely tukee museopo-

liittisen ohjelman tavoitteita. Emme etukäteen käyneet kaupunkistrategian tavoin tarkkaan läpi sitä, millä konkreettisilla keinoilla pyrimme sitomaan kokeiluprojektin museopoliittiseen ohjelmaan. Se oli enemmän kaupunginmuseon prosessi. Tästä syystä kuvaan tässä museopoliittisen ohjelman keskeiset tavoitteet irrallisina #nuoruusympyröillä- näyttelyprojektista ja kuvaan niitä muutostavoitteita, minne suuntaan museoiden toimintaa halutaan museopoliittisen ohjelman avulla ohjailta. Olen itse tutustunut tarkemmin museopoliittisen ohjelman tavoitteisiin tehdessäni opinnäytetyön tutkimusta ja pyrkiessäni vastaamaan opinnäytetyölle asetettuihin tutkimuskysymyksiin.

Museopoliittisessa ohjelman tiivistelmässä kerrotaan, että museopoliittisessa ohjelmassa linjataan museoalan keskeiset menestystekijät vuoteen 2030. Visiona on, että vuoteen 2030 mennessä Suomessa on Euroopan ajankohtaisimmat museot ja innostuneimmat asiakkaat. Museopoliittisessa ohjelmassa museot nostetaan esiin asiantuntijoina, kumppaneina ja mahdollistajina. Museot tarjoavat elämyksiä ja tietoa, sekä luovat mahdollisuuksia luovuudelle, sivistykselle, identiteetin rakentamiselle ja muutosten ymmärtämiselle. (Mattila 2018).

Museopoliittisessa ohjelmassa kannustetaan kumppanuuksiin ja yhteistyöhön. Siinä kuvataan, että museot tukevat yksilöitä ja yhteisöjä oman kulttuuriperintönsä määrittelyssä ja hyödyntämisessä. Ihmiset oivalletaan myös museoiden toiminnan potentiaaliseksi kehittäjäksi ja heille tarjotaan erilaisia kanavia osallistua tekemiseen ja päätöksentekoon. Museopoliittisessa ohjelmassa kerrotaan, että näyttelyt ovat museoille ominainen media, joiden avulla museot tarjoavat elämyksiä ja tietoa. (Mattila 2018, 14.)

Museot vahvistavat profiiliaan kulttuurisesti kestävästä oppimisen mahdollistajina. Keskeistä on se, että museon toiminta tukee lasten ja nuorten identiteetin rakentumista, kulttuurisen osaamisen vahvistumista ja osallisuutta kulttuuriin. Museopoliittisessa ohjelmassa kerrotaan, että yhteistyössä toimiminen on vuorovaikutteista, motivoivaa ja rakentuu molemminpuoliselle arvostukselle. (Mattila 2018, 15).

Museopoliittinen ohjelma ennustaa, että tulevaisuudessa digitaalisuus tulee vaikuttamaan museoiden toimintaan merkittävästi. Digitaalisten palveluiden kirjo museo-

alalla kasvaa jatkuvasti. Kyse ei ole vain analogisten palveluiden siirtämisestä digitaaliseen alustalle vaan laajemmin uudenlaisten palveluiden kehittämisestä, sekä samalla ajattelutapojen, palveluiden kulutuksen ja osallisuuden muutoksesta. (Mattila 2018, 26).

2.6 Osallisuus museopoliittisessa ohjelmassa

Opetus- ja kulttuuriministeriön museopoliittisen ohjelman 2030, Mahdollisuuksien museo korostaa museoalan aktiivista roolia hyvinvoinnin, osallisuuden ja yhteiskunnallisen vuoropuhelun vahvistajana. (Mattila, 2018, 51).

Museopoliittisen ohjelmassa osallisuus tiivistyy kohtaamista ja kumppanuuksia käsittelevään osioon. Otsikon alla kehittämiskohteina kuvataan yhdessä tekeminen, osallisuus ja yhteisöllisyys, yhteiskunnallisesti vaikuttava näyttelytoiminta, inspiroiva oppimisympäristö ja vapaaehtoistoiminta. Sen toimenpiteissä listataan mm., että museot kokeilevat ja etsivät uusia osallistumisen ja osallistamisen tapoja, museot osallistuvat yhteishankkeisiin, kumppanuuksiin ja verkostomaiseen toimintaan, sekä museot laajentavat ymmärrystään asiakkaistaan ja yhteisöistään, sekä hyödyntävät sitä profiilinsa määrittelyssä ja palveluidensa tuotteistamisessa. Museot myös kehittävät ja jakavat vapaaehtoistoiminnan hyviä käytäntöjä. Museot tuottavat kiinnostavia ja innostavia näyttelyjä ja museot kehittyvät laaja-alaista, elinikäistä oppimista tukeviksi oppimisympäristöiksi. (Mattila, 2018, 6).

Museopoliittinen ohjelma kannustaa museoita oivaltamaan ihmiset museotoiminnan potentiaalisiksi kehittäjiksi ja tarjoamaan heille erilaisia kanavia osallistua tekemiseen ja päätöksentekoon. (Mattila, 2018, 14).

Museopoliittisen ohjelman mukaan vapaaehtoistoiminnan merkitys ammatillisissa museoissa kasvaa. Käytännössä se tarkoittaa esimerkiksi sitä, että museot kehittävät aktiivisesti uusia osallistumisen väyliä, jotka huomioivat erilaisten yksilöiden ja yhteisöjen tiedot, taidot ja kiinnostuksen kohteet mahdollisimman hyvin. Yhteistyössä toiminta on vuorovaikutteista, motivoivaa ja rakentuu molemminpuoliselle arvostukselle. Vapaaehtoistoiminta on mielekäs ja merkityksellinen kansalaisaktiivisuuden ja jatkuvan keskustelun muoto, joka vahvistaa museon ja paikallisyhteisöjen suhdetta ja

tuottaa lisäarvoa kaikille osallisille. Vapaaehtoisohjelmien käynnistäminen on lähitulevaisuudessa tärkeä painopistealue yhä useammassa museossa. (Mattila, 2018,15).

Museopoliittisen ohjelman mukaan kynnyksen käyttäessä museopalveluita tulee olla mahdollisimman matala kaikille väestöryhmille. Tavoitteena on, että kulttuuriperintö koskettaa yhä useampaa. Museot vastaavat siitä, että niiden fyysinen, tiedollinen, taloudellinen ja sosiaalinen saatavuus on paras mahdollinen (Mattila, 2018, 14).

3 CASE #nuoruusympyröillä

Tässä luvussa kuvaan #nuoruusympyröillä- näyttelyprojektin toteuttamisen käytännössä. Käyn läpi näyttelyn taustalla vaikuttaneet tekijät, sen mistä idea näyttelyn rakentamiselle oli alun perin tuli, miten idea eteni toteutukseen saakka ja miten itse näyttely rakentui. Kuvaan näyttelyn rakentamiseen, aineistonkeruuseen, tarinallistamiseen ja näyttelyn avajaisiin liittyvän prosessin. Lisäksi avaan näyttelyn saamaa näkyvyyttä, huomionosoituksia ja näyttelyn ympärillä tehtyä sidosryhmäyhteistyötä.

3.1 Näyttelyidean taustat

Näyttelyn taustat ulottuvat jo vuoteen 2015-2016, jolloin Haminassa suunniteltiin Suomi 100-juhlavuoden tapahtumia. Suomen valtioneuvosto koordinoi Suomi 100-hanketta, jonka kautta oli mahdollista hakea avustuksia ja ilmoittaa erilaisia tapahtumia mukaan Suomi 100- yhdessä teeman alle. Valtioneuvoston Suomi 100- ohjelmahankkeen raportin mukaan hankkeessa tuotettiin yli 5000 tapahtumaa Suomessa ja maailmalla. Näiden tapahtumien alla toteutettiin yhteensä 170 000 erilaista tilaisuutta. (Valtioneuvoston Suomi 100- ohjelmavuoden raportti, 2018, 32). Haminan nuorten tuottama näyttely kaupunginmuseolle oli yksi mukaan ilmoitetuista. Näyttely ei ehtinyt valmistua yleisölle juhlavuoden aikana. Tämä johtui sekä kaupunginmuseon, että nuorisopalveluiden henkilöstövaihdoksista. Näyttely oli esillä Haminan kaupunginmuseolla 14.2.2018- 31.8. 2018 (15.9. 2018) välisen ajan.

Aloitettuani Haminan kaupungin nuorten osallisuudesta vastaavana nuorisotyöntekijänä syyskuussa 2017, Haminan kaupungin silloinen vetovoimapalvelupäällikkö Paula Kouki, oli minuun melko pian yhteydessä. Hänen toimen sisälle kuului myös mu-

sejohtajan tehtävät. Hän oli löytänyt vanhat muistiot nuorisovaltuuston ja kaupunginmuseon kesken jääneestä näyttelyhankkeesta vuosilta 2015- 2016. Hän innostui omien sanojensa mukaan kovasti ideasta, jossa nuoret tuottaisivat näyttelyn kaupunginmuseolle. Päätimme tavata vanhan idean pohjalta ja kutsua nuorisovaltuustosta mukaan nuoria, joilla olisi kiinnostusta osallistua näyttelyprojektiin. Istuimme yhdessä alas ideoimaan näyttelyajatuksen uudelleen herättämistä. Saimme kasaan seitsemän nuoren ydinporukan nuorisovaltuustosta, joilla oli kiinnostusta tulla tuottamaan näyttelyä. Alun perin mukana olivat Selena Raja, Santeri Simonen, Ronja Tilli, Mimi Korjus, Markus Viita-aho, Aaron Pihkanen ja Sanni Korjus. Markus Viita-aho jäi myöhemmin pois tuotantoryhmästä.

Kyselin tapaamista ennen taustatietoja Haminan kaupungin entiseltä museajohtaja Terhi Pietiläistä. Pietiläisen mukaansa idea oli lähtenyt liikkeelle Suomi 100- yhdessä teeman mukaisesti. Ajatuksena oli ollut tuottaa museolle näyttely yhdessä nuorten kanssa, jossa nuoret itse esittelevät nuoruutta haluamallaan tavalla. Idea oli jäänyt kysymään hänen vaihdettua toiseen työpaikkaan vuonna 2016.

Kokousmuistiot vahvistivat, että asian ympärillä on kokoonnuttu kolme kertaa vuosien 2015- 2016 aikana ja tapaamisissa on ideoitu mahdollista näyttelyä, jonka nuorisovaltuusto voisi Haminan kaupunginmuseolle tuottaa osana Suomi 100 ohjelmakokonaisuutta. Näyttely oli ilmoitettu osaksi Suomi 100- ohjelmakokonaisuutta. Ohjelmakokonaisuus oli avoinna helmikuun 2018 loppuun saakka.

Paula Koukin ja nuorisovaltuutettujen tapaamisen aikana kävi ilmi, että nuoret halusivat toteuttaa näyttelyn yhteistyössä kaupunginmuseon kanssa. Tapaamisessa sovittiin, että teemme näyttelystä osallistavan kokeiluprojektin, jossa nuoret ideoivat ja toteuttavat näyttelyn ja kaupunginmuseon ammattilaiset toimivat nuorten tukena. Kaupunkistrategian 2030 jalkauttaminen oli käynnissä ja näimme monia yhtymäkoh- tia kaupunkistrategian tavoitteissa ja osallisuusprojektin toteuttamisessa. Näitä tavoit- teita avasin vähän jo edellisessä kappaleessa. Keskeiseksi tavoitteeksi asetettiin kaupunkistrategian tavoitteiden mukaisesti oppimisprosessi, missä nuorilla on mah- dollisuus oppia ammattimaista museonäyttelyn tuottamista, mutta myös ammattilaisil- la on mahdollisuus oppia jotain uutta oman työnsä kehittämiseksi. Kouki oli tutustunut valmisteilla olevaan opetus- ja kulttuuriministeriön museopoliittiseen ohjelmaan 2030,

Mahdollisuuksien museoon ja näki prosessissa vahvoja yhtymäkohtia sen myötä museotalle tuleviin uusiin tavoitteisiin.

Näyttely haluttiin toteuttaa niin, että näyttely olisi pystyssä kesän 2018 aikana. Kesä 2018 oli taas Haminassa Tattoo- kesä. Haminaan odotettiin paitsi ulkomaisia ja kotimaisia Tattoo-vieraita, myös runsaasti entisiä haminalaisia, jotka olivat muuttaneet paikkakunnalta pois. Haminan Tattoo on, joka toinen kesä Haminassa järjestettävä kansainvälinen sotilasmusiikkifestari. Se on Haminan suurin kansainvälinen tapahtuma. Valittuun näyttelyaikatauluun vaikutti myös Haminan kaupunginmuseon omien kokoelmien uuden pysyvän näyttelyn rakentamisen aikataulu. Kevästä 2018 syksyyn 2018 oli näyttelyvapaata aikaa kaupunginmuseolla.

Kouki kiinnitti projektiin kaksi museotyöntekijää itsensä lisäksi. Toinen oli museokonservattori Suvu Kaunissalo ja toinen oli amanuenssi Taina Vihra. Haminan kaupungin nuorisopalveluiden puolesta projektista vastasin minä. Näyttelyn rakennusvaiheessa olivat mukana nuorisotyöntekijä (nyk. nuorisokoordinaattori) Jenny Anperla ja nuorisotyön oppisopimusopiskelija Heidi Kuikko.

Tapasimme tuottajanuorten kanssa syksyn 2017 aikana kaksi kertaa. Alusta saakka oli selvää, että nuoret haluavat esitellä näyttelyssä eri vuosikymmenten nuoria ja nuoruutta nimenomaan Haminassa. Tästä ideasta näyttely sai myös nimensä #nuoruusympyröillä, koska Hamina tunnetaan ympyräkaupunkina ja paikalliset käyttävät Haminan kaupungin keskustasta nimitystä ”ympyrät”.

Syksyn tapaamisissa asetettiin aikataulu, jolloin näyttelyaineiston ja näyttelyn tulisi olla kasassa. Pyrimme siihen, että näyttelyn avajaiset pidettäisiin ystävänpäivänä 14.2 2018. Näyttelyn oli määrä olla yleisölle avoinna 31.8.2018 saakka. Säännöllisiä tapaamisia jatkettiin myös kevättalvella 2018 ennen näyttelyn rakentamisvaihetta. Näyttelyprojektin juoksevia asioita hoidettiin tapaamisten välillä Watsappiin liitettyssä ryhmässä, jossa olivat mukana näyttelyprojektissa mukana olevat nuoret, minä ja museojohtaja Paula Kouki.

3.2 Aineiston keruu

Nuorten ideana oli rakentaa näyttelyyn eri vuosikymmenten nuorten omia huoneita ja kuvata eri vuosikymmenten nuorisokulttuurisia ilmiöitä nimenomaan huoneiden kautta. Nuoret päättelivät, että tällöin voitaisiin ilmentää monia nuorille tärkeistä asioita, kuten musiikkia, vaatteita, esineitä ja arkea.

Nuoret päättivät keskittyä 60-, 70-, 80- ja 90-lukuihin, koska näyttelytila oli rajallinen ja museojohtaja Koukin mukaan varsinaista nuorisokulttuuria on Suomessa käsitelty 50-60-luvulta saakka. Tämä tarkoitti sitä, että näyttelyyn tarvittiin aineistoa eri vuosikymmeniltä. Koska näyttely haluttiin identifioida vahvasti juuri Haminaan, tarvittiin aineistoa ihmisiltä, jotka ovat viettäneet nuoruuttaan nykyisen Haminan alueella, eli Haminassa tai Vehkalahdella.

Nuoret päättivät alkaa kerätä esineistöä kahdella tavalla. Ensin he perustuvat sosiaalisen median Facebook-palveluun ”Museo nuva” nimisen profiilin, jolla he liittyivät mm. Haminan paikalliseen Facebook-ryhmään ja Haminan entiset nuoret ryhmään. Profiilin avulla nuoret kertoivat tekeillä olevasta näyttelystä ja pyysivät ihmisiä jakamaan nuoruusmuistojaan Haminasta. Profiililla oli kaksi pääkäyttäjää: Ronja ja Aaron, mutta myös minulla oli käyttöoikeus profiiliin. Profiili on julkinen ja se löytyy osoitteesta: <https://www.facebook.com/Museo.Nuva>. Profiili toimi vuorovaikutteisena koko näyttelyaineiston keruun, näyttelyn rakentamisen, näyttelyn aukiolon ja purkamisen ajan. Profiili koettiin varsin hyväksi työvälineeksi myös markkinoinnin ja tiedotuksen näkökulmasta.

Sosiaalisen median aineistokeruun lisäksi, nuoret päättivät järjestää virallisen aineistonkeruutapahtuman entisellä nuorisotilalla, yhteisötila Manskillä (Rauhankatu 8, Hamina). Aineistonkeruutapahtuma pidettiin 18.11. 2017 ja sitä markkinoitiin nuorten toimesta sosiaalisessa mediassa, kaupunginmuseon toimesta museon nettisivuilla ja tilaisuudesta tehtiin yhdessä nuorten kanssa mediatiedotteet etukäteen paikallislehdelle, maakuntaradiolle ja maakuntalehdelle. Paikallislehti Reimari julkaisi aiheesta projektissa mukana olleen Ronja Tillin toimittaman lehtijutun, joka löytyy opinnäytetyön liitteistä.

Aineistonkehrupäivän aikana paikan päällä kävi vain kolme ihmistä tuomassa tavaroita, antamassa haastatteluja ja toimittamassa valokuvia museoprojektille lainaksi. Aineistonkeruuta kuitenkin jatkettiin sosiaalisessa mediassa, museon nettisivuilla ja säännöllisesti toistuvien lehdistöbuffein näyttelyn rakennusvaiheeseen saakka.

Sosiaalisessa mediassa ja internetissä tapahtuvan aineistonkeruun lisäksi osa nuorista kävi haastattelemassa haminalaisia ihmisiä kaupunginmuseon muisteloopiirissä heidän nuoruusmuistoistaan. Haastattelutarinoita taltioitiin näyttelyn tausta-aineistoksi yhteensä kaksikymmentäkolme. Haastatteluista oli tarkoitus koota digitaalisia äänitallenteita osaksi näyttelyä. Tämä jäi kuitenkin toteutumatta.

Haastatteluista hyödynnettiin kuitenkin näyttelyn rakentamisessa. Niitä käytettiin kuitenkin tarinallistamiseen, kun luotiin kunkin näyttelyhuoneen asukasprofiilit, eli kuvitteelliset henkilöahmot asumismuotoineen, vuosilukuineen, perhetaustoineen, harrastuksineen ja unelmineen. Profilointiin käytettiin myös apuna internetin tietopalveluita, kuten väestörekisterikeskuksen nimipalvelua, haettiin tietoa eri aikakausien ammateista, muodista, nuorisomusiikista, harrastuksista, sisustuksesta sekä aikakausien keskeisistä nuorisokulttuurisista ilmiöistä. Niiden pohjalta identifioitiin kuvitteelliset henkilöahmot. Mukana oli erilaisia perheitä, eri vuosikymmeniltä niin, että kunkin huoneen pääasiallinen asukas oli sinä vuonna 15- vuotta täyttävä aikansa nuori. Näyttelyyn rakennettu huone oli juuri tämän kuvitteellisen henkilöahmon oma huone. Huoneita oli neljä, joista yhdessä elettiin vuoden 1963 arkea, yhdessä vuoden 1976 arkea, yhdessä vuoden 1989 arkea ja yhdessä vuoden 1997 arkea.

Tältä pohjalta nuoret pystyivät tarkentamaan sosiaalisessa mediassa tarvittavien näyttelyesineiden ja oheisrekvisiitan hakua. Lisäksi he keräsivät aineistoa omilta vanhemmilta, isovanhemmilta, muilta sukulaisilta, kummeilta ja tuttavilta. Sekä museon, että nuorisopalveluiden työntekijät lainasivat näyttelyyn myös omia aineistojaan. Lopulta näyttelyyn saatiin yli kaksisataa esinettä lahjoituksina tai lainaan. Aineistoa kerättiin ja otettiin vastaan marraskuusta 2017 aina näyttelyn avajaisiin 14.2.2018 saakka.

3.3 Näyttelyn rakentaminen

Näyttely rakennettiin Haminan kaupunginmuseon Vintille. (Kadettikoulunkatu 2 B, Hamina) Vintti on iso ja avoin tila, jossa ei ole esimerkiksi liikuteltavia väliseiniä. Väliseinät huoneiden välille piti rakentaa itse routalevyistä.

Nuoret olivat tutustuneet internetissä eri aikakausien sisustukseen ja valitsivat sen mukaan huoneiden seiniin tulevat maalit ja tapetit. Näyttelyn rakentaminen aloitettiin maalaamalla ja tapetoimalla routalevyjä ja rakentamalla niistä huoneisiin tarvittavat väliseinät. Museon työntekijät toimivat tässä työssä nuorten apuna. Museon työntekijöillä oli hallussaan väliseinien kiinnittäminen, valaistuksen asentaminen ja museon yleiskokoelmat, joita näyttelyyn sai lainata.

Huone yksi kerrallaan valmistui lainatavaran, museon omien kokoelmien ja lahjoitus-tavaran avulla. Huoneiden seinät peitettiin kyseisen aikakauden nuorten idoleiden kuvilla, pöydät ja hyllyt täytettiin sen vuoksikymmenen esineillä ja tavaroilla, kuten kirjoilla, sanomalehdillä, harrastuksiin liittyvillä välineillä, musiikkisoittimilla, levyillä ja c-kasteilla, koulukirjoilla sekä vaatteilla. Huoneisiin ripustettiin kunkin aikakauden verhot, lattiat peitettiin aikaan sopivilla matoilla ja sängyt ajan mukaisilla päiväpeitoilla.

Alusta saakka nuorille oli selvää, että tästä näyttelystä tulee sellainen, että huoneissa oleviin esineisiin ja tavaroihin saa koskea. Laina-aineistoon kertyi runsaasti eri vuosikymmenten vaatteita. Vaatteet hyödynnettiin niin, että näyttelyssä oli esillä eri vuosikymmenten vaatteita vaaterekeissä. Nuoret toivoivat, että näyttelykävijät pukeutuisivat vaatteisiin, ottaisivat itsestään selfieitä ja lähettäisivät ne sosiaaliseen mediaan tägäämällä niihin #nuoruusympyröillä ja @haminannuva.

Kullekin huoneelle tehtiin oma huoneentaulunsa, jossa kerrottiin tarinan muodossa huoneen asukkaasta, hänen perheestä, harrastuksista ja mielenkiinnonkohteista. Huoneentaulujen tarinat olivat kuvitteellisia, mutta niihin käytettiin pohjana museon muistelopiirissä ja syksyn aineistonkeruupäivänä kerättyä haastattelumateriaalia, nuorten omissa sidosryhmissä käymiä nuoruusmuistokeskusteluja ja väestörekisterikeskuksen nimipalvelun ja muiden tietopalveluiden tuottamia tuloksia. Myös laina-

aineisto vaikutti omalta osaltaan kuvitteellisten henkilötarinoiden muodostumiseen. Laina-levyistä nousi musiikkisuosikkeja ja lainaan saaduista harrastusvälineistä (esim. tennismaila, kitara, sanakirja ja kamera) nousi harrastuksia. Nuoret tarinallistivat nekin mukaan. Näyttelyssä esillä olleet huoneita esittelevät tarinat, eli huoneentaulut löytyvät opinnäytetyön liitteistä.

Huoneiden lisäksi museoon rakennettiin oleskelu- ja seurustelutila. Näyttelyyn oli tuotu lainaksi eri aikakausien lautapelejä, sarjakuvalehtiä, kirjoja ja pelikonsoleita. Nuoret halusivat pitää näyttelyn aktiivisena. He järjestivät museoon mahdollisuuden pelata eri aikakausien pelejä sekä lukea eri vuosikymmenten kirjoja ja lehtiä. Näyttelytilan keskelle, huoneiden ulkopuolelle varattiin omat isot pöydät tätä tarkoitusta varten.

Museolla olevalle valkokankaalle heijastettiin dia-esitys, jossa kuvattiin museonäyttelyn rakentamisvaiheita, esiteltiin mukana olleet nuorisvaltuutetut ja huoneiden kuvitteelliset asukkaat, sekä heidän tarinansa. Esityksessä käytiin läpi näyttelynkävijän ohjeet, joissa toivottiin interaktiivisuutta, kerrottiin että esineisiin saa koskea, muttei kuljettaa näyttelyhuoneesta toiseen ja toivottiin #nuoruusympyröillä- ja @haminannuva- tägättyjä kuvia sosiaalisen median palveluihin.

Näyttelyn rakentaminen hoidettiin urakkatyönä. Meillä oli vain vajaa viikko aikaa saada näyttely konkreettisesti kasaan. Suurin osa nuorista oli päivät koulussa ja illat museolla. Aaron oli saanut koulusta vapaata useamman päivän, joten hän oli läsnä kaikkina päivinä. Näyttelyn avajaisia edeltävän viikonlopun käytännössä asuimme nuorten kanssa museolla. Kävimme vain kotona välillä nukkumassa. Museojohtaja Paula Kouki kävi tuomassa meille pizzaa, jotta jaksoimme työskennellä. Näyttelytilat saatiin valmiiksi käytännössä avajaispäivänä.

Avajaisia edeltävänä viikonloppuna nuoret ideoivat, että näyttelystä saisi vielä elämyksellisemmän, jos he pukeutuisivat itse huoneessa asuviksi nuoriksi ja kertoisivat itse näyttelyn avajaiskävijöille omasta elämästään huoneentauluihin identifioitujen hahmojen kautta. Tähän ideaan tartuttiin ja niin syntyivät #nuoruusympyröillä livingdollit. Kullekin halukkaalle nuorelle löytyi oma roolihahmo. Nuoret tekivät roolinrakennustyötä ja sitoutuivat toimimaan oman roolinsa mukaisena henkilönä avajaispäivänä. Mimi Korjus oli Seja Kaarina vuodelta 1963, Ronja Tilli oli Tarja-Teija vuodelta

1976, Sanni Korjus oli Sanna Susanna vuodelta 1989 ja Aaron Pihkanen oli Juho Otto Alekski vuodelta 1997. Kullekin hahmolle valittiin rooliin sopivat vaatteet ja ulkoinen olemus (hiukset, meikit yms.).

3.4 Näyttelyn avajaiset

Kymen-Sanomat kirjoittaa näyttelyn avajaisia käsittelevässä jutussaan 15.12.2018 seuraavaa: Sanna Susanna on 15-vuotias. Hän asuu Haminan Husulassa omakotitalossa isänsä Jarmon ja äitinsä Päivin kanssa. Sanna fanittaa Madonnan ja säästää rahaa Brightonissa järjestettävää kielikurssia varten. Sanna Susanna on tyypillinen 1980-luvun lopun teini, paitsi, että hän on kuvitteellinen hahmo Haminan kaupungin museon uudessa Nuoruus ympyröillä -näyttelyssä. Hänen elämänsä avautuu museon vintille rakennetussa huoneessa, joka esittää haminalaisen nuoren arkea vuonna 1989 harlekiiniverhoineen, rottinkikalusteineen ja Suosikin julisteineen. (Outi Palmu, Kymen-Sanomat, 15.2.2019, 20:22). Lehtijuttu on opinnäytetyön liitteissä.

Museonäyttelyn avajaiset pidettiin ystävänpäivänä 14.2.2018. Nuorten laatimalle kutsuvieraslistalle pääsivät mm. nuorten omat läheiset, Haminan kaupungin päättäjät, entinen museojohtaja Terhi Pietiläinen, Haminan kaupungin nuoris- ja kulttuuripalveluiden työntekijät, sekä yläkoulujen yhteiskuntaopin ja historian opettajat. Ennen virallisia avajaisia oli kutsuttu median edustajat paikalle tutustumaan näyttelyyn. Heille pidettiin oma tiedotustilaisuus.

Avajaiset pidettiin ”vanhan ajan” kotibileiden teemalla. Siellä oli tarjolla levypiirakkaa, mokkapaloja, juustoisia cocktailtikkuja, sipsejä, popcornia, suolatikkuja, hedelmiä sekä vichyä ja Coca-Colaa lasipulloissa. Nuoret suunnittelivat menun.

Kutsun yhteydessä vierailta oli toivottu oman nuoruusajan mukaista pukeutumista, joten vierasporukka oli varsin kaiken kirjavaa tyyliltään. Avajaisiin tilattiin DJ soittamaan eri vuosikymmenten hittejä. Yleisö tanssi mukana.

” Kaupunginmuseon vintille on rakennettu teini-ikäisten omia huoneita, jotka kuvaavat nuorisokulttuuria 60-luvulta 90-luvulle. Näyttelyyn on saatu

lainaksi kalusteita, vaatteita ja muuta rekvisiittaa. Näyttelyn tavoitteena on saada entisiä ja nykynuoria yhteen.

– Museossa kävijät voivat löytää näyttelystä elementtejä omasta nuoruudesta, pukeutua vaatteisiin, joita käytettiin aikana, jolloin itse oli teini, fiilistellä menneitä ja ottaa kuvia, Hanna-Kaisa Lähde vinkkaa.

Avajaisissa nuvalaiset **Aaron Pihkanen**, **Mimi Korjus** ja **Sanni Korjus** olivat pukeutuneet rooliasuihin ja suunnitteilla on, että jonain päivänä Tattoo-viikolla näyttelyssä olisi myös ”eläviä malleja.”

Aaron, Mimi ja Sanni ovat yhtä mieltä, että jokaisella vuosikymmenellä on jotain hyvää, vaikka ovatkin erilaisia.” (Leena Elonen, Reimari, 22.2.2018) Reimarin lehtijuttu löytyy opinnäytetyön liitteistä.

Avajaispäivänä kuvattiin tunnelmavideoita ja haastateltiin sekä yleisöä, että osallistuneita nuoria ja museon työntekijöitä videolle. Videohaastatteluista oli tarkoitus koostaa näyttelytilan valkokankaalle dokumentti, mutta tämä jäi toteutumatta.

3.5 Näyttelyn saama huomio ja sidosryhmäyhteistyö

Heti näyttelyn avajaisten jälkeen se sai kohtalaista huomiota paikallisissa ja maakunnallisissa medioissa. Haminan paikallislehti Reimari ja maakuntalehti Kymen-Sanomien julkaisivat omat artikkelinsa aiheesta. Samat lehtiartikkelit löytyvät opinnäytetyön liitteistä.

Maakunnallinen Yle Kotka kävi tekemässä yhden aamupäivälähetyksen näyttelystä paikan päällä 18.6. 2018 otsikolla: Kreppirautaa ja kahiseva tuulipuvun takki. Ohjelmassa toimittaja Kiira Ikävalko tutustuu näyttelyyn ja haastattelee minua siitä, miten näyttely on rakennettu, miltä näyttely näyttää, tuntuu ja kuulostaa. Ohjelma löytyi vielä 4.11.2019 Yle Areenasta. (<https://areena.yle.fi/1-4466989>)

Koska nuoret halusivat pitää näyttelytilan elävänä ja avoimena kaikenlaiselle toiminnalle, sitä myös markkinoitiin sidosryhmille. Näyttelytilassa kokoontui mm. Haminan kaupungin hyvinvointivaliokunta, Kymenlaakson nuorisovaltuustojen ohjaajat ja museoalan valtakunnallinen vertaiskehittämiskoordinaattori sekä näyttelytilassa pidettiin myös Kymenlaakson museojohtajien kokous. Samalla nämä tahot tutustuivat näyttelyyn.

Lisäksi Haminan kaupungin kirjastotoimen henkilökunta kävi tutustumassa näyttelyyn osana oman toimialansa kehittämispäivää.

Näyttely oli auki koko hiihtolomaviikon 2018, jolloin näyttelyä markkinoitiin koululaisille ja vanhemmille peruskoulun Wilma-viestintäjärjestelmän kautta. Museolta kerrottiin, että hiihtolomaviikolla erityisesti isät ja lapset löysivät näyttelyn, koska näyttelyssä oli mahdollisuus pelata vanhoja konsolipelejä.

Työryhmään osallistuneita nuoria palkattiin kesätöihin kaupunginmuseolle Hamina Tattoo- viikolla toimimaan livingdolleina, eli näyttelyhuoneiden nuorten roolissa päivinä, jolloin museoon oli ilmainen sisäänpääsy.

Näyttelyn ansioista Haminan kaupunginmuseo oli ehdolla vuoden 2018 museopedagoginen teko- palkinnon saajaksi ja Allianssi ry palkitsi minut ”nuori toimija” palkinnolla. Pääsin mukaan Euroopan kulttuurivuoden 2018 OMG (Other Museums Generation) seminaariin Madridiin 26.6.- 1.7. 2018 yhtensä Suomen edustajana ja lopulta minut palkittiin Nuva ry:n toimesta Suomen paras nuorisovaltuusto-ohjaaja 2018- tunnustuksella.

Näyttely päättyi virallisesti 31.8.2018, mutta se päätettiin pitää auki vielä 15.9.2018 jolloin Haminassa vietettiin perinteistä kaupunkifestaria Valojen yötä. Tuolloin nuoret esiintyivät viimeisen kerran roolihahmoissaan livingdolleina #nuoruusympyröillä näyttelyssä. Illan aikana näyttelyssä kävi yli 200 henkeä. Tämän jälkeen näyttely purettiin.

Kokonaisuudessaan näyttelyn näki yhteensä 2645 näyttelyvierasta ja sidosryhmäyhteistyön kautta arviolta vajaa sata muuta katsojaa museon aukioloaikojen ulkopuolella.

5. MENETELMÄT

Tutkimuksen kannalta on tärkeää, että menetelmiä valittaessa pohditaan ensin, millaista tietoa tarvitaan, ja mihin tarkoitukseen sitä aiotaan käyttää. (Ojasalo, Moilanen, Ritalahti, 2014) Tämän opinnäytetyön keskeiset tutkimuskysymykset nousivat työnantajan tarpeista. Tutkimuksessa haluttiin saada selville vastasiko #nuoruusympyröillä- näyttelyprojekti kaupunkistrategian tavoitteita, sekä opetus- ja kulttuuriministeriön

museopoliittisen ohjelman tavoitteita. Olimme asettaneet yhteiseksi tavoitteeksi molemmien puoleisen oppimisprosessin ja halusin mitata projektissa tapahtuvaa oppimista. Oman työni näkökulmasta halusin myös saada selville, miten osallisuus projektissa toteutui ja kokivatko osapuolet voineensa vaikuttaa projektin eri vaiheisiin. Halusin selvittää, oliko omassa projektissamme yhtäläisyyksiä muiden kaupunginmuseoiden osallistavien näyttelyprojektien kanssa ja millaisia keinoja osallistamiseen oli käytetty. Lisäksi halusin kerätä kehittämisideoita.

Saadakseni selville vastauksia asetettuihin tutkimuskysymyksiin päädyin kvalitatiivisiin tutkimusmenetelmiin. Tulosten selvittämiseksi valitsin keskeisiksi tutkimusmenetelmäksi kyselytutkimuksen ja haastattelun, sekä benchmarkkauksen. Hyödynsin myös Aaronin tekemää asiakaskyselyä, joka oli näyttelyn päättymisen jälkeen avoimena Haminan kaupungin nettisivuilla, sekä ”Museo nuva” Facebook-sivulla. Lisäksi käytin olemassa olevia lehtijuttuja, joissa projektiin osallistuneita toimijoita oli haasteltu.

Lähetin kyselyt sähköpostitse sekä #nuoruusympyröillä- näyttelyprojektissa mukana olleille nuorille, prosessissa mukana olleille museoalan ammattilaisille ja apuna olleille nuorisopalveluiden työntekijöille. Lisäksi haastattelin vielä erikseen päävastuullisena työparinani toiminutta museojohtaja Paula Koukia.

Selvitin, onko muissa Suomen kaupunginmuseoissa toteutettu osallistavia näyttelyprojekteja, jotka liittyvät paikallisen identiteetin vahvistamiseen, joissa oli osallistettu paikallisia asukkaita ja joissa ihmisiä oli kontaktoitu sosiaalisen median palveluita hyödyntäen. Halusin benchmarkata tällaisia projekteja. Löysin kaksi vertailukohteeksi sopivaa.

Koska #nuoruusympyröillä- näyttelyprojektin tutkimuskysymykset liittyivät Haminan kaupunkistrategiaan, sen toiminnanohjaukseen ja osallisuuteen, sekä opetus- ja kulttuuriministeriön museopoliittiseen ohjelmaan, luin kaikki ohjelmat ja strategiat vielä kertaalleen läpi ja vertailin niitä ryhmittelemällä ja teemoittelemalla niistä nousevia tavoitteita keskenään yhteisten piirteiden mukaan.

Kyselylomakkeet, haastattelulomake, sekä käyttämäni lehtiartikkelit löytyvät opinnäytetyön liitteistä.

5.1 Kysely osallistuneille nuorille ja ammattilaisille

Valitsin kyselylomakkeen muodoksi puolistrukturoidun kyselyn. Kysymyksiä laadin yhteensä 11 kappaletta. Ensimmäiset kaksi kysymystä olivat taustoittavia ja identifioivia, koska käytin samaa kyselylomaketta sekä ammattilaisilla, että osallistuneilla nuorilla. Kysymykset olivat kvalitatiivisia sekä suljettuja että avoimia kysymyksiä. Osa kysymyksistä oli kaksiosaisia ja vaihtoehtoisia, jolloin vastaajalla oli mahdollisuus valita, osallistuiko hän projektin aikana kuvattuun toimintaan ja jos osallistui, häntä pyydettiin kuvaamaan omaa toimintaansa tarkemmin.

Kyselyn kysymyksillä pyrin saamaan selville mikä oli toimijoiden rooli projektin aikana, mihin projektin osa-alueisiin vastaajat osallistuivat ja miten, sekä kokivatko osallistujat voineensa vaikuttaa projektiin. Lisäksi pyrin saamaan, selville olivatko osallistujat oppineet jotain uutta, onko osallistujille jäänyt jotain erityistä mieleen, ovatko he tehneet millaisia huomioita ja onko heillä herännyt mitään kehittämisideoita.

Kyselyt tehtiin kirjallisesti sähköpostin välityksellä. Kyselyt lähetettiin kaikille kuudelle projektiin osallistuneelle nuorelle, kolmelle museoalan ammattilaiselle ja kahdelle apuna olleelle nuorisopalveluiden työntekijälle. Kaikki vastasivat kyselyyn.

Tulostin kaikkien vastaukset, lajittelin ammattilaisten vastaukset ja nuorten vastaukset erilleen. Sen jälkeen teemoitin ne, eli etsin asioita, jotka ovat useammalle vastaajalle yhteisiä. Yhteyksien tarkastelussa käytin tyypittelyä (ryhmittely yhteisten piirteiden mukaan) ja ääriyhmittelyä (vastakohtien etsiminen) (Ojasalo, Moilanen, Ritalahti 2014, 41, 109-111).

5.2 Museojohtajan haastattelu

Tein museojohtaja Paula Koukin haastattelun suullisesti, nauhoitin sen ja litteroitiin sen kevyesti. Haastattelun nauhoittamiseen pyysin luvan haastateltavalta.

Haastattelun kestoksi oli varattu tunti, minkä kerroin etukäteen haastateltavalle.

Paikaksi valittiin rauhallinen tila, jossa keskustelu oli mahdollista ilman häiriötekijöitä.

Valitsin haastattelumenetelmäksi puolistrukturoidun haastattelun, koska halusin tarkempaa tietoa tietyistä asioista, kuten siitä, millä tavalla #nuoruusympyröillä- näyttelyprojektissa onnistuttiin toteuttamaan museopoliittinen ohjelma 2030 tavoitteita, kaupunkistrategian tavoitteita ja kaupungin toiminnanohjausmallin tavoitteita. Puolistrukturoitu haastattelu mahdollisti aihetta syventävät ja ennakoitua laajemmat vastaukset, joita en saanut kyselyillä.

Analysoin haastattelun lukemalla litteroidun aineisto useaan kertaan. Sitten luokittelin vastaukset olemassa oleviin ja ei olemassa oleviin yhteyksiin museopoliittisen ohjelman, kaupunkistrategian tavoitteiden ja Haminan kaupungin osallisuusohjelman kanssa. Nostin aineistosta esille myös näyttelyprojektin aikana opitut asiat ja kehittämiskohteet.

5.3 Nuoren tekemä palautekysely näyttelyn kävijöille

Aaron Pihkanen laati museonäyttelyn sulkeutumisen jälkeen nettikyselyn museovieraille. Kysely oli avoinna Haminan kaupungin nettisivuilla ajalla 29.9.- 14.10.2018 ja nettikyselyn linkki oli jaossa mm. Nuorisovaltuuston omilla sosiaalisen median kanavilla ja Museo nuva- Facebook-profiilissa.

Kyselyssä oli yhteensä kuusi kysymystä, jotka kaikki olivat avoimia kysymyksiä. Kyselyyn vastasi yhteensä 15 museonäyttelyn kävijää, mikä oli tietysti todella pieni otanta kaikista kävijöistä.

Printtasin kyselyn vastausten yhteenvedon ulos ja sen jälkeen teemoitin ne samaan tapaan, kuin tein kyselyjenkin tuloksille.

5.3 Benchmarking ja reflektointi

Benchmarking on menetelmä, jonka perustana on kiinnostus siihen, miten toiset toimivat ja menestyvät. Yleensä benchmarkingissa tutkitaan menestyvää tai menestyviä organisaatioita, pyritään oppimaan niiden menestyksen syitä ja ottamaan käyt-

töön muualla hyväksi havaittuja tapoja toimia. (Ojasalo, Moilanen, Ritalahti, 2014) Löysin kaksi osallistavalla menetelmällä toteutettua museonäyttelyä muista kaupunginmuseoista, jotka vastasivat riittävällä tavalla omaamme. Tutustuin niihin löytämäni aineiston pohjalta. Benchmarkkasin #nuoruusympyröillä- näyttelyprojektin osallistavia menetelmiä näiden projektien osallistaviin menetelmiin. Hyödynsin benchmarkingia etsimällä tietoa muista osallistavista näyttelyprojekteista internetistä ja muista käytettävissä olevista lähteistä. En käynyt tutustumassa projekteihin paikan päällä.

Lopuksi reflektoin analysoimani ammattilaisilla ja nuorilla tekemiäni kyselyjen vastaukset, museojohtajan haastattelun vastaukset, nuoren tekemän asiakaskyselyn vastaukset, valitsemani lehtiartikkelit, sekä benchmarkkauksen tuottamat havainnot keskenään. Vertasin saatuja tuloksia kaupunkistrategian tavoitteisiin, kaupungin kumppanuus ja osallisuusohjelman ja museopoliittisesta ohjelman tavoitteisiin sekä yhteisten piirteiden mukaan ryhmittelemääni aineistoon. Kiinnitin aineistossa erityistä huomiota osallisuuteen, oppimiskokemuksiin ja esiin nousseisiin kehittämiskohteisiin. Tämän pohjalta laadin päätelmät #nuoruusympyröillä – näyttelyprojektista ja tuloksia kuvaan opinnäytetyön päätelmissä.

6 VASTAUSTEN ANALYSOINTI

Analysoin sekä ammattilaisten, että nuorten vastaukset ensin erikseen. Etsin niistä yhtymäkohtia ja eroavaisuuksia. Analysoin samassa yhteydessä myös valitsemani lehtiartikkelit, koska niissä oli osittain käsitelty samoja kysymyksiä. Tämän jälkeen jätin jo analysoidut vastaukset odottamaan loppuyhteenvetoa.

Litteroin museojohtajan haastattelun vastaukset, analysoin ne ja vertasin niitä kaupunkistrategian tavoitteisiin, Haminan kaupungin osallisuussuunnitelman, sekä museopoliittisen ohjelman tavoitteisiin.

Analysoin nuoren tekemän asiakaskyselyn tulokset ja tein niistä yhteenvedon. Tämän jälkeen analysoin benchmarkinkohteista nousseet havainnot.

Kun kaikki aineistot oli käyty läpi, siirryin refleктоimaan niitä loppuyhteenvetoa ja päätelmiä varten.

6.1 Osallistuneiden ammattilaisten vastaukset

Lähetin sähköpostilla kyselyn kolmelle mukana olleelle museoalan työntekijälle, sekä kahdelle nuorisopalveluiden työntekijälle, jotka toimivat apujoukkoina projektissa. Sain kaikilta vastaukset kyselyyni.

Kyselyyn vastasivat Haminan kaupungin museojohtaja Paula Kouki, museokonservaattori Suvi Kaunissalo ja amanuenssi Taina Vihra, sekä nuorisokoordinaattori Jenny Amperla ja nuorisotyön oppisopimusopiskelija Heidi Kuikko.

Ammattilaisten vastauksissa korostui se, missä vaiheessa näyttelyprosessia kukakin oli ollut tiiviimmin mukana. Esimerkiksi amanuenssi ja konservaattori eivät osallistuneet nuorten kanssa etukäteiseen suunnitteluun, aineiston keruuseen, eivätkä näyttelyn markkinointiin, mutta olivat tiiviisti mukana näyttelyn rakennusvaiheessa museolla. Sama pätee myös nuorisopalveluiden työntekijöihin. Museojohtaja oli itseni lisäksi ainoa työntekijä, joka oli prosessissa alusta saakka mukana.

Museon työntekijöiden rooli korostui näyttelyn rakennusvaiheessa. He kuvaavat omaa rooliaan museon puolella näyttelyn rakentamisen ammattilaisiksi. Heidän roolinsa on ollut näyttelyssä esillä olleiden museon oman kokoelman esineiden sijoittaminen ja turvaaminen, näyttelyesineisiin liittyvien teknisten ja materiaalisten haasteiden ratkaiseminen museolla olevien laitteiden avulla ja osallistuminen näyttelyrakenneiden tekemiseen yhdessä nuorten kanssa. Museon työntekijät kokivat valvovansa ja ohjaavansa nuorten omaehtoista työskentelyä museon tiloissa. He kuvasivat rooliaan avustavaksi, tai ohjaavaksi ja kertoivat tarvittaessa hankkineensa työvälineitä tai tarvittavia materiaaleja nuorten käyttöön. Lisäksi työntekijät olivat huolehtineet valaistuksesta ja muista teknisistä ratkaisuista. Museon työntekijät kertoivat myös tehneensä erilaisia somistamiseen ja rakentamiseen liittyviä asioita yhdessä nuorten kanssa. Museojohtaja sen sijaan kertoi, ettei osallistunut näyttelyn pystyttämiseen, mutta hän hoiti näyttelyn markkinointia ja aineistohankintaa yhdessä nuorten ja nuorten osallisuustyöntekijän kanssa. Hän toi myös omia laina-aineistoja näyttelyyn. Lisäksi hän huolehti vapaaehtoisten nuorten ruokahuollosta rakennusvaiheen aikana hakemalla talkooporukalle pizzaa.

Myös näyttelyssä avustaneet nuorisotoimen työntekijät olivat pääsääntöisesti prosessissa mukana näyttelyn rakennusvaiheessa. He kertoivat osallistuneensa seinien maalaamiseen, tapetointiin ja pytyttämiseen, sekä muuhun konkreettiseen rakennustyöhön. Nuorisopalveluiden työntekijät osallistuivat myös näyttelyn markkinointiin jakamalla mainosmateriaaleja ja tiedotteita nuorisopalveluiden sosiaalisen median kanavissa. He osallistuivat aineiston hankintaan tuomalla omia vanhoja valokuvia näyttelyn aineistoon, sekä tulostamalla eri aikakausien idolikuvia huoneiden seinille.

Koska tavoittelimme #nuoruusympyröillä- näyttelyprojektilla myös vastavuoroista oppimista, kysyin oppimiskokemuksista sekä ammattilaisilta, että nuorilta. Kaikki ammattilaiset kertoivat oppineensa prosessin aikana jotakin. Museon työntekijät kertoivat oppineensa nuorison kanssa työskentelyä ja vapaaehtoisten ohjaamista, mutta myös samalla tunnistamaan haasteita, joita museoalan ulkopuolelta tulevien vapaaehtoisten kanssa työskentelyyn museossa liittyy. Yksi museoalan työntekijä kuvasi oppineensa haasteiden kautta, kun erilaiset tavoitteet pitää yrittää sovittaa yhteen. Museoalalla opittiin, että nuorten kanssa työskentely on antoisaa, koska nuoret ovat innostuneista ja idearikkaita.

Nuorisopalveluiden työntekijät kertoivat oppineensa kokonaan uusia asioita mitä nuorisotyön puitteissa voi tehdä, mutta oppineensa myös näyttelyn rakentamista ja eri aikakausien erikoisuuksia.

Kaikki työntekijät kokivat, että olivat voineet vaikuttaa jollain tavalla näyttelyn suunnitteluun, toetutukseen tai lopputulokseen. Museojohtaja korosti sitä, että museo halusi antaa nuorille vapautta näyttelyn suunnittelussa. Museon muukin henkilökunta koki, että he saivat vaikuttaa näyttelyn lopputulokseen museon näkökulmasta. Toinen museon työntekijöistä korosti sitä, että oli ehdottanut erilaisia ratkaisuja, joihin rakennusprosessissa oli myös tartuttu. Museon työntekijät muistuttivat, että museotilojen käyttö ja kokoelmien käyttö asettaa aina omat rajoitteensa, mutta yhteistyöhön kuului mukavasti kaikkien osapuolien huomioon ottaminen ja totutuskin sujui samalla mallilla. Myös nuorisopalveluiden työntekijöiden näkökulmasta kaikki mukana olleet olivat varmasti tulleet kuulluksi prosessin etenemisen aikana.

Kysyttäessä sitä, mitä ammattilaisille oli jäänyt projektista mieleen, niin kaikki työntekijät korostivat nuorten kanssa työskentelyä. Vastauksissa esiintyivät nuorten innostus ja tavoitteellinen paneutuminen tekemiseen, nuorten ahkeruus ja vastuunottaminen yhteisen päämäärän eteen, rakentamisen hauska tunnelma, vaikka päivät venyivät pitkiksi, nuorten innostuneisuus, omistautuminen ja halu tehdä jotain merkittävää aidossa ympäristössä, yhdessä tekeminen ja nuorten halu tehdä itse ja olla osallisena.

Kehittämisideoina korostuivat se, että näyttelyn rakentamisessa ja purkamisessa olisi voinut olla tarkempaa suunnitelmallisuutta. Näyttelyn laina-aineiston palauttaminen olisi voitu järjestää selkeämmäksi, mikä olisi helpottanut kaikkien osallistujien työtä. Kehittämiskohdaksi nousi myös se, että seuraavan yhteisen näyttelyn kokoamiseen tulee varata riittävästi aikaa ja aikatauluttaa sekä aineiston kokoaminen, näyttelyn kasaaminen, että purkaminen jo etukäteen. Museon henkilökunnasta toivoi, että he olisivat voineet olla mukana jo suunnitteluvaiheessa. Museon henkilökunnan mielestä myös museon omia kokoelma-aineistoja olisi voitu käyttää näyttelyssä laajemminkin, jolloin perusteellinen aiheen käsittely nuorten kanssa olisi ollut mahdollista ja tätä kautta nuorilla olisi ollut mahdollisuus oppia vielä tästäkin museoalaaan liittyvästä aiheesta enemmän. Nuorisopalveluiden työntekijät halusivat enemmän nuoria mukaan tuottamaan näyttelyä, mutta museoalan työntekijät kokivat puolen tusinan pienryhmän sopivaksi porukaksi. Museoalan ammattilaiset kokivat tärkeäksi, että nuorten oma osallisuustyöntekijä oli tiiviisti mukana prosessissa alusta loppuun saakka.

Pyysin vastaajia nostamaan esille myös muista huomioita, jos sellaisia oli prosessin aikana syntynyt. Projektia luonnehdittiin kivaksi, lopputulosta onnistuneeksi ja yhteistyötä hyväksi. Museoalan ammattilainen toteaa, että näyttely oli suosittu ja se onnistui kaikin puolin hyvin. Kyseessä oli museolle epätyypillinen näyttely, koska esineet olivat vapaasti interiööreissä, joihin kävijät saivat mennä ja esineitä sai vapaasti kosketella, mikä varmasti oli yleisölle mielenkiintoinen esittämistapa. Sen sijaan museon henkilöstölle se herätti huolta, koska he kokivat olevansa vastuussa lainatavaroista. Nuorten kanssa työskentely oli antoisaa ja mukavaa. Päällimmäiseksi jäi hyvä tunne onnistuneesta näyttely-yhteistyöstä.

6.2 Osallistuneiden nuorten vastaukset

Lähtein sähköpostissa projektiin osallistuneille nuorille samat kysymykset kuin ammattilaisille. Kaikki nuoret vastasivat kysymyksiini. Nostin rinnalle myös valitsemani lehtiartikkelit, koska niissä nuoret olivat vastanneet osittain samanlaisiin kysymyksiin.

Nuoret olivat osallistuneet näyttelyprosessissa eri vaiheisiin. Kaikki nuoret olivat osallistuneet näyttelyn suunnitteluun ja aineiston keruuseen. Aineiston keruuseen osallistuttiin joko vähän tai todella aktiivisesti. Osa nuorista innosti omia sukulaisia ja tuttaviva tuomaan aineistoa näyttelyyn ja osa nuorista oli hakemassa laina-aineistoa yksityisiltä ihmisiltä ympäri Haminaa ja lähiseutuja. Kaikki nuoret olivat osallistuneet markkinointiin sosiaalisessa mediassa ja kaksi nuorta ylläpiti Facebookissa ”Museo nuva” profiilia. Yhtä lukuun ottamatta kaikki kertoivat osallistuneensa näyttelyn rakentamiseen. Yksi nuori osallistui näyttelyn rakentamiseen ottamalla koulusta vapaata rakennuspäiviksi.

Ammattilaisista poiketen nuoret kertoivat, että olivat osallistuneet nimenomaan näyttelyn markkinointiin ja tiedotukseen. Kolmen nuoren kuvia käytettiin julisteessa, yksi nuori oli ottanut näyttelyn markkinointijulisteeseen kuvat ja yksi nuori oli suunnitellut julisteen. Nuoret kokivat näyttelyssä liviondollina (= kuvitteellinen roolihahmo) oleminen myös näyttelyn markkinoinniksi. Kolme nuorta osallistui näyttelyn lehdistötilaisuuteen ennen avajaisia ja he antoivat haastatteluja medialle.

Samoin kuin ammattilaiset, myös nuoret kokivat, että olivat saaneet vaikuttaa näyttelyn suunnitteluun, toteutukseen ja lopputulokseen. Pääsääntöisesti nuoret kokivat vaikuttaneensa suunnittelupalavereiden kautta, heittämällä ideoita ja kertomalla omia visioita, jotka toteutuivat. Yksi nuori koki saaneensa vaikuttaa ehdottamalla, mitkä vuosikymmenet näyttelyyn valikoituivat ja toinen kertoi saaneensa valita 60-luvun huoneen tapetin ja asettaneensa julisteita näyttelyhuoneiden seinille haluamallaan tavalla. Yksi nuori kertoi hankkineensa näyttelyyn mopon. Yksi nuori koki, että ei pystynyt vaikuttamaan haluamallaan tavalla, koska ei ehtinyt osallistua suunnittelupalaveriin.

Myös nuoret olivat oppineet projektin aikana monenlaisia asioita. He oppivat millaista nuoruus oli eri vuosikymmenillä, etenkin eri aikakausien muoti ja musiikki herättivät mielenkiintoa nuorissa. Nuoret kertovat oppineensa myös eri vuosikymmenen sisustuksesta ja sisustusmuodista. Lisäksi nuoret kertoivat oppineensa, millaista museonäyttelyn tuottaminen on, he oppivat museon toimintamalleja, perusteita museotoiminnalle, organisaation poikkileikkaavasta yhteistyöstä, markkinoinnista ja siitä, että museokin voi olla monipuolinen tapahtuma-alusta. Yksi nuori nosti esille lisäksi oppineensa ymmärtämään kuinka suuri vaikutus lähihistorialla ja sen esille laitolla on ihmisille. Yksi taas kertoi oppineensa, miten pitää toimia, kun projektiin osallistumiselle tulee esteitä.

Kysyttäessä mitä erityisesti jäi mieleen näyttelyprojektista, nuoret nostivat esille näyttelyn avajaiset ja näyttelyn saaman huomion. Avajaisissa vieraat tanssivat eri vuosikymmenten musiikin tahtiin ja avajaiset olivat kaikin puolin onnistuneet. Myös livingdollina, oleminen avajaisissa jäi mieleen. Yksi nuorista kertoo, että elävänä mallina toimiminen on jotain, mitä hän ei tule koskaan unohtamaan. Vastauksissa korostuu myös se, että näyttely kiinnosti todella monia ja sai todella hyvän medianäkyvyyden. Nuorten mieleen on jäänyt myös se, että tehtiin jotain, mitä muualla ei ole tehty. Yhdelle nuorelle on erityisesti jäänyt mieleen se, kun Valojen yössä livingdollinalla ollessa ihmiset muistelivat omaa nuoruuttaan ja lapset oppivat millaista oli ennen. Yksi nuorista toi esille, että oli mahtavaa olla tekemässä museon kanssa jotain uniikkia ja kertoi näyttelyprojektiin osallistumisen vaikuttaneen myös omaan uravalintaan.

Puolella nuorista ei ollut kehittämisideoita näyttelyprojektin suhteen, mutta puolella oli. Nuorten kehittämisideat liittyivät sisäiseen tiedotukseen ja roolijakoon, näyttelyn rakentamisen aikataulutukseen ja siihen, että toivottiin useamman pystyvän osallistumaan, mutta myös ammattimaisempaan markkinointiin ja yhtenäiseen graafiseen ilmeeseen liittyi kehittämisideoita. Kehitettävää nähtiin myös paremmissa digitaalisissa sisällöissä ja niiden toistoon liittyvissä laitteistoissa, mutta myös ääni- ja valotehosteissa. Kehittämisideaksi nousi myös se, että vastaavia näyttelyitä voisi toteuttaa säännöllisin väliajoin ja vaikka nuorisovaltuusto on toiminut pilottina, voisi näyttelytyöryhmästä jatkossa tehdä kaikille nuorille avoimen, jolloin kaikki halukkaat saavat osallistua.

6.3 Museojohtajan haastattelun tulokset

Haastattelin museojohtaja Paula Koukia hänen työpaikallaan Haminan Raatihioneella. Kysyin häneltä ensin opetus- ja kulttuuriministeriön museopoliittisen ohjelman 2030 teemoista. Kysyttäessä mitkä museopoliittisen ohjelman tavoitteista hänen mielestään toteutuivat #nuoruusympyröillä näyttelyprojektin aikana, hän vastaa että, museoalan arvoihin kuuluu uuden museopoliittisen ohjelman mukaan mm. yhteisöllisyys ja vuorovaikutteisuus, moniäänisyys ja demokratia sekä rohkeus ja ennakkoluulottomuus. Nämä arvot toteutuivat #nuoruusympyröillä -näyttelytyössä.

Ohjelman yhtenä tavoitteena ovat kohtaamiset ja kumppanuudet, joka tarkoittaa yhä tiiviimpää toimintaa yhdessä ihmisten ja yhteisöjen kanssa. Tavoitteena on myös vahvistaa moniäänisyyttä, tasa-arvoa ja demokratiaa. #nuoruusympyröillä- näyttely toteutti näitä tavoitteita antamalla nuorille mahdollisuuden saada oma äänensä kuuluviin museon kautta ja päästä suunnittelemaan ja toteuttamaan museonäyttelyä. Samalla toteutimme tavoitteita yhdessä tekemisestä (museoväki yhdessä nuorten kanssa) sekä osallisuudesta ja yhteisöllisyydestä. Koska nuoret toimivat vapaaehtois pohjalta, myös tavoite vapaaehtoistoiminnan lisäämisestä museoissa toteutui.

Pyytäessäni Koukia kuvaamaan kuinka merkittävänä hän pitää #nuoruusympyröillä- näyttelyprojektia museopoliittisen ohjelman tavoitteiden toteuttamisen kannalta omassa museossaan, hän vastasi seuraavaa: mielestäni näyttelyprojekti oli hyvä kokemus meille museoammattilaisille näyttelyn tuottamisesta yhdessä museon ulkopuolisen, vapaaehtoisuuden pohjalta toimivan tahon kanssa, ja antoi meille lisää eväitä osallistavaan ja yhteisölliseen museotyöhön. Se osoittaa miten suhteellisen matalan kynnyksen toiminnalla pystymme lisäämään osallisuutta, moniäänisyyttä ja tasa-arvoa museossa konkreettisesti. Tässä tapauksessa eri ikäisten tasa-arvoa, hän lisää.

Tämän jälkeen pyysin Koukia kuvaamaan projektin merkitystä Haminan kaupungin- museon toiminnan ja oman toimialansa kehittämisen kannalta. Kouki naurahtaa ja toteaa, että museomme kannalta projekti oli ensimmäinen laatuaan ja sikäli kuin tiedän, vastaavaa ei ole muualla toteutettu. Alan sisällä meitä taidettiin pitää hieman hullunrohkeina kun ”päästimme nuoret irti” museossa, mutta omat kokemuksemme

olivat erittäin myönteisiä. Toivomme että pääsemme toteuttamaan lisää näyttelyitä yhdessä haminalaisten nuorten kanssa jatkossa. Museotoiminnalla voi olla myös tärkeä identiteettiä ja sosiaalista koheesiota lisäävä vaikutus.

Muistelimme Koukin kanssa näyttelyprojektille yhdessä asetettuja tavoitteista ja sitä, että estimme tavoitteeksi oppimisprosessin, jossa sekä nuoret, että ammattilaiset oppivat jotain uutta. Kysyin Koukilta, että kokeeko hän museojohtajana, että museon henkilökunta oppi jotain #nuoruusympyröillä - prosessin aikana? Hän ei hetkeäkään epäröi, kun hän toteaa, että ehdottomasti. Luulen että meistä kukaan ei ollut aiemmin työskennellyt tällä tavalla nuorten kanssa, joten opimme siitä paljon ja toivon että se vaikuttaa myös jatkossa siihen, miten kohtaamme ja huomioimme nuoret museossa yhteistyökumppaneina, toimijoina ja asiakkaina.

Seuraavaksi siirryin kysymään häneltä kaupunkistrategiaan ja osallisuuteen liittyviä kysymyksiä. Kysyin hieman pitkän ja monimutkaisen kysymyksen, jonka muotoilin suoraan kaupunkistrategian tavoitteista. Kerroin, että Haminan vuonna 2017 hyväksytyn kaupunkistrategia 2030 tavoitteiden mukaan Haminassa luodaan kumppanuuksia, joilla luomme edellytyksiä eri toimijoiden aktiivisuudelle ja osallisuudelle sekä rakennamme alustan yhdessä tekemiseen, edistämme seutuyhteistyötä ja kansainvälisyyttä sekä huolehdimme edunvalvonnasta. Lisäksi panostamme uudistumiskykyiseen ja osaavaan henkilöstöön, jolloin henkilöstömme palvelukyky on korkea, kannustamme henkilöstöä palvelujen kehittämiseen yhteistyössä kuntalaisten kanssa, otamme palveluissa käyttöön uusia innovaatioita, hyödynnämme tekoälyn ja robotiikan mahdollisuudet, koulutamme henkilöstöämme jatkuvasti. Tavoitteenamme oli omalta osaltamme tuottaa kaupunkistrategian mukaista toimintaa #nuoruusympyröillä- näyttelyprojektin muodossa. Miten hyvin mielestäsi onnistuimme vastaamaan strategisiin tavoitteisiin ja mihin tavoitteisiin pystyimme vastaamaan?

Tähän Kouki vastaa nopeasti ja napakasti, että Haminan kaupunkistrategialla on paljon yhtymäkohtia museopoliittiseen ohjelmaan. Mielestäni onnistuimme eri toimijoiden aktiivisuuden ja osallisuuden edellytysten lisäämisessä ja museo toimi onnistuneesti - ja tulee toimimaan vastakin - alustana yhdessä tekemiselle.

Kysin tässä yhteydessä vielä Koukilta, että missä olisimme voineet vielä parantaa? Kouki vastaa empimättä, että museon digimahdollisuudet olivat näyttelyn toteutuksen aikaan hyvin rajalliset, näyttelyn digitaalinen ulottuvuus ja someulottuvuus olisi voinut toimia paremmin, jolloin myös tieto näyttelystä olisi levinnyt laajemmin.

Viimeisen kysymyksen äärellä kävimme yhdessä läpi, kuinka osallisuus ja aktiiviseen kansalaisuuteen tukeminen ohjaa Haminan kaupunginmuseon toimintaa kaupunki-strategisesti, mutta myös museopoliittisen ohjelman tavoitteiden kautta. Pyysin Koukia kuvaamaan, omin sanoin, kuinka hänen mielestään osallisuutta voidaan parhaiten tukea kulttuurialalla. Koukin mielestä, osallisuutta voidaan parhaiten tukea, tarjoamalla aitoja osallistumisen, vaikuttamisen ja yhdessä tekemisen mahdollisuuksia. Hän kertoi, että täytyy kutsua ihmiset mukaan tekemään eikä vain passiivisesti odottaa yhteydenottoja. Meidän täytyy myös aidosti kohdata ja kuunnella heitä ja heidän toiveitaan, eikä ajatella, että kaikki tieto tulee eri asiantuntijoilta.

6.4 Nuoren tekemän palautekyselyn tulokset

Kyselyyn vastasi yhteensä 15 näyttelykävijää. Vastanneista 10 oli haminalaisia, 2 kotkalaisia, 1 lappeenrantalainen. 1 inkeroislainen ja 1 virolahtelainen.

Yhtä vastausta lukuun ottamatta näyttelykävijät pitivät näyttelyä mielenkiintoisena. Yksi vastaaja piti sitä säälittävänä. Näyttelykävijät luonnehtivat näyttelyä ensiluokkaiseksi ja uudenaikaiseksi, kokemukselliseksi, nostalgiseksi, innostavaksi ja silmiä avaavaksi.

Näyttelyssä parasta oli vastaajien mukaan esineet, huoneet, tarinat ja se että tavaroita sai hypistellä, vaatteita kokeilla, tavaroita sai käpälöidä ja kaikkeen sai koskea. Erityisesti se, että tavarat olivat vapaasti kokeiltavissa ja koskettavissa miellytti kuutta kävijää. Livingdollit, eli nuorten toteuttamat elävät henkilöahmot nousivat myös vastauksissa esille. Niihin oli mieltynyt kaksi vastaajaa. Lisäksi yksi vastaaja kehui pitkästi nuorten työpanosta, sitä, että näyttely oli oikeassa museossa ja sitä, että se sai paljon julkisuutta. Hän kehui lisäksi tehtyä taustatyötä, tarinoita huoneissa asuvista henkilöistä ja sitä kuinka monipuolisesti oli saatu näytille pieneen tilaan. Kahden mielestä parasta olivat pelit ja toisen heistä mielestä erityisesti Pelikka 1.

Kysyttäessä mitä näyttelyyn olisi vielä kaivattu vastaukset jakautuivat sellaisiin, jotka eivät olisi kaivanneet mitään lisää, tai eivät osanneet sanoa. Sellaisia kävijöitä oli yhteensä 6. Valtaosa olisi kaivannut näyttelyyn valokuvia, diakuvia ja videoita. Yksi olisi halunnut livingdollit enemmän esille ja yksi olisi toivonut huolellisempaa tekemistä, tarkempaa esillepanoa, pidempää aineistonkeruuaikaa ja terävämpää markkinointia. Yksi olisi toivonut lisää huoneita ja kaksi lisää esineitä.

Kysyttäessä mikä vuosikymmen oli näyttelyssä mieleisin, vastaukset hajautuivat osittain kävijöiden oman ikäjakauman mukaan. Vastauksissa tulee nimittäin esille se, että näyttelykävijöitä valtaosaa on miellyttänyt oman nuoruuden vuosikymmenet. esim. ”60- 70-luku, jolloin elin omaa nuoruuttani”, ”kaikki, mutta 70-luku oli omin”, ”no 80-luku, tottakai”, ”oma nuoruus 70-luku” ja ”90, löytyi tuttuja esineitä omasta nuoruudesta.” Kahden vastaajan mielestä kaikki vuosikymmenet olivat yhtä hyviä. Vastauksien perusteella suosituin vuosikymmen oli 1970-luku, sillä se miellytti eniten seitsemää vastaajaa, mutta kaikki vuosikymmenet miellyttivät vähintään yhtä kävijää.

6.5 Benchmarking

Valikoin nämä näyttelyprojektit siitä syystä, että niissä osallistava näyttely oli sidottu tiettyyn paikkaan ja sitä kautta osallistujien paikallisidentiteettiin, kuten Haminan nuorisovaltuuston ja kaupunginmuseon #nuoruusympyröillä- näyttelyssäkin haminalaisten entisten nuorten tarinat ja haminalaisuus olivat keskiössä. Lisäksi kaikkiin vertailuprojekteihin liittyi paikallisten ihmisten haastattelut livetilassa, sekä heidän kontaktointi myös sosiaalisessa mediassa, mitä käytettiin myös #nuoruusympyröillä- näyttelyprojektin menetelminä.

Ensin esittelen Helsingin kaupunginmuseolla toteutetun osallistavan pop up- näyttelyn Meidän itä. Helsingin kaupunginmuseon tiedotteen mukaan valokuvanäyttely esitteli Helsingin vuosaarelaisille ja kontulalaisille tärkeitä paikkoja ja niihin liittyviä tarinoita. Se oli kuvaus siitä, millainen Itä-Helsinki on siellä asuvien silmin. Näyttelyn materiaali kerättiin kevättalvella 2018 järjestetyillä kaupunkikävelyillä, joissa osallistajat kertoivat heille tärkeistä paikoista, kuvasivat niitä ja tulivat itse kuvatuiksi niistä. Kuva- ja tarinamateriaalia kerättiin myös sosiaalisessa mediassa, Facebookissa projektin omalla sivulla.

Helsingin kaupunginmuseo dokumentoi keväällä 2018 asukkaiden kokemuksia asuinympäristöstään Kontulassa ja Vuosaassa. Projektin Facebook-sivuilla kerrottiin, että haastateltaviksi etsittiin yli 15-vuotiaita, eri ikäisiä ja eri taustaisia kontulalaisia ja vuosaarelaisia. Haastattelu muodostui yhdestä tapaamisesta, jonka aikana haastateltavat ja projektin koordinaattorit kävivät kuvaamassa haastateltaville tärkeitä paikkoja Kontulassa tai Vuosaassa ja keskustelivat niihin liittyvistä muistoista.

Kuvista ja haastattelulainauksista koostettiin pop up -näyttely. Haastattelut ja valokuvat tallennettiin Helsingin kaupunginmuseon kokoelmiin, jotta niitä voitaisiin myöhemmin käyttää esimerkiksi tutkimuksessa ja näyttelyissä. Näyttely oli yleisölle avoinna Helsingissä mm. Vuosaaren Mosaiikkitorilla ja Kontulan ostarilla 16.- 22.4. 2018 välisellä ajalla. (<http://www.helsinginkaupunginmuseo.fi/tapahtumat/meidan-itanayttely/>)

Toinen huomion arvoinen osallistavan näyttelyn osa-alue toteutettiin Espoon kaupunginmuseossa osana Katse horisontissa- näyttelyä. Näyttelyssä pohditaan meren merkitystä espoolaisille ennen ja nyt. Näyttely on esillä Espoon kaupunginmuseolla 14.2.2019 - 20.2.2020.

Espoon kaupunginmuseon museolehtori Aino Osola toteutti tämän laajemman näyttelyn Kivenlahtea koskevan osion osallistavana näyttelytuotantokokeiluna. Hän toteutti sen osana omia kulttuurituottajan YAMK-opintojaan. Projektin toteutettiin kokeilukulttuurin, eli kokeilemalla kehittämisen keinoin. Osola kuvaa prosessia KUTU YAMK Kulttuurituotannosta kirjoitettua 2019 julkaisussa.

Ensimmäisenä kokeilutoimenpiteenä asukkaita varten avattiin internettiin Maptionnaire- karttakysely. (Strandman, Vartiainen 2019, 45). Kyselyn tarkoituksena oli kerätä tietoa siitä, mitkä paikat kivenlahtelaisille olivat tärkeitä ja miksi.

Julkaisussa Osola kertoo, että karttakyselyn lisäksi kivenlahtelaisia osallistettiin haastatteleamalla vastaantulijoita paikallisella ostarilla ja asukaspuistossa, sekä järjestämällä kolme työpajaa Kivenlahden alueella eri ympäristöissä. Haastattelupäivistä ja työpajoista ilmoitettiin sosiaalisessa mediassa paikallisessa Facebook-ryhmässä, sekä ilmoitustauluilla, neuvolassa, kirjastossa ja ruokakaupoissa. (Strandman, Vartiainen 2019, 45).

Työpajoihin osallistui odotettua vähemmän kivenlahtelaisia, mutta Osola luonnehtii työpajoissa tuotettua aineistoa laadukkaaksi. Myös haastatelluiksi pysähtyneet ihmi-

set kertoivat luottamuksellisesti tietojaan ja muistojaan. (Strandman, Vartiainen 2019, 45).

Osolan mukaan osallisuusprojekti poiki myös yhteistyön paikallisen valokuvaajan kanssa, joka kuvaa ilmakuvia Kivenlahden alueella ja jakaa aktiivisesti kuvia paikallisessa Facebook-ryhmässä. Valokuvaajan ottama ilmakuva syksyisestä Kivenlahdesta, sekä Alvar Aallon utopistinen 1960-luvun kaavaluonnos Espoon lounaisrannikolta tarjosivat visuaalisen ympäristön Kivenlahtea käsittelevälle näyttelyosiolle. Lisäksi näyttelytilassa oli merellisiä uimakoppeja, joiden seinillä oli yleisöltä lainattuja valokuvia ja näyttelyvitriiniin oli laitettu esille muita paikallisuuteen vahvasti viittaavia esineitä, joita haastateltavat olivat tuoneet haastatteluissaan esille. (Strandman, Vartiainen, 2019, 46.) Vaikka osallisuusprojektiin osallistui vain muutaman kymmentä ihmistä, museon saaman palautteen mukaan näyttelyssä esitetty Kivenlahti oli tunnistettu. Osallistavan näyttelyn parasta antia oli kuitenkin se, että näyttelyn jälkeen se on poikkinut monenlaisia uusia projekteja. Niistä esimerkkeinä mm. se, että Espoon kaupunginmuseo ja paikallinen K-kauppa brändäsivät yhdessä Kivenlahti-suklaan, kaupunginmuseo suunnittelee paikallisen graffititaiteilijan kanssa yhteistä tapahtumaa ja valokuvaajan kanssa näyttelyä. (Strandman, Vartiainen, 2019, 47).

Benchmarkingkohteet osoittivat, että kaikissa kolmessa näyttelyprojektissa oli käytetty hyvin saman tyyppisiä yhteisön osallistamisen keinoja. Sekä livekontaktointia, että sosiaalisen median kautta tapahtuvaa kontaktointia. Kaikissa tapauksissa oli pyritty menemään potentiaalisen osallistujan omaan viitekehykseen kohtaamaan heitä sekä sosiaalisessa mediassa, että paikan päällä. Omassa projektissamme olisimme voineet vielä laajemmin mennä haminalaiseseen yhteisöön esim. kauppoihin ja kadulle haastattelemaan ihmisiä sen lisäksi, että nuoret kävivät museon muistelopiirissä ja järjestivät erillisen aineistonkeruutapahtuman. Olisimme voineet saada sisällöllisesti erilaisia tarinoita, kun niitä olisi kysely ei tarkkaan valikoidulta kohderyhmältä. Toisaalta, nuoret saivat kerättyä tarinoita riittävän määrän.

Kaikkia osallistavia projekteja yhdisti se, että kaikissa kolmessa projektissa oli kerätty ihmisiltä tarinoita ja niiden lisäksi jotain sellaista tietoa esim. esineitä tai valokuvia, joka identifioi henkilöt vahvasti haluttuun kohdeympäristöön: Vuosaari-Kontulan alueelle Helsingissä, Kivenlahden alueelle Espoossa tai Haminan ”ympyröille.”

Benchmarkkauksen aikana oivalsin, että nuoret tekivät alun perin nuorten osallisuusprojektina toteutetusta osallisuusprojektista laajemman osallisuusprojektin osallistamalla eri ikäistä haminalaista yhteisöä näyttelyä varten toteutetulla aineiston hankinnalla. Se puolestaan identifioi näyttelyn ”ympyröille”, eli Haminaan.

6 PÄÄTELMÄT

Mahdollisuuksien museo, opetus- ja kulttuuriministeriön museopoliittinen ohjelma 2030 julkaistiin maaliskuussa 2018. #nuoruusympyröillä- näyttely oli avattu yleisölle 14.2.2018. Näyttelyprojektin alkaessa syksyllä 2017 museopoliittinen ohjelma oli jo lausuntakierroksella. Sen tulevaan sisältöön ei odotettu enää suuria muutoksia.

Haminan kaupungin organisaatio eli ja elää edelleen muutoksessa. Uusi kaupunki-strategia oli hyväksytty 2017 ja uutta toiminnanohjausmallia luotiin organisaation sisällä yhteisvoimin. Sen oli määrä astua voimaan 1.1.2019.

Museopoliittisessa ohjelmassa museot nostetaan esiin asiantuntijoina, kumppaneina ja mahdollistajina. (Mattila 2018) Nuorten kutsuminen museoon ideoimaan ja toteuttamaan omaa näyttelyä jo sinänsä lähtee vahvasti mahdollistamisen kautta liikkeelle. Kokeiluprojektin lähtökohtana on aina se, että lopputulos ei ole ennakkoon suunniteltu, vaan projektiin osallistuvat henkilöt muovaavat lopputuotoksen.

Museojohtaja Paula Koukin haastattelussa kuvaamat, muiden museoalan toimijoiden reaktiot, Haminan museon henkilökunnan hullun rohkeudesta, kun päästivät nuoret irti museossa, kertonevat mielestäni omalta osaltaan siitä, että tällainen mahdollistamisen lähestymistapa ei ole museoalalla vielä ominaista, mutta sitä kohti kuljetaan museopoliittisen ohjelman tavoitteiden mukaan. Opetus ja kulttuuriministeriö on tehnyt strategisen valinnan avata museot kaikelle kansalle tavalla, joka mullistaa museoiden totutun aseman. Yleisön ei enää odoteta tuijottelevan vitriinien takaa vanhoja esineitä. Yleisön odotetaan osallistuvan vahvasti museoiden toimintaan laajalla rintamalla.

Tietty varovaisuus, välittyi myös projektiin osallistuneiden museoalan ammattilaisten vastauksissa. He kuvaavat omaa rooliaan museon puolella näyttelyn rakentamisen

ammattilaisiksi. He luonnehtivat rooliaan mm. siten, että se oli näyttelyssä esillä olleiden museon oman kokoelman esineiden sijoittaminen ja turvaaminen. Museon työntekijät muistuttivat, että museotilojen käyttö ja kokoelmien käyttö asettaa aina omat rajoitteensa, mutta yhteistyöhön kuului mukavasti kaikkien osapuolien huomioon ottaminen. Vastauksista välittyi se, että kyseessä oli museolle epätyypillinen näyttely, koska esineet olivat vapaasti interiööreissä, joihin kävijät saivat mennä ja esineitä sai vapaasti kosketella, mikä varmasti oli yleisölle mielenkiintoinen esittämistapa. Sen sijaan museon henkilöstölle se herätti huolta, koska he kokivat olevansa vastuussa lainatavaroista. Museoalan ammattilaiset kuitenkin korostavat, että lopputuloksena oli onnistunut kokonaisuus, joka kiinnosti yleisöä. He kertovat myös, että nuorten kanssa työskentely oli innostavaa.

Mittasin projektissa esiintyvää osallisuutta mm. vaikuttamismahdollisuuksien kautta. Tällä mittarilla sain tuloksen, että #nuoruusympyröillä- näyttelyprojekti oli osallistava neljällä eri tasolla. Se osallisti, eli antoi vaikuttamismahdollisuuksia osallistuneille nuorille, mukana olleille museon ammattilaisille ja nuorisopalveluiden työntekijöille, tarinoin ja tavaroin osallistuneelle paikalliselle yhteisölle, sekä näyttelyssä käyneelle yleisölle. Kaikki edellä mainitut toimijat ja heidän mukanaan tuomat toiminnantasot vaikuttivat omalta osaltaan toteutettuun projektiin. Myönnän kuitenkin, että osallisuuden mittaamisessa vaikuttamismahdollisuuksien suora kysyminen on hieman johdattelevaa ja pelkkä vaikuttamismahdollisuus kuvaa osallisuudesta vain pientä osaa. Tästä syystä en pitäisi saatua tulosta kovin kattavana.

Tulosten mukaan kaikki osapuolet kuitenkin kokivat, että heillä oli mahdollisuus vaikuttaa, mikä on linjassaan myös museopoliittisen ohjelman, sekä kaupunkistrategian tavoitteiden kanssa. Vaikuttamisen tasot ja tavat toki vaihtelivat osapuolittain.

Museon työntekijät toivoivat, että olisivat voineet olla mukana jo projektin suunnitteluvaiheessa, mutta kokivat olleensa vahvasti vaikuttamassa näyttelyn rakennusvaiheeseen. Museon työntekijät kokivat roolinsa nuorten näyttelynrakennustyötä ohjaavaksi asiantuntijatahoksi. Heidän vastauksistaan kävi ilmi, että heidän ammattiosaamisensa oli vahvasti nuorten käytössä.

Nuoret kokivat, että olivat saaneet vaikuttaa näyttelyn suunnitteluun, toteutukseen ja lopputulokseen. He olivat vaikuttaneet myös näyttelyn markkinointiin. Pääsääntöisesti nuoret kokivat vaikuttaneensa suunnittelupalavereiden kautta, heittämillä ideoita ja kertomalla omia visioita, jotka toteutuivat.

Nuoret listasivat myös yksilöllisiä ja konkreettisia vaikuttamisen paikkoja. Yksi nuori koki saaneensa vaikuttaa ehdottamalla, mitkä vuosikymmenet näyttelyyn valikoituivat ja toinen kertoi saaneensa valita 60-luvun huoneen tapetin ja asettaneensa julisteita näyttelyhuoneiden seinille haluamallaan tavalla. Yksi nuori kertoi hankkineensa näyttelyyn mopon. Yksi oli suunnitellut ja toteuttanut näyttelyn julisteen, osa kertoi osallistuneensa sillä, että heidän kuviaan käytettiin näyttelyn julisteessa ja markkinoinnissa. Suurin osa markkinoinnista tapahtui nuorten omana toimintana, jolloin markkinointiin osallistuneet nuoret kokivat vaikuttaneensa siihen. Vain yksi nuori koki, että ei pystynyt vaikuttamaan haluamallaan tavalla, koska ei ehtinyt osallistua suunnittelupalaveriin.

Nuorisopalveluiden työntekijät taisivat katsella vaikuttamista osallisuussilmälasiin läpi, koska he olivat havainnoineet vastausten perusteella ei niinkään omia vaikuttamismahdollisuuksiaan, vaan nuorten vaikuttamismahdollisuuksia, mitkä oli arvioitu hyväksi.

Näyttelyn kävijät puolestaan kokivat vaikuttavuutta osallistumisen muodossa. Kävijät olivat kokeneet positiiviseksi näyttelyn interaktiivisuuden ja sen, että näyttely oli toiminnallinen, kun esineitä sai hypistellä ja vaatteita sovittaa. Osa heistä osallistui myös sosiaalisen median kautta jakamaan tэгättyjä kuvia.

Näyttelyaineiston lahjoittajat ja lainaajat, sekä tarinoita jakaneet henkilöt puolestaan vaikuttivat suoraan näyttelyn sisältöön. Ilman heitä näyttely olisi jäänyt irralliseksi, eikä sitä olisi voitu liittää toimintaympäristönä Haminaan.

Haminan kaupungin kaupunkistrategiassa, kaupungin kumppanuus ja osallisuusohjelmassa sekä opetus- ja kulttuuriministeriön museopoliittisessa ohjelmassa kannustetaan kumppanuuksiin ja yhteistyöhön. Museopoliittisen ohjelman tavoitteena on, että ihmiset oivalletaan myös museoiden toiminnan potentiaalisiksi kehittäjiksi ja

heille tarjotaan erilaisia kanavia osallistua tekemiseen ja päätöksentekoon. (Mattila, 2018, 14.) Haminan kaupungin strategian toimenpiteissä kehoitetaan ottamaan asukkaat mukaan palveluiden suunnitteluun ja toteuttamiseen. Kaupunkistrategian toimenpiteet ovat lähtökohtana Haminan kaupungin kumppanuus- ja osallisuusohjelmalle. Aineistoa analysoidessani löysin paljon yhtäläisyyksiä ja yhtäläisiä tavoitteita museopoliittisesta ohjelmasta, kaupunkistrategiasta ja kaupungin kumppanuus ja osallisuusohjelmasta. Myös Museojohtaja Kouki korostaa omassa haastattelussaan ja lehtiartikkeleissa museopoliittisen ohjelman ja kaupunkistrategian tavoitteiden välisiä yhtäläisyyksiä.

Haminan kaupunginmuseon toiminnassa museopoliittisesta ohjelmasta nousevat tavoitteet näyttäytyivät aineistoa analysoidessa konkreettisinä museotoiminnan kehittämiseen liittyvinä tavoitteina. Nuorisopalveluiden toimintamuodot nousevat nuorisolaista ja nuorisoalan tavoitteista, joissa tavoitellaan nuorten omaehtoisen toiminnan ja osallisuuden tukemista. Tässä kohtaa molempien intressit kohtasivat vahvasti kaupunkistrategian tavoitteiden kanssa. Me nuorisopalveluissa lähdimme nuorten kanssa toteuttamaan osallisuusprojektia uuteen toimintaympäristöön, eli kaupunginmuseoon. Kaupunginmuseo avasi meille ovensa ja antoi meille osaamisensa käyttöön kokeiluprojektin osana. Sekä museopoliittisen ohjelman tavoittelevan, nuorten osallisuutta tukevan työn, että kaupunkistrategian tavoitteiden mukaan.

Museopoliittisen ohjelman osallisuutta käsittelevän kappaleen toimenpiteissä listataan muun muassa, että museot kokeilevat ja etsivät uusia osallistumisen ja osallistamisen tapoja, museot osallistuvat yhteishankkeisiin, kumppanuuksiin ja verkostomaiseen toimintaan, sekä museot laajentavat ymmärrystään asiakkaistaan ja yhteisöistään, sekä hyödyntävät sitä profiilinsa määrittelyssä ja palveluidensa tuotteistamisessa. Museot myös kehittävät ja jakavat vapaaehtoistoiminnan hyviä käytäntöjä. Museot tuottavat kiinnostavia ja innostavia näyttelyjä ja museot kehittyvät laajalaista, elinikäistä oppimista tukeviksi oppimisympäristöiksi. (Mattila, 2018, 6)

Nuorisovaltuuston kanssa toteutettu kokeiluprojekti oli Haminan kaupunginmuseolle kokonaan uusi osallistumisen ja osallistamisen muoto. Tämä välittyy myös tutkimustuloksissa. Museoalan ammattilaisten vastauksista nousee esille se, että he eivät olleet ennen työskennelleet näin vahvasti yhteistyössä nuorten kanssa. Myös nuor-

ten, sekä nuorisoalan ammattilaisten vastauksista saa sen käsityksen, että museo oli kaikille kokonaan uusi toimintaympäristö. Näyttelyprojektin jälkeen käsitys museosta oli laajentunut. Yksi nuorista kertoi oppineensa museon voivan toimia myös monipuolisena tapahtuma-alustana.

#nuoruusympyröillä- näyttelyprosessin aikana ajattelimme voivamme profiloida kaupunginmuseota kokonaan uudentlaisille kohderyhmille. Keskeisenä uutena kohderyhmänä nähtiin nuoret. Siksi nuoret kutsuivat näyttelyn avajaisiin myös yläkoulujen ja lukion historian ja yhteiskuntaopin opettajat ja näyttelyä markkinoitiin koulujen Wilma-järjestelmän kautta hiihtolomaviikon alla. Tavoitteena oli tavoittaa näyttelyllä lapsia ja nuoria.

Vastausta siihen, saiko näyttely uudentlaisia kohderyhmiä liikkeelle, en varsinaisesti kysynyt, eikä sellaista tilastoitu. Ainoa maininta kohderyhmiin liittyen tuli museolta hiihtolomaviikolla, jolloin museossa oli käynyt normaalia enemmän isejä ja lapsia. Näyttelyn aukioloaikana ei tullut myöskään tilastoitua näyttelyssä käyneiden koululuokkien määrää, mikä jälkikäteen ajateltuna olisi voinut olla tarpeellista. Näin olimme voineet tarkastella, saiko näyttely liikkeelle tavoiteltuja, uusia kohderyhmiä.

Vaikka uusien kohderyhmien tavoittamisesta ei ole tutkittua tai tilastoitua tietoa, niin Suomen mittakaavassa näyttely katsottiin kuitenkin riittävän merkittäväksi avaukseksi nuorten ja kaupunginmuseon yhteistyöhön. Se oli syynä sille, että pääsin opetus- ja kulttuuriministeriön rahoittamana mukaan OMG (Other Museums Generation) Euroopan kulttuuriperintövuoden 2018 seminaarimatkalle Madridiin. Euroopan kulttuuriperintövuoden teemana oli vuonna 2018 kehittää museoiden ja nuorisotyön yhteistyötä, sekä löytää uusia keinoja sille, kuinka nuoret kiinnostuisivat museoista.

Museopoliittisen ohjelman tavoitteista nousee esille vuorovaikutteiset ja elämykselliset näyttelyt. Nuoret pyrkivät alusta saakka siihen, että näyttely olisi vuorovaikutteinen. Vuorovaikutteisuus toteutui tulosten perusteella ainakin yleisön kanssa. Aineiston keruu oli myös vuorovaikutteista haminalaisen yhteisön kanssa. Näyttelykävijöiden palautekyselyn vastauksista voi päätellä, että yleisö oli pitänyt näyttelystä, jossa näyttelyn kävijä sai astua näyttelyhuoneisiin, koskea tavaroihin ja tutustua myös livingdollien kautta eri vuosikymmenten elämään, silloin kun livingdollit olivat mukana

näyttelyssä. Vastauksista voi päätellä, että näyttely oli koettu sitä kautta vuorovaikutteiseksi.

Vapaaehtoistoiminnan hyvien käytänteiden jakamiseen liittyviä kysymyksiä en kysynyt kyselyssä, enkä haastattelussa. Silti museojohtaja Koukin haastattelussa kävi ilmi, että projektista jaettiin kokemuksia muiden kaupunginmuseoiden kanssa. Siihen viittaa myös Koukin kertoma siitä, miten muut museoalan toimijat olivat kuvanneet heitä hullun rohkeiksi. Kokemusten vaihtoa toteutettiin, kun museoalan valtakunnallinen vertaiskehittämisfoorumi kokoontui Haminan kaupunginmuseon Vintillä ja kun näyttelytilassa pidettiin Kymenlaakson museojohtajien kokous.

Haminan kaupungin kumppanuus ja osallisuusohjelmassa kuvataan, että kumppanuuksien ja osallisuuden avulla edistetään kaupungin asukkaiden aktiivisuutta ja vaikuttamismahdollisuuksia, millä on myönteinen vaikutus asukkaiden hyvinvointiin. Kumppanuus- ja osallisuusohjelman avulla tuetaan eri tahojen yhteistyötä. Kumppanuustoiminnassa on mukana yhdistyksiä, yhteisöjä ja yksityisiä henkilöitä paikallisesti, seudullisesti, valtakunnallisesti ja kansainvälisesti. Kumppanuus ja osallisuutta edistävä toiminta liittyy kaupungin kaikkeen toimintaan. Kaupunki on kumppanuustoiminnan alusta tukien eettistä ja kaupungin arvojen mukaista toimintaa. Kumppanuus- ja osallisuustoiminta kehittyy jatkuvasti ja siihen on tavoitteena saada yhä enemmän kaupungin asukkaita ja yhteistyökumppaneita mukaan. (Haminan kaupungin kumppanuus- ja osallisuusohjelma 2019)

Vaikka kumppanuus- ja osallisuusohjelma hyväksyttiin vasta marraskuussa 2019, oli meillä uuden toiminnanohjauksen valmisteluprosessien ja hyväksytyn kaupunkistrategian kautta tiedossamme ylätasen tavoitteet, jotka ovat toimineet pohjana kaupungin kumppanuus- ja osallisuusohjelmalle. Tutkimustuloksista voi ajatella, että ainakin sivusimme osallisuusohjelman useimpia tavoitteita. Kouki korostaa omissa vastauksissaan, että onnistuimme eri toimijoiden aktiivisuuden ja osallisuuden edellytysten lisäämisessä. Yksi nuori toi esille oppineensa poikkileikkaavasta yhteistyöstä käytännössä. Tämän lisäksi näyttely ja siihen liittyvä osallisuusprojekti olivat esillä paikallisesti, seudullisesti, maakunnallisesti, maan laajuisesti ja Euroopan laajuisesti. Se kiinnosti mediaa, päättäjiä, maakunnallisia nuorisovaltuuston ohjaajia, kirjaston henkilökuntaa ja muita museoalan toimijoita. Näillä mittareilla mitattuna toiminta sivusi

useampaa kaupungin kumppanuus ja osallisuusohjelman mukaisia toimintatapoja ja tavoitteita. Yhtymäkohdat ovat toki hauraita, koska kumppanuus- ja osallisuusohjelman aihiot olivat näyttelyprojektin aikana vasta kaupunkistrategiasta nousevia haikuja. Sitä ei vastaavassa muodossaan ollut vielä olemassa.

Museopoliittisessa ohjelmassa tavoitellaan sitä, että museot tukevat yksilöitä ja yhteisöjä oman kulttuuriperintönsä määrittelyssä ja hyödyntämisessä. (Mattila, 2018, 14.) Koukin mukaan museopoliittisessa ohjelmassa pyritään tiiviimpään toimintaan yhdessä ihmisten ja yhteisöjen kanssa. Hänen mukaansa tämä vahvistaa yksilön ja yhteisöjen kiinnittymistä kulttuuriin. Museopoliittisen ohjelman mukaan on keskeistä se, että museon toiminta tukee lasten ja nuorten identiteetin rakentumista, kulttuurisen osaamisen vahvistumista ja osallisuutta kulttuuriin. (Mattila 2018, 15.) Kyselytutkimuksen tuloksista ei ollut suoraan löydettäviä vastauksia näiden tavoitteiden toteutumisesta.

Etsiessäni viiteitä nuorilta keräämistäni vastausaineistosta, nuoret toivat esille siellä, sekä näyttelyyn liittyvissä lehtileikkeissä, että he oppivat projektin aikana eri vuosikymmenten nuorisokulttuureista, musiikista ja idoleista ja siitä, miten tavaran määrä on lisääntynyt vuosien saatossa. ”Olemme oppineet paljon lähihistoriasta ja ylipäättänsä nuorisokulttuurista”, yksi nuorista toteaa Kymen-Sanomien haastattelussa. Toinen taas toteaa huomanneensa, että tekniikan ja tavaran määrä on lisääntynyt joka vuosikymmenellä.

Nuoret kertoivat olleensa vaikuttuneita sitä, miten näyttelyhuoneet ja siellä esillä olleet tavarat vaikuttivat näyttelyssä käyneisiin ihmisiin ja kuinka näyttely kirvoitti ihmisiä muistelman omaa nuoruuttaan. Nuorten vastuksissa välittyi myös se, että yhdelle tuli yllätyksenä, miten lähihistoriakin voi olla merkittävää. Näillä asioilla voi mielestäni päätellä olevan vaikutusta myös kulttuuriperinnön määrittämiseen. Ainakin nuorten vastuksista voi päätellä, että näyttelyprojekti vahvisti nuorten omaa kulttuurishistorian tuntemusta. Ainakin osa heistä sai näyttelyn tarinallistamisen ja ”asukasprofiilien” luomisen sekä livingdollien roolinrakentamisen kautta kosketuksen itsenä ikäisten nuorten elämään eri vuosikymmenillä. Samalla he tutustuivat nuorisokulttuurien kehitykseen eri vuosikymmenillä.

Tutkimuksen tuloksissa näkyy se, että osallistamalla näyttelyprojektiin nuoret saivat vahvistusta kulttuuriseen oppimiseen. Yksi nuorista kertoo osallistumisen vaikuttaneen jopa omaan ammatin valintaansa. Projektin vaikutusta nuorten identiteetin rakentumiseen on vaikea aineiston pohjalta arvioida.

Kaupungin toiminnanohjaukseen sekä kumppanuus- ja osallisuusohjelmaan osallisuutta tukeva toiminta on mukana kaikessa kaupungin toiminnassa. Huonosti valikoiduista osallisuutta mittaavista tutkimuskysymyksistä huolimatta, tulokset osoittivat, että tässä projektissa osallisuus oli läsnä usealla tasolla, mutta benchmarkkauksen yhteydessä vasta oivalsin, että #nuoruusympyröillä- näyttelyprojekti ei ollut pelkästään nuorten osallisuusprojekti, vaan kokeiluprosjektissa nimenomaan nuoret loivat näyttelystä laajemman osallisuusprojektin, koska aineiston hankintaan ja haastatteluihin osallistettiin laajemmin haminalaista yhteisöä. Lähivuosisikymmenten tarinat ja sitä kautta paikalliset nuorisokulttuuriset ilmiöt, muuttuivat eläväksi näyttelyyn rakennettujen huoneiden, henkilöhahmojen perhetarinoiden ja livingdollien muodossa.

Ilman paikallisen yhteisön apua koko näyttelyä ei olisi voitu rakentaa siihen muotoonsa. Se olisi jäänyt irralliseksi tai päälle liimatuksi, ilman paikallisidentiteettisiä piirteitä. Paikallisten ihmisten tarinat ja tavarat tekivät siitä elävän ja liittivät sen vahvasti nimenomaan Haminaan, ”ympyröille”, missä haminalaiset nuoret eri vuosikymmenillä olivat aikaansa viettäneet. ”Ympyröille”, missä myös näyttelyä rakentaneet nuoret omaa nuoruuttaan parasta aikaa elävät. Nuoruus yhteisillä ympyröillä yhdisti eri sukupolvia näyttelytilassa. Tämä välittyi näyttelyaineistoa kerätessä, mutta myös havainnoissa näyttely-yhteisön reaktioita. Jälkikäteen ajateltuna näyttelykävijöiden muistoja ja tarinoita olisi ollut hyvä kerätä ylös haastattelujen muodossa myös näyttelyn avajaisissa ja näyttelyn edetessä. Näyttely herätti niin paljon tarinoita ja muistoja yhteisössä, että ne olisi ollut syytä taltioida. Tällöin museo olisi saanut aineiston keruun yhteydessä taltioitujen haastattelujen lisäksi arvokasta paikallista materiaalia myöhempää käyttöä varten.

Molemmista benchmarkingkohteista löytyi vahva yhteys paikallisen yhteisön osallistamisen ja näyttelyn lopputuloksen välillä. Paikallinen yhteisö oli nostettu kummassakin näyttelyssä varsinaisen näyttelyaineiston tuottajaksi. Samalla tavalla tapahtui myös meidän näyttelyssä, vaikka meillä paikallisen yhteisön osallistaminen tuli mu-

kaan ikään kuin sivutuotteena kokeiluprojektin edetessä. Yhteisön osallistaminen ei ollut meillä lähtökohtaisena tavoitteena projektia aloittaessa. Tavoitteena oli nuorten osallistaminen. Nuoret päättivät osallistaa paikallista yhteisö laajemmin aineistoa kerätessään. Nuoret liittivät paikallisen yhteisön osaksi omaa osallisuusprojektiaan. Katson, että tämä oli #nuoruusympyröillä- kokeiluprojektin merkittävintä antia. Se sijoittaa sen vielä odotettuakin vahvemmin osaksi museopoliittisen ohjelman, kaupunki-strategian sekä kumppanuus ja osallisuusohjelman tavoitteita. Kerätessään tarinoita, valokuvia ja esineistöä paikallisilta ihmisiltä, he sitoivat oman näyttelynsä vahvasti paikalliseen yhteisöön, mutta samalla he sitoivat yhteisön osaksi lopputulosta, eli näyttelyä.

Yhtäläisyytenä kahteen muuhun kokeiluprojektiin nähden havaitsin, että nuoret käyttivät automaattisesti samoja paikallisen yhteisön osallistamisen kanavia, kuin Helsingin kaupunginmuseossa ja Espoon kaupunginmuseossa oli käytetty. He kontaktoivat pääsääntöisesti ihmisiä sosiaalisen median kautta.

Helsingin kaupunginmuseon Meidän Itä- valokuvanäyttelystä en löytänyt tietoja osallistavaan projektiin osallistuneiden määristä, mutta Espoon kaupunginmuseon kokemukset siitä, että ihmisiä oli vaikea saada avoimiin tilaisuuksiin tulemaan, tulivat esille myös meidän projektissa. Heillä näin oli käynyt, kun heillä kutsuttiin avoimella haulla kivenlahtelaisia työpajoihin. Meillä taas silloin, kun nuoret pitivät aineistonkeruupäivän yhteisötila Manskillä. Molemmissa tapauksissa oli laitettu avoin kutsu sosiaaliseen mediaan. Kivenlahtelaisia oli houkuteltu mukaan myös ilmoitustaulu-ilmoittelulla, haminalaisia houkuteltiin mukaan paikallislehden ennakkojutulla, joka lehdistötiedotteen pohjalta oli laadittu.

Yhteistä kaikille projekteille kuitenkin oli se, että projekteihin löytyi vapaaehtoisia, joita ilman mitään näistä kolmesta projektista ei olisi voitu toteuttaa tavalla, millä ne lopulta toteutuivat. Myös #nuoruusympyröillä- näyttelyprojektin onnistuminen juuri ”Ympyröille” identifioinnin näkökulmasta tarvitsi paikallisen yhteisön mukana oloa. Lopputuloksen kannalta paikallisen yhteisön osallistamisella oli suuri merkitys.

Yhtenä ennakkoon sovittuna konkreettisenä tavoitteenamme oli, että pyrimme kaupunki-strategian tavoitteiden mukaan, kahden suuntaiseen oppimisprosessiin, jossa

oppivat sekä nuoret, että ammattilaiset. Vastauksia analysoidessa kävi selväksi, että sekä nuoret, että ammattilaiset olivat oppineet monenlaisia asioita projektin aikana. Tulokset osoittivat, että tavoitteemme oppimisesta olivat täyttyneet. Emme kuitenkaan olleet asettaneet oppimiselle mitään sisällöllisiä tavoitteita projektin kokeiluluonteisuudesta johtuen, joten tällaisten tavoitteiden toteutumista en voinut tutkia. Keski-tyin siis siihen mitä kokeiluprojektin aikana yleisesti opittiin.

Museojohtaja Kouki ja muut museoalan ammattilaiset toivat esille omissa vastauksissaan, että nuorten kanssa toimiminen oli museon henkilökunnalle uusi asia ja he oppivat nuorten kohtaamista ja nuorten kanssa työskentelyä. Kouki toivoo, että jatkossa museolla osataan kohdata nuoret paremmin asiakkaina, yhteistyökumppaneina ja toimijoina. Museoalalla opittiin, että nuorten kanssa työskentely on antoisaa, koska nuoret ovat sitoutuneita, innostuneista ja idearikkaita. Nuorisopalveluiden työntekijät kertoivat oppineensa kokonaan uusia asioita siitä, mitä nuorisotyön puitteissa voi tehdä, mutta oppineensa myös näyttelyn rakentamista ja eri aikakausien erikoisuuksia.

Nuorten oppimat asiat olivat paljon konkreettisempia. Nuoret kertoivat oppineensa, millaista museonäyttelyn tuottaminen on, he oppivat museon toimintamalleja ja perusteita museotoiminnalle. He kertoivat oppineensa markkinoinnista ja siitä, mitä kaikkea näyttelyn rakentaminen vaatii. Yksi kertoi oppineensa, miten pitää toimia, kun projektiin osallistumiselle tulee esteitä. Vaikka oppimiselle ei luotu etukäteen sisällöllisiä tavoitteita, niin tutkimuksen tuloksista voi päätellä, että kaikki osapuolet oppivat projektin aikana jotakin.

Museopoliittisen ohjelman mukaan osaamisen kehittämistä ja jakamista tukevat jatkossa vertaisoppimisen eri muodot sekä mentorointiohjelmat. Vaikka #nuoruusympyröillä- näyttelyprojektissa oppimisen tavoitteita ei asetettu, eikä sitä mallinnettu mentoroinniksi, vaan se toteutettiin kertaluonteisena kokeiluprojektina, niin kaupunkistrategiasta nousevat tavoitteet oppimisprosessista täyttyivät. Tulevaisuudessa prosessia voidaan muovata, vaikka tämän opinnäytetyön tulosten kautta, vastaamaan museopoliittisen ohjelman tavoitteeseen mentoroinnista. Museopoliittisen ohjelman mukaan mentoroinnin kehittäminen edellyttää museon vahvuuksien tunnistamista, osaamisen välittymistä alan sisällä ja aktiivista mukanaoloa muissa museoiden profii-

lin mukaisissa kehittämisverkostoissa. (Mattila 2018, 18.) Tähän annan kernaasti Haminan kaupunginmuseolle luvan.

Museopoliittisen ohjelman mukaan vapaaehtoistoiminnan merkitys ammatillisissa museoissa kasvaa. Käytännössä se tarkoittaa esimerkiksi sitä, että museot kehittävät aktiivisesti uusia osallistumisen väyliä, jotka huomioivat erilaisten yksilöiden ja yhteisöjen tiedot, taidot ja kiinnostuksen kohteet mahdollisimman hyvin. Yhteistyössä toiminta on vuorovaikutteista, motivoivaa ja rakentuu molemminpuoliselle arvostukselle. Vapaaehtoistoiminta on mielekäs ja merkityksellinen kansalaisaktiivisuuden ja jatkuvan keskustelun muoto, joka vahvistaa museon ja paikallisyhteisöjen suhdetta ja tuottaa lisäarvoa kaikille osallisille. Vapaaehtoishjelmien käynnistäminen on lähitulevaisuudessa tärkeä painopistealue yhä useammassa museossa. (Mattila, 2018,15) Kouki luonnehtii, että näyttelyprojekti oli hyvä kokemus museoammattilaisille näyttelyn tuottamisesta yhdessä museon ulkopuolisen, vapaaehtoisuuden pohjalta toimivan tahon kanssa. Hänen mukaansa he saivat lisää eväitä osallistuvaan ja yhteisölliseen museotyöhön. Se osoittaa miten suhteellisen matalan kynnyksen toiminnalla pystytään lisäämään osallisuutta, moniäänisyyttä ja tässä tapauksessa eri-ikäisten tasa-arvoa museossa konkreettisesti.

Haminan kaupunkistrategian tavoitteissa ei oteta kantaa digitaaliseen kehitykseen, vaan mennään vielä pidemmälle esim. robotiikkaan saakka. Museopoliittinen ohjelma ennustaa, että tulevaisuudessa digitaalisuus tulee vaikuttamaan museoiden toimintaan merkittävästi. Kun museoon kutsutaan näyttelynrakentajiksi nuoria ihmisiä, luo se tietynlaisia haasteita digitaalisten sisältöjen tuottamisen ja käytettävissä olevien laitteistojen välillä. Tämä näkyi myös nuorille lähetettyjen kyselyiden vastauksissa. Näihin kaikkiin haasteisiin Haminan kaupunginmuseo ei pystynyt vastaamaan. Nuorten vastauksissa löytyi myös kehitettävää paremmissa digitaalisissa sisällöissä ja niiden toistoon liittyvissä laitteistoissa, mutta myös ääni- ja valotehosteissa. Myös näyttelyn kävijöistä valtaosa olisi kaivannut näyttelyyn valokuvia, diakuvia ja videoita Ohjelmien ja laitteistojen puute aiheutti sen, että esimerkiksi avajaisissa videokuvattuja materiaaleja ei koskaan saatu editoitua ja esille näyttelyyn, eikä paikallisten ihmisten antamia haastatteluja voitu hyödyntää kuunneltavassa muodossa. Sama asia tuli vahvasti esille myös Koukin haastattelussa esiin nostamissa kehittämisikohteissa, kun hän toteaa, että museon digimahdollisuudet olivat näyttelyn toteuttamishetkellä

rajalliset. Huomioitavaa on myös se, että jos kaupunkistrategia maalailee tulevaisuuskuvia robotiikan tasolle saakka ja todellisuudessa Haminan kaupungin organisaatiossa ei ollut edes videoeditointiin tai auditiiviseen kuunteluun soveltuvia laitteita, joita kaupunginmuseon näyttelyssä olisi voitu hyödyntää, täytyy näihin asioihin varmasti koko kaupungin tasolla kiinnittää entistä vahvemmin huomiota.

Tästä pääsemme siihen, että oppimiseen kuuluu aina myös kehittämisen näkökulma. Siksi keräsin kyselyssä myös kehittämiskohtia mitä kokeiluprojektin aikana oli nousut esille. Museoalan ammattilaisten kehittämisideoissa korostuu se, että he osallistuivat vahvasti rakentamiseen ja purkuun. Heidän mukaansa näyttelyn rakentamisessa ja purkamisessa olisi voinut olla tarkempaa suunnitelmallisuutta. Näyttelyn laina-aineiston palauttaminen olisi pitänyt järjestää selkeämmäksi, mikä olisi helpottanut kaikkien osallistujien työtä. Kehittämiskohdaksi nousi myös se, että seuraavan yhteisen näyttelyn kokoamiseen tulee varata riittävästi aikaa ja aikatauluttaa sekä aineiston kokoaminen, näyttelyn kasaaminen, että purkaminen jo etukäteen.

Museon henkilökunnan mielestä myös museon omia kokoelma-aineistoja olisi voitu käyttää näyttelyssä laajemminkin, jolloin perusteellinen aiheen käsittely nuorten kanssa olisi ollut mahdollista ja tätä kautta nuorilla olisi ollut mahdollisuus oppia vielä tästäkin museoalaan liittyvästä aiheesta enemmän. Nuorisopalveluiden työntekijät halusivat enemmän nuoria mukaan tuottamaan näyttelyä, mutta museoalan työntekijät kokivat puolen tusinan pienryhmän sopivaksi porukaksi. Museoalan ammattilaiset kokivat tärkeäksi, että nuorten oma osallisuustyöntekijä oli tiiviisti mukana prosessissa alusta loppuun saakka

Puolella nuorista ei ollut kehittämisideoita näyttelyprojektin suhteen. Nuorten kehittämisideat liittyivät sisäiseen tiedotukseen ja roolijakoon, näyttelyn rakentamisen aikataulutukseen ja siihen, että toivottiin useamman pystyvän osallistumaan, mutta myös ammattimaisempaan markkinointiin ja yhtenäiseen graafiseen ilmeeseen liittyi kehittämisideoita. Kehittämisideaksi nousi myös se, että vastaavia näyttelyitä voisi toteuttaa säännöllisin väliajoin ja vaikka nuorisovaltuusto on toiminut pilottina, voisi näyttelytyöryhmästä jatkossa tehdä kaikille nuorille avoimen, jolloin kaikki halukkaat saavat osallistua.

Yleisön palautekyselyn mukaan, kysyttäessä mitä näyttelyyn olisi vielä kaivattu vastaukset jakautuivat sellaisiin, jotka eivät olisi kaivanneet mitään lisää, tai eivät osanneet sanoa. Sellaisia kävijöitä oli yhteensä 6. Valtaosa olisi kaivannut näyttelyyn valokuvia, diakuvia ja videoita. Yksi olisi halunnut livingdollit enemmän esille ja yksi olisi toivonut huolellisempaa tekemistä, tarkempaa esillepanoa, pidempää aineistonkeruuaikaa ja terävämpää markkinointia. Yksi olisi toivonut lisää huoneita ja kaksi lisää esineitä.

Tutkimuksen tuloksena voi vetää sen johtopäätöksen, että kaikki kokeiluprojektiin osallistuneet osapuolet ovat valmiita tuottamaan jatkossakin yhteisiä näyttelyprojekteja Haminan kaupunginmuseolle. Osasta vastauksista voi päätellä, että osa henkilöistä toivoisi yhteistyön olevan säännöllistä. Lupaavalta kuulostaa myös museojohtaja Koukin toive, jonka mukaan kaupunginmuseolla toivotaan, että he pääsevät toteuttamaan lisää näyttelyitä yhdessä haminalaisten nuorten kanssa jatkossa. Hän kiteyttää asian niin, että museotoiminnalla voi olla myös tärkeä identiteettiä ja sosiaalista koheesiota lisäävä vaikutus.

Tutkimuksessa selvitettiin myös parannusehdotuksia näyttelyprojektille. Niitä löytyi etenkin näyttelyn rakentamisen ja purkamisen aikataulutuksessa ja organisoinnissa. Etenkin näyttelyn rakentamisaikataulu koettiin liian tiukaksi. Näyttelyä rakennettiin käytännössä yhden tiiviin viikon ajan. Työpäivät venyivät jopa kaksitoistatuntisiksi.

”Nuvalaiset pääsivät myös rakentamaan näyttelyä ja Aaron Pihkanen sanoi nyt ymmärtävänsä, mitä Paula Kouki tarkoitti, kun sanoi, että museo voi olla kiinni kolmekin kuukautta, kun uutta näyttelyä rakennetaan.” (Leena Elonen, Reimari, 20.2.2018)

Museoalan ammattilaiset olivat halunneet olla vahvemmin mukana jo näyttelyn suunnitteluvaiheessa. Tiedonkulku olisi voinut olla parempaa niin nuorten, kuin ammattilaistenkin näkökulmasta. Nuorten mielestä markkinointiin kaivattiin ammattimaisempaa otetta. Suurimmat haasteet kohdattiin näyttelyn digitaalisen ulottuvuuden suunnittelun ja toteutuksen välillä. Tämän ongelman tunnistivat sekä nuoret, että museojohtaja. Jatkossa museon olisi hyvä panostaa digitaalisiin ja audio-visuaalisiin laitteisiin, kun tekevät yhteistyötä diginatiivisukupolven kanssa.

Kokeiluprojektin parasta antia oli ehdottomasti se, miten nuoret osallistivat omaan osallisuusprojektiin haminalaista yhteisö mukaan laajemminkin. Tämä nosti kokeiluprojektin yhteisöllisyyden ja osallisuuden tason nuorten osallisuudesta koko kaupunkia kattavan osallisuuden tasolle, mikä liitti #nuoruusympyröillä- näyttelyprojektin vahvasti sekä museopoliittisen ohjelman, että Haminan kaupungin kumppanuus- ja osallisuusohjelman tavoitteisiin.

Tutkimustyön näkökulmasta parantamisen varaa olisi ollut erilaisen tiedon dokumentoinnissa ja kyselylomakkeiden kysymysten asettelussa. Olisi ollut erittäin tarpeellista saada lisätietoa näyttelykävijöistä kohderyhmiä ajatellen. Lisäksi olisi ollut hyötyä, jos asiakkailta olisi kerätty palautetta systemaattisemmin esimerkiksi näyttelyssä ollessaan. Olisimme voineet kirjata ylös tarkemmin niitä tavoitteita, joita museopoliittisen ohjelman osalta tavoitteleimme, joten niiden tutkiminen olisi ollut helpompaa. Sama pätee kaupunkistrategiaan, vaikka mielestäni ne olivat selkeämmin etukäteen määritellyjä. Harmittaa myös se, ettemme voineet hyödyntää nuorten ja avajaisvieraiden videohaastatteluja tutkimuksessa. Niistä olisi voinut saada vielä uutta tietoa. Nämä huomiot on hyvä painaa mieleen seuraavaa kokeiluprojektia aloittaessa, jotta voimme dokumentoida projektin ja mitata sen onnistumista jälkikäteen.

7. YHTEENVETO

#nuoruusympyröillä- näyttelyprojekti toteutettiin kertaluontoisena kokeiluprojektina Haminan nuorisopalveluiden ja kaupunginmuseon yhteistyönä. Näyttelyä toteuttivat haminalaisista nuorisovaltuutetuista koottu vapaaehtoisryhmä, nuorten osallisuudesta vastaavana nuorisotyöntekijänä minä, museojohtaja ja kaksi museoalan ammattilaista. Apujoukkoina toimi kaksi nuorisopalveluiden työntekijää.

Omasta näkökulmastani tämä on yksi mielenkiintoisimmista projekteista mihin koskaan olen oman työurani aikana osallistunut. Tykkään Haminan kaupunginmuseon museojohtajan ja henkilökunnan ”hullun rohkeasta” asenteesta. Ajattelen osallisuuden asiantuntijana, että juuri tämän kokeiluprojektin kaltainen mahdollistava osallisuus on parasta osallisuutta. Reunaehtoja nuorten ideoiden toteuttamiselle asetti ainoastaan fyysiset tilat ja tekniset laitteet. Lähes kaikki muu oli mahdollista.

Nuorisotyön ammattilaisena koen, että olen etuoikeutettu, kun olen saanut osallistua nuorten kanssa tällaisen ainutlaatuisen kokeiluprojektin toteuttamiseen. Nuorten innostuneisuus ja sitoutuneisuus tekivät myös minuun vaikutuksen projektin aikana. Se intensiivisyys millä he projektiin sitoutuivat, on lähes käsin kosketeltavaa. Ihailen heidän heittäytymistään. Etenkin livingdollien luominen osaksi näyttelyä oli vahva suoritus. Paikallisen yhteisön sitominen osaksi näyttelyä oli ehdoton kokeiluprojektin kohokohta. Ilman opinnäytetyön tekemistä tämä ulottuvuus olisi tällä tasolla, jäänyt itseltä huomaamatta. Paikallisen yhteisön sitominen mukaan näyttelyyn vahvasti vuorovaikutusta nuorisovaltuuston, museon ja paikallisen yhteisön välillä, sekä sukupolvien välillä. Uskon sen olleen myös mukana olleille nuorille hyvä kokemus.

Vaikka osa osallistuneista nuorista ja nuorisotyön ammattilaiset toivoivatkin, että kokeiluprojektiin voisi jatkossa ottaa mukaan enemmän nuoria, niin itse olen enemmän museoalan ammattilaisten linjoilla. Uskon, että yksi keskeinen tekijä kokeiluprojektin onnistumiselle oli tiivis nuorten porukka, jotka jo entuudestaan tunsivat toisensa. Tiivis porukka, joka tuntee toisensa ja luottaa toisiinsa pienentää aina epäonnistumisen riskiä ja samalla helpottaa myös museon työntekijöiden asemaa kokeiluprojektin aikana. Museoalan ammattilaiset toivat esille, että sillä oli suuri merkitys, että nuorten oma ohjaaja osallistui projektiin. Katson itsekin, että sillä on lopputuloksen kannalta merkitystä, jos nuorilla on tuttu ohjaaja mukana projekteissa. Kokemukseni korostui tässä kokeiluprojektissa. Tämä puolestaan tukee sitä tavoitetta, että on tärkeää, että nuorten osallisuuden vahvistamiseen on sidottu Haminan kaupungin organisaatiossa kokoaikainen vakanssi. Se myös mahdollistaa vastaaviin projekteihin sitoutumisen.

Opin kokeiluprojektin ja opinnäytetyön tutkimusta tehdessä monia arvokkaita asioita. Osa asioista on ylätasoisia ja osa konkreettisia. Opin jäsentämään kuntakentällä tapahtuvien muutosten taustoja, mikä vaikuttaa automaattisesti siihen, etten pelkää muutoksia enää samalla tavalla. Opin että muutostarpeiden syitä jäsentäessä voidaan samalla varautua tulevaisuuteen. Tällöin muutosvastarinta vähenee ja katse kiinnittyy positiivisemmin tulevaisuuteen. Opin, että opetus- ja kulttuuriministeriön ja kuntaliiton ohjelmat ovat sidoksissa toisiinsa ja toiminnanohjaus on sidoksissa tutkituun tietoon toimintaympäristön muutoksista. Opin myös sen, että oma työnantajani on varsin hyvin tutustunut ja varautunut toimintaympäristön muutoksiin ja toiminnanohjauksen muutoksella on todella pyritty vahvaan varautumiseen ja kauaskantoiseen

tulevaisuusajatteluun. Opin soveltamaan kaupunkistrategiasta nousevia tavoitteita käytännön työhön tavalla, joka ilman opinnäytetyön tekemistä ei olisi ollut mahdollista.

Yksi parhaista oppimiskokemuksistani liittyy museoihin. Ennen kokeiluprojektia ja opinnäytetyön tekemistä oma suhteeni museoihin oli hauras. En tuntenut museoalaa, enkä oman työnantajan kaupunginmuseon toimintaa. Jälkikäteen huomaan, että oma käsitykseni museoista toimijoina on ollut todella vanhentunut, eikä museoiden toiminta ole asenteistani johtuen tuntunut kiinnostavalta.

Kokeiluprojektin ja opinnäytetyön tekemisen yhteydessä minulle avautui museo uudenaikaisena toimintaympäristönä. Museo voi toimia kokeilevalla tavalla, olla innovatiivinen ja innostava toimintaympäristö ja museo voi toden totta toimia myös monipuolisena tapahtuma-alustana. Kokeiluprojektin ansiosta pääsin osallistumaan Madridissa OMG (Other, Museums, Generation) seminaariin ja näkemykseni siitä mitä kaikkea museoiden toiminnan sisällä on mahdollista toteuttaa, laajeni valtavasti tämän matkan aikana.

Positiivisten kokemusteni ansiosta kannustan kaikkia kaupunginmuseoita lähtemään kokeilemaan, rikkomaan rajoja, osallistamaan ja mahdollistamaan. Kannustan yhteistyöhön ja hakemaan uudenlaiset kohderyhmät ja etenkin nuoret mukaan toimintaan. Siksi annan kernaasti Haminan kaupunginmuseolle vapaat kädet, käyttää opinnäytetyöni tutkimustuloksia innovatiivisesti vuorovaikutuksessa muiden museoiden kanssa. Kannustan Haminan kaupunginmuseota kertomaan muille museoille #nuoruusympyröillä- näyttelyprojektista ja kannustamaan positiivisten kokemustemme pohjalta muita museoita samanlaiseen heittäytymiseen.

Sain tämän opinnäytetyön aikana sisäisen kipinän tutustua museoalaan laajemmin, hankin museokortin ja mietin jatko-opintoja museopedagogiikkaan liittyen. Näen museoissa valtavasti potentiaalia.

Kiitän Haminan kaupunginmuseota ja nuorisovaltuustoa tästä yhteisestä matkasta, joka antoi itsellekin mahdollisuuden oppia valtavasti. Kiitän koko kaupunkiorganisaatiota siitä, että se on mahdollistanut meille tällaisen ainutlaatuisen kokeiluprojektin ja

mahdollisuuden oppia uusia, innostavia asioita. Toivon itsekin, että jatkossa voimme toteuttaa lisää yhteisiä hankkeita.

LÄHTEET

- Allianssi ry:n nettisivut. Nuorten osallisuus. Viitattu 5.11.2019.
<https://www.alli.fi/vaikuttaminen/nuorten-osallisuus>
- Aro, Timo 12.4.2018, kaupunkistrategiaseminaari, Kotka
- Elonen, Leena 2018. Nuoruusympyröillä näyttely nosti nuoruusmuistot esiin. Reimari 22.2.2018. Viitattu 18.6.2019. <http://www.reimari.fi/2018/02/20/nuoruus-ympyroilla-nayttely-nostaa-nuoruusmuistot-esiin/>
- Etelä-Savon maakuntahallinto 2018. Etelä-Savon kulttuurihyvinvointisuunnitelma. Viitattu 29.9.2019.
https://www.esavo.fi/resources/public//Jousi%202018/Marraskuu%202018/Etel%C3%A4-Savon%20kulttuurihyvinvointisuunnitelma%202019-2021_netiversio.pdf
- Haminan kaupunkistrategia vuoteen 2030.
- Haminan kaupungin kumppanuus- ja osallisuusohjelma 6.11.2019. Viitattu 4.11.2019
<https://www.hamina.fi/wp-content/uploads/2019/11/Haminan-Kumppanuus-ja-osallisuusohjelma-2019.pdf>
- Helsingin kaupunginmuseon nettisivu. Meidän-itä- näyttely. Viitattu 7.11.2019.
<http://www.helsinginkaupunginmuseo.fi/tapahtumat/meidan-ita-nayttely/>
- Hiltunen, Elina 2012. Matkaopas tulevaisuuteen. Helsinki: Talentum oyJ
- Häkkälä, Piritta, Niskanen, Riitta, Waden, Anna-Riikka 2018. Vaikuttava kulttuuriympäristö. Lahden kaupunginmuseo.
- Lindholm, Arto (toim.) 2015. Ei kävijästä osalliseksi – osallistuminen, osallistaminen ja osallisuus kulttuurialalla. Helsinki: Humanistinen ammattikorkeakoulu.
- Kaattari, Minna, Suksi, Ismo 2019. Kulttuuri ja taide hyvinvoinnin edistäjänä sosiaali- ja terveydenhuollossa, työelämässä ja koulutuksessa. Sosiaali- ja terveysministeriö.
- Mattila, Mirva (toim.) 2018. Mahdollisuuksien museo – Opetus- ja kulttuuriministeriön museopoliittinen ohjelma 2030. Helsinki: Valtioneuvosto
- Nuorisolaki (2006)
- Nuorisolaki (2017)
- Nuorten osallisuuden laatukriteerit. Viitattu 6.11.2019. <https://nuoretjaosallisuus.fi/>
- Ojala, Katri, Moilanen, Teemu, Ritalahti, Jarmo 2014. Kehittämistyön menetelmät, uudenlaista osaamista liiketoimintaan, Helsinki: Sanoma Pro
- Opetus- ja kulttuuriministeriö 2017. Valtion nuorisopoliittinen toimenpideohjelma 2017- 2019. Viitattu 4.11.2019.
<https://minedu.fi/documents/1410845/4274093/VANUPO+FI+2017+final.pdf/92502e8e-0cd0-40f0-b097-5ef39e1d529f/VANUPO+FI+2017+final.pdf>
- Opetus ja kulttuuriministeriön nettisivut. Nuoret ja osallisuus. Viitattu 5.11.2019.
<https://minedu.fi/nuorten-osallisuus>
- Palmu, Outi 2018. Miltä näytti haminalaisteinin huone 1980-luvulla? Käy katsomassa Haminan kaupunginmuseon uusi näyttely. Kymen-Sanomat 15.2.2018. Viitattu 18.6.2019. <https://kymensanomat.fi/uutiset/kulttuuri-ja-viihde/9e321826-84be-4bb4-a19c-1ffe6abd1b28>

Sitran blogi. Winqvist Ditte. Kulttuuri on sijoitus hyvinvoivaan yhteiskuntaan. Viitattu 18.11.2019. <https://www.sitra.fi/blogit/kulttuuri-sijoitus-hyvinvoivaan-yhteiskuntaan/>

Strandman, Pia, Vartiainen, Pekka (toim.) 2019. KUTU YAMK, kulttuurituotannosta kirjoitettua. Helsinki: Humanistinen ammattikorkeakoulu ja Metropolia ammattikorkeakoulu.

Suomen kuntaliitto 2015. Sivistyksen suunta Kuntaliiton sivistyspoliittinen ohjelma 2025, Helsinki: Suomen Kuntaliitto.

Virolainen, Jutta 2015. Kulttuuriosallistumisen muuttuvat merkitykset, Cuponn verkkojulkaisuja 26.

LIITTEET

Liite 1. Kyselylomake osallistuneille nuorille ja ammattilaisille

Liite 2. Museojohtaja Koukin haastattelun kysymykset

Liite 3. Kymen-Sanomien artikkeli 15.2.2018

Liite 4. Reimarin artikkeli 20.2.2018

Liite 5. #nuoruusympyröillä- näyttelyn huoneentaulut

Liite 6. Reimarin artikkeli 14.11.2017

Liite 1.

Helsingissä 1.9.2019

Osallistuit syksystä 2017 alkaen Haminan kaupungin museon ja nuorisovaltuuston yhteiseen näyttelyprojektiin, jonka lähtölaukauksena toimi Suomi 100-vuotta teemavuosi. Projektin aikana Haminan nuorisovaltuustosta koottu museotoiminnasta kiinnostunut nuorten porukka tuotti yhdessä kaupunginmuseon ammattilaisten kanssa täyspitkän ”Nuoruus ympyröillä”- näyttelyn Haminan kaupunginmuseon vintille. Museon näyttely oli avoinna 14.2.2018- 15.9.2018 välisen ajan ja sen näki yhteensä **XXX** vierasta.

Osallistuit tähän prosessiin. Teen näyttelystä ja siihen liittyvästä oppimisprosessista kehittämistyötä Humanistiseen ammattikorkeakouluun Kulttuurituottaja YAMK-opintoihin. Pyytäisin sinua ystävällisesti, vastaamaan omin sanoin seuraaviin kysymyksiin.

Mikäli haluat kysyä jotain kysymyksiin liittyen, laita sähköpostia tai soita.

1. Mikä on nimesi?
2. Mikä on asemasi?

Nuvalainen/ ammattilainen

Jos vastasit ammattilainen, mikä on nimikkeesi ja pääasialliset työtehtäväsi?

3. Kerro omin sanoin mikä oli oma roolisi Nuoruus Ympyröillä näyttelyn rakentamisessa?
4. Osallistuitko aineiston keruuseen?

Jos niin miten?

5. Osallistuitko näyttelyn rakennusvaiheeseen?

Jos osallistuit, niin kuvaile omin sanoin mitä teit?

6. Osallistuitko markkinointiin/ tiedotukseen?

Jos niin millä tavalla?

7. Millaisia asioita omasta mielestäsi opit prosessin aikana

8. Mitkä asiat sinulle on jäänyt erityisesti mieleen prosessista?

9. Koetko että sait vaikuttaa näyttelyn suunnitteluun, toteutukseen ja lopputulokseen?

Jos niin miten?

Ellet niin mikset?

10. Millaisia kehittämisideoita sinulle prosessin aikana, tai sen jälkeen on noussut mieleen?

11. Muista huomioita?

Kiitos vastauksista.

On hienoa, että osallistut kehittämishankkeeseen vastaamalla.

Liite 2.

Haastattelukysymykset Paula Kouki

Tausta:

Teen opinnäytetyötä Haminan kaupunginmuseon ja nuorisopalveluiden yhdessä toteuttamasta #nuoruusympyröillä - näyttelyprojektista Himanistiseen ammattikorkeakouluun. Projekti toteutettiin syksyn 2017 - syksyn 2018 aikana. Näyttely oli yleisölle avoinna 14.2.2018- 31.8.2018 (+ Valojen yö 15.9.2018)

Toimit Haminan kaupunginmuseon johtajana (tapahtumatuotantopäällikkö) ja olit vahvasti mukana #nuoruusympyröillä- näyttelyn mahdollistajana. Olet jo aiemmin vastannut samaan kyselyyn kuin osallistuneet nuoret ja ammattilaiset. Haluaisin nyt kysyä muutaman tarkennetun kysymyksen sinulta.

1. #nuoruusympyröillä- näyttelyä tuottaessa nyt voimassa oleva Mahdollisuuksien museo, OKM:n museopoliittinen ohjelma 2030 oli vasta luonnosvaiheessa. Toit esille mm. useassa lehtihaastattelussa, sekä suunnittelupalaverissa nuorten kanssa, että #nuoruusympyröillä toteuttaa jo etupainotteisesti tulevan museopoliittisen ohjelman tavoitteita.

Mitkä museopoliittisen ohjelman tavoitteista mielestäsi toteutuivat #nuoruusympyröillä näyttelyprojektissa?

2. Kuinka merkittävänä pidät #nuoruusympyröillä- näyttelyprojektia museopoliittisen ohjelman tavoitteiden toteuttamisen kannalta omassa museossasi? (kuva merkityksiä)
3. Entä kuinka merkittävänä pidät projektia Haminan kaupunginmuseon toiminnan ja oman toimialasi kehittämisen kannalta? (kuva merkityksiä)

4. Haminan vuonna 2017 hyväksytyn kaupunkistrategia 2030 tavoitteiden mukaan Haminassa luodaan kumppanuuksia, joilla luomme edellytyksiä eri toimijoiden aktiivisuudelle ja osallisuudelle sekä rakennamme alustan yhdessä tekemiseen, edistämme seutuyhteistyötä ja kansainvälisyyttä sekä huolehdimme edunvalvonnasta.

Lisäksi panostamme uudistumiskykyiseen ja osaavaan henkilöstöön, jolloin henkilöstömme palvelukyky on korkeaa, kannustamme henkilöstöä palvelujen kehittämiseen yhteistyössä kuntalaisten kanssa, otamme palveluissa käyttöön uusia innovaatioita, hyödynnämme tekoälyn ja robotiikan mahdollisuudet, koulutamme henkilöstöämme jatkuvasti.

Tavoitteenamme oli omalta osaltamme tuottaa kaupunkistrategian mukaista toimintaa #nuoruusympyröillä- näyttelyprojektin muodossa.

Miten hyvin mielestäsi onnistuimme vastaamaan strategisiin tavoitteisiin?

Mihin tavoitteisiin pystyimme vastaamaan?

Missä olisimme voineet vielä parantaa?

5. Asetimme tavoitteeksi oppimisprosessin, jossa sekä nuoret, että ammattilaiset oppivat jotain uutta. Koetko sinä museojohtajana, että museon henkilökunta oppi jotain #nuoruusympyröillä - prosessin aikana?
6. Osallisuus ja aktiiviseen kansalaisuuteen tukeminen ohjaa Haminan kaupunginmuseon toimintaa kaupunkistrategisesti, että museopoliittisen ohjelman tavoitteiden mukaan. Miten sinusta osallisuutta kulttuurialalla voidaan parhaiten tukea (kerro omin sanoin)?

Liite 3.

Miltä näytti haminalaistenin huone 1980-luvulla? — Käy katsomassa Haminan kaupunginmuseon uusi näyttely

Kaupunginmuseon ja nuorisovaltuuston yhteisnäyttely esittelee haminalaista nuorisokulttuuria eri vuosikymmeniltä.

Raimo Eerola

Nuoruus ympyröillä -näyttely on esillä Haminan kaupunginmuseossa 31.8. asti. Kuvassa Ha-

minan nuorisovaltuustosta Aaron Pihkanen, Mimi Korjus ja Sanni Korjus pukeutuneina 90-luvun, 60-luvun ja 80-luvun muotivaatteisiin.

Sanna Susanna on 15-vuotias. Hän asuu Haminan Husulassa omakotitalossa isänsä Jarmon ja äitinsä Päivin kanssa. Sanna fanittaa Madonnan ja säästää rahaa Brightonissa järjestettävää kielikurssia varten.

Sanna Susanna on tyypillinen 1980-luvun lopun teini, paitsi, että hän kuvitteellinen hahmo Haminan kaupunginmuseon uudessa Nuoruus ympyröillä -näyttelyssä. Hänen elämänsä avautuu museon vintille rakennetussa huoneessa, joka esittää haminalaisen nuoren arkea vuonna 1989 harlekiiniverhoineen, rottinkikalusteineen ja Suosikin julisteineen.

Enemmän tekniikkaa ja tavaraa

Näyttelyn toteuttajina ovat nykyiset nuoret eli Haminan nuorisovaltuusto. Nuvalaiset ovat keränneet tarinoita, valokuvia ja esineitä haminalaisilta entisiltä nuorilta niin kasvotusten kuin sosiaalisen median kautta viime syksystä lähtien.

Nyt valmiina on neljä huonetta, jotka kuvaavat haminalaista nuorisokulttuuria 1960—90-luvuilla.

— On ollut mielenkiintoista nähdä, kuinka tyyli, muoti ja kauneushanteet ovat vaihtuneet eri aikakausina, 16-vuotiaat **Mimi Korjus** ja **Sanni Korjus** kertovat 60-luvun ja 80-luvun rooliasuissaan.

1990-luvun muotivaatteisiin pukeutunut Aaron Pihkanen, 14, nyökyttelee vieressä. Hän on tehnyt yhden lisähuomion:

— Tekniikan ja tavarain määrä on lisääntynyt joka vuosikymmenellä.

Historiallinen näyttely

Nuoruus ympyröillä on tietävästi Suomen ensimmäinen kaupunginmuseon ja nuorisovaltuuston yhteisnäyttely. Haminan kaupungin vetovoimapalvelupäällikkö ja museojohtaja **Paula Kouki** kertoo, että hanke lähti liikkeelle jo vuonna 2016.

— Ajatuksena oli tehdä näyttely, joka esittää nuoruutta Haminassa. Idea eri vuosikymmenten huoneista tuli nimenomaan nuorilta.

Mainos (Sisältö jatkuu alla)
Mainos päättyy

Koukin mukaan yhteisprojekti on toteuttanut vielä julkaisematonta uutta museopoliittista ohjelmaa, jossa korostetaan yleisön osallistumista kulttuurin tekemiseen.

— Olemme oppineet paljon lähihistoriasta ja ylipäättänsä nuorisokulttuurista. Ennen monet asiat olivat toisin, mutta paljon on samaakin, Sanni Korjus pohtii.

Tekniikan ja tavarain määrä on lisääntynyt joka vuosikymmenellä. — Aaron Pihkanen

Nuoret suunnittelijoina ja tekijöinä

Aaron Pihkanen yllättyi, kuinka monivaiheinen ja työläs prosessi näyttelyn tekeminen on.

— Vasta nyt sain tietää, että esimerkiksi kaupunginmuseon näyttelyitä saatetaan pystyttää kolme kuukautta.

Haminan nuorisotyöntekijä **Hanna-Kaisa Lähteen** mielestä on tärkeää, että nuoret eivät ole olleet mukana pelkästään suunnittelijoina, vaan myös toteuttajina.

— He ovat tehneet pitkää päivää vapaa-ajallaan. Tämä on ollut merkittävä kokemus koko porukalle.

Jotain hyvää ja jotain huonoa

Mikä neljästä vuosikymmenestä nousi nuorten suosikiksi?

— Pidän eniten 1960-luvusta. Aikakausi kiinnosti minua jo ennen tätä, Mimi Korjus sanoo.

Sanni Korjus ja Aaron Pihkanen olisivat mieluiten olleet nuoria 1980-luvulla. Ainakin silloin tehtiin mahtavaa musiikkia.

— Jokaisessa vuosikymmenessä on jotain hyvää ja jotain huonoa, mutta mielestäni nyt on paras aika olla nuori, Sanni Korjus summaa.

Nuoruus ympyröillä

Haminan kaupunginmuseon ja Hamina nuorisovaltuuston yhteisnäyttely kuvaa haminalaista nuorisokulttuuria menneinä vuosikymmeninä.

Tarinoita, valokuvia ja esineitä on kerätty Hamina asukkailta.

Myös yleisö pääsee osallistumaan. Kävijät voivat pukeutua eri aikakausien vaatteisiin ja lähettää itsestään kuvia Facebookiin tai Instagramiin tunnuksella #nuoruusympyröillä.

Näyttely on esillä Hamina kaupunginmuseossa 31. elokuuta saakka.

OUTI PALMU

Liite 4.

Nuoruus ympyröillä -näyttely nostaa nuoruusmuistot esiin

20.2.2018 Leena Elonen Juttu

Haminan nuorisovaltuustolaisten ideoima ja suunnittelema näyttely Nuoruus ympyröillä kuvaa menneiden vuosikymmenien nuorisokulttuuria.

90-luvun teini Juho (Aaron Pihkanen) ja 80-luvun nuoruutta elävä Sanna-Susanna (Sanni Korjus) poikkisivat 60-luvulle tapaamaan keinutuolissa istuvaa Seija-Kaarinaa (Mimi Korjus).

– Nuorisovaltuuston ja Haminan kaupunginmuseon yhteinen projekti on ainutlaatuinen siksi, että tietävästi missään muualla kaupunginmuseo ei ole aiemmin tilannut pitkää näyttelyä nuvalaisilta, ja siksi, että näyttelyssä kaikkea saa hypistellä toisin kuin yleensä museoissa, nuorisotyöntekijä **Hanna-Kaisa Lähde** kuvaa.

– Näyttely on myös kaikkea sitä, mitä vielä lausuntokierroksella olevalta uudelta positiiviselta ja osallistuvalla museopoliittiselta ohjelmalta odotetaan, vetovoimapalvelujen päällikkö **Paula Kouki** lisää.

Näyttely avattiin ystävänpäivänä ja se on nähtävillä elokuun loppuun. Avajaisten jälkeen näyttely vielä täydentyy audiovisuaalisella

elämyksellä, jossa on liikkuvaa kuvaa ja kuullaan tarinoita vanhemman polven nuorilta.

Kaupunginmuseon vintille on rakennettu teini-ikäisten omia huoneita, jotka kuvaavat nuorisokulttuuria 60-luvulta 90-luvulle. Näyttelyyn on saatu lainaksi kalusteita, vaatteita ja muuta rekvisiittaa. Näyttelyn tavoitteena on saada entisiä ja nykynuoria yhteen.

– Museossa kävijät voivat löytää näyttelystä elementtejä omasta nuoruudestaan, pukeutua vaatteisiin, joita käytettiin aikana, jolloin itse oli teini, fiilistellä menneitä ja ottaa kuvia, Hanna-Kaisa Lähde vinkkaa.

Avajaisissa nuvalaiset **Aaron Pihkanen**, **Mimi Korjus** ja **Sanni Korjus** olivat pukeutuneet rooliasuihin ja suunnitteilla on, että jonain päivänä Tattoo-viikolla näyttelyssä olisi myös ”eläviä malleja”.

Aaron, Mimi ja Sanni ovat yhtä mieltä, että jokaisella vuosikymmenellä on jotain hyvää, vaikka ovatkin erilaisia.

Sannin mielestä nykyisyys on parasta, vaikka esittikin 80-luvulla nuoruuttaan elävää Sanna-Susannaa, joka diggaa Bon Jovia ja Madonnaa, pelaa tennistä ja säästää rahaa, että pääsisi kielikurssille Brightoniin ja on juuri saanut puhelimen omaan huoneeseensa.

Mimi tykkää 60-luvusta ja uskoo, että se johtuu siitä, koska pitää sen aikakauden musiikista. Mimi myös esitti Seija-Kaarinaa, jonka huoneessa 60-luvulla oli keinutuoli ja putkiradio. Välillä Mimi vaihtoi rooliasua ja sukelsi 70-luvun Tarja-Teijaksi, joka harrastaa kuorolaulua ja musiikkiteatteria.

Aaron on mieltynyt 70- ja 80-luvun taitteen musiikkiin ja tykkää tämän vuoksi niiden vuosikymmenten nuorisokulttuurista. Avajaisissa Aaron esitti Juhoa, joka oli teini 90-luvulla.

Nuvalaisten ajatuksena oli, että näyttely olisi saatu pystyyn jo viime vuonna. Tavoitteena oli, että näyttelyssä olisi tuotu esiin nuorten kulttuuria koko itsenäisyyden ajalta. Kun vetovoimapalvelujen päällikkö Paula Kouki kuuli ajatuksesta, idea otettiin uudelleen lämmitteilyyn. Näyttelyssä päädyttiin kuitenkin kuvaamaan nuorisokulttuuria 50-luvulta nykypäivään, koska silloin nuorisokulttuuri lähti kukoistamaan.

Nuvalaiset pääsivät myös rakentamaan näyttelyä ja Aaron Pihkanen sanoi nyt ymmärtävänsä, mitä Paula Kouki tarkoitti, kun sanoi, että museo voi olla kiinni kolmekin kuukautta, kun uutta näyttelyä rakennetaan.

Sanni Korjuksen esittämä Sanna-Susanna diggaa Bon Jovia ja Madonnaa.

Liite 5.

HUONE 1

- Huoneessa eletään vuoden 1963 arkea
- Huone sijaitsee Poitsilassa pienen puutalon vinttikamarissa talossa, jossa asuu satamatyöläinen Aaro Kalervon ja kotiompelijatar Irja Inkerin viisihenkilinen perhe.
- Perheessä on kolme lasta: 1948 syntynyt Seija Kaarina, joka käy parasta aikaa rippikoulua, vuonna 1956 syntynyt pikkuveli Seppo Sakari ja kuu-kauden vanha Vappu Helena, joka nukkuu päiväunensa veljen sängyssä, isomprien lasten makuukamarissa, joka toimii myös koko perheen radiohuoneena. Sillä aikaa kun Vappu nukkuu, kuuntelee äiti radiota hiljaisella äänellä.
- Seija on kiinnostunut vieraista kielistä, hän lukee ahkerasti kirjoja ja kuuntelee ohjelmia Aaro-isän hankkimasta putkiradiosta. Radio on perheen yhteinen, joten Seija saa kuunnella radiota harvoin. Seijan lempiohjelma radiossa on uusi Sävelradio. Isän mielestä se on nykyajan hömpötystä ja pilaa radio-ohjelmien maineen. Kun on sävelradion aika, isä lähtee aina siksi ajaksi ulos pilkkomaan polttopuita.
- Seijan mielestä Beatles ja Elvis ovat hyvää musiikkia, vaikka radiossa soitetaankin heidän kappaleitaan harmillisen vähän. Myös Laila Kinnusen esiintyminen Euroviisuissa teki Seijaan vaikutuksen. Häntä on alkanut kiinnostaa Lailan menestyksen myötä myös suomalainen tanssimusiikki.
- Seija pääsi tänä vuonna kerran Rannanpoikien Mäntlahden tanssilavalle tansseihin vanhempien serkkutyttöjensä kanssa, mutta silloin siellä oli aika hiljaista. Seijan haaveena on päästä Turkian lavalle tanssimaan, mutta isän mielestä se on liian kaukana kotoa, eikä ylipäätään tanssilavoille pitäisi olla asiaa, ennen kuin rippikoulu on käyty ja konfirmaatio suoritettu. Asiasta neuvotellaan kotona melko ahkerasti.
- Äidin mielestä isän ei tarvitsisi olla niin ankara Seijalle, mutta isällä on selkeä käsitys maailman vaaroista, eikä hänen päätään näiden asioiden suhteen ole helppoa kääntää.

HUONE 2

- Huoneessa eletään vuoden 1976 arkea
- Huone sijaitsee uudessa kerrostalossa Haminan keskustassa. Huoneisto on kooltaan 3 huonetta ja keittiö ja siellä asuu musiikin lehtori Markku Olavin ja kuvaamataidon lehtori Sointu Sylvian viisihenkinen perhe. Markku on mukana kunnallispolitiikassa ja soittaa pianoa omaksi (ja naapureiden) iloksi kotona. Hän on myös mukana teatteriporukoissa. Sointu opettaa lehtorin viran ohessa sivutoimisesti kuvataidetta Kansalaisopistolla.
- Perheessä on kolme lasta: vuonna 1961 syntyneet kaksoset Tarja-Teija ja Jarkko -Veijo, sekä vuonna 1969 syntynyt pikkusisko Kirsi-Marja
- Tarja-Teija harrastaa musiikkiteatteria ja kuorolaulua, Jarkko-Veijo on nuorempana ollut aktiivinen partiolainen ja pesäpalloilija. Hän on aloittanut uuden harrastuksen tänä lukuvuonna koulun luontovalokuvakerhossa. Jarkolla on myös oma kitara, jonka sai isältä joululahjaksi. Hän ei tosin ole järin kiinnostunut soittamaan.
- Koko perhe on harrastanut yhdessä kansantanssitaitea. He ovat aktiivisesti kiertäneet tanssimatkoilla niin Suomessa, kuin Pohjoismaissaakin. Lisäksi perheellä on asuntovaunu, jonka kanssa on yhdessä reissattu pitkät kesälomat. Seuraavana kesänä vanhemmat saavat lähteä ilman kaksosia, koska kaksoset on päätetty patistaa kesätöihin mansikkamaalle.
- Tarjan lempimusiikkia on Abba, Taiska ja Vicky Rosti, mutta Jarkko kuuntelee vain Hurriganesia. Tästä koituu välillä sisarusten välille äänestä riitaa, koska huoneessa on vain yksi yhteinen kasettimankka. Kirsi kuuntelee mielellään Mari Laurilan Musiikkisokkeloa, jonka isä on hankkinut hänelle c-kasetille.
- Tarja on oppilaskunta-aktiivi ja erityisen kiinnostunut yhteiskunnasta ja sen arvoista. Häntä huolettavat millaiseksi maailma muuttuu, ellei solidaarisuutta oteta huomioon. Helmikuussa oli syntynyt itsenäisen Suomen ensimmäinen poliisilakko, Onneksi evankelisluterilaisen kirkon piispainkokous oli alkanut tukemaan naispappeutta toukokuussa. Monet puolueet halusivat tukea Urho Kekkosta myös seuraavissa presidentinvaaleissa ja sosiaalidemokraatit eivät oikein ole löytäneet paikkaansa niin Suomessa, kuin Ruotsissaakaan. Tarja tutkiikin mahdollisuuksiaan liittyä Suomen Demokraatti-

sen Nuorisoliiton jäseneksi, mutta ei ole vielä uskaltanut, etteivät vanhemmat suutu hänelle. Pappa on kuitenkin sotilasarvoltaan upseeri ja pappa ei hyväksyisi sen tapaisia ajatuksia. Sitä paitsi pappa on juuri kustantanut Targalle uuden takin postitilauksella Lontoosta. Nyt pappaa ei pidä suututtaa.

- Jarkkoa ei politiikka kiinnosta. Hän on kiinnostunut luonnosta, merilinnuista, valokuvaamisesta, sekä ihmisen luontosuhteesta. Siinä sivussa hän on kiinnostunut Hurriganesista ja ihan vähän myös naapurin Virpistä.

HUONE 3

- Huoneessa eletään vuoden 1989 arkea
- Huone sijaitsee omakotitalossa Vehkalahden Husulassa, jossa asuu Summan tehtaalla työskentelevän Jarmo Ension ja Haminan sataman reskontrassa työskentelevän Päivi Tuulikin kolmihenkinen perhe.
- Perheen tytär Sanna Susanna on syntynyt vuonna 1974. Hän harrastaa tennistä ja laskettelua ja säästää rahaa Englannin Brightoniin suuntaavaa kielikurssia varten, johon sai hyvän pesämunan päästyään ripille 9.7.1989.
- Hän fanittaa Madonnan ja Bon Jovia ja rakastaa Suomessa VHS- ensi-iliansa saanutta Dirty Dancing (Kuuma tanssi) elokuvaa. Sanna haluaisi alkaa harrastaa soul- ja discotanssia, mutta ei ole vielä löytänyt sopivaa harrastuspaikkaa lähialueilta. Siksi hän katselee Madonnan ja Michael Jacksonin musiikkivideoita olohuoneen VHS-nauhurilla ja harjoittelee koreografioita kotona.
- Sannan on kuullut ikäviä uutisia. Hänen paras ystävä Minna muuttaa tämän vuoden aikana perheensä kanssa Joensuuhun, koska hänen isänsä on saanut työsiirron sinne. Sannaa surettaa asia, mutta onneksi vanhemmat ovat antaneet Sannalle oman puhelimen huoneeseen ja kirjeposti kulkee. Kesälomalla sitten pitää mennä Joensuussa käymään. Tytöt ovat kuulleet että siellä on kesällä jotkut rokkifestaritkin. Ehkä maailma ei Minnan muuttoon kaadu, vaikka nyt siltä tuntuukin.
- Ennen kuin Minnan perhe muuttaa, tytöt ovat haaveilleet osallistuvansa hevosten hoitokurssille Harjun maatalousoppilaitoksella. Nähtäväksi jää, onko se mahdollista.

- Sannan äiti ja isä ovat luvanneet viedä Sannan Teneriffalle hiihtolomalla. Se on valtavan jännittävää. Sanna ei nimittäin ole koskaan aikaisemmin ollut lentokoneessa.

HUONE 4

- Huoneessa eletään vuoden 1997 arkea
- Huone kuuluu rakennusinsinööri Mikko Tapanin ja hoitovapaalla olevan päivähoitaja Merja Pia Marikan rivitaloasuntoon, jossa asuu nelihenkkinen perhe. Rivitalo sijaitsee Vehkalahden Neuvottomassa.
- Perheessä asuu kaksi lasta: vuonna 1982 syntynyt Juho Otto Aleks ja 1995 syntynyt pikkuveli Jose Miro Valtteri. Juholla on myös vuonna 1980 syntynyt isosisko Emmi Anna Elina, joka asuu isän luona, mutta joka toinen viikonloppu hän käy Juhon kotona. Tuolloin Juho ja Emmi jakavat saman huoneen. Juhon ja Emmi isä on rajavartijana työskentelevä Juha Petteri. Hän ja Emmi asuvat Virojoella Ala-Pihlajassa samassa talossa isovanhempien kanssa. Juho on puolestaan joka toisen viikonlopun siellä.
- Äiti on hoitovapaan aikana pintaremontoinut perheen asuntoa, eikä Juho erityisesti pidä äidin sisustusvalinnoista omassa huoneessaan.
- Juho harrastaa sählyä ja lukee sarjakuvia ja pokkareita. Hän on juuri saanut oman mopon papalta ja mummolta rippilahjaksi. Hän ei kuitenkaan ole erityisen innokas mopoilija, vaan viihtyy huoneessaan pokkareidensa parissa. Lisäksi häntä kiinnostaa säveltää musiikkia uusilla kosketinsoittimilla, millä voi nauhoittaa musiikkia ja missä on sisään ajettuna useimpia biittejä, sekä taustoja.
- Hän haaveilee, että pääsisi joskus tietokoneella kokeilemaan oman musiikin muokkaamista, vaikka sellaiset koneet ja ohjelmat ovat todella kalliita ja myynnissä vain ammattikäyttöön.
- Roolipelit kavereiden kanssa vetävät myös Juhoa puoleensa. Kaveriporukalla on epävirallinen roolipelikerho ja he kokoontuvat kerran kuussa jonkun kotiin pelaamaan roolipelejä.

Liite 6.

Nuoruus ympyröillä peilaa Haminan nuorisokulttuuria

14.11.2017 Ronja Tilli Juttu

Haminan Kaupunginmuseo ja Nuorisovaltuusto ovat päättäneet yhteistyössä luoda ainutlaatuisen näyttelyn, joka tuo Haminan nuorisokulttuuria eri vuosikymmeniltä takaisin nykypäivään, aina 50-luvulta asti. Näyttelyn nimeksi onkin valittu osuvasti *Nuoruus ympyröillä*.

Nuorisovaltuutetut Sanni (oik.) ja Mimi Korjus ovat jo kolonneet kaappinsa läpi, ja tehneet löytöjä näyttelyä varten.

Nuvalaiset ovat jo penkoneet omia ja vanhempiensa kaappeja etsiessään näyttelyyn soveltuvia vaatteita ja fiilistellessään projektia, mutta lisääpua entisiltä nuorilta kaivataan.

Nuorisovaltuusto on luonut hankkeelle oman Facebookprofiilin, joka kantaa nimeä: Museo Nuva. Mahdollisen aineiston kanssa voi lähestyä joko Museo Nuvaa Facebookissa, lähettää sähköpostia: hanna-kaisa.lahde@hamina.fi tai vastaavasti tulla paikan päälle info- ja aineiston vastaanottotapahtumaan.

Jotta näyttelystä tulisi mahdollisimman monipuolinen ja teemaansa kuvaava, järjestäjät ovat päättäneet pitää infotilaisuuden ja aineiston vastaanottopäivän tämän viikon lauantaina 18.11 klo 11-14 Haminan keskustan nuorisotilassa, eli entisessä Haminan kirjastossa os. Rauhankatu 8.

Toiveena on, että ihmiset tutkisivat kaappejaan sekä valokuva-albumejaan ja toisivat löytöjään aineiston vastaanottopäivään. Tarkoituksena on kerätä pienesineistöä, valokuvia, julisteita, vaatteita ja kodin tekstiilejä eri vuosikymmeniltä, sekä haastatella ihmisiä ja kerätä tarinoita heidän nuoruusvuosiltaan Haminassa.

Molemmat näyttelyä tuottavat tahot ovat lähteneet innoissaan ja aktiivisesti ideoimaan tapoja, joilla sekä Haminassa nuoruusvuotensa viettäneet että nykyäänkin koulunpenkkejä kuluttavat teinit kiinnostuisivat näyttelystä.

Näyttelyn avajaiset on tarkoitus pitää ensivuoden ystävänpäivänä Lasten Kulttuuriviikoilla ja näyttelyn on määrä jatkua kesän 2018 loppuun.

Tarkoituksena on leikitellä ajatuksella, millaista elämä olisi ollut, jos sosiaalinen media olisi jo tuolloin ollut olemassa, sekä luoda museon tiloihin muutama todellisen näköinen nuoren huone eri vuosikymmeniltä. Osa nuorisovaltuutetuista on myös riemuissaan lupautunut pukeutumaan nuoriksi vuosikymmenten varrelta näyttelyn avajaispäivänä.

– On mielenkiintoista nähdä, minkälaista elämä ja tyyli on ollut vanhempiemme ollessa nuoria, mieltivät nuorisovaltuutetut **Mimi** ja **Sanni Korjus**.

– Tietääksemme mikään muu Kaupunginmuseo ei ole tilannut Nuvalta pitkää näyttelyä, joten odotamme innolla näkevämme, mitä tuleman pitää!

Haminan vetovoimapalvelupäällikkö ja museon johtajan tehtävissä työskentelevä **Paula Kouki** uskoo myös näyttelyn kiinnostavan monia ja tuovan museolle paljon kävijöitä. Myös pitkälle näyttelyn kestolle on hyvät perustelut.

– Haminan ulkopuolella asuu paljon ihmisiä, jotka ovat kasvaneet ja viettäneet nuoruutensa täällä. Monet heistä tulevat kesäisin mökkeilemään ja viettämään aikaa kotiseudulleen. Tällaiset henkilöt ovat varmaankin kiinnostuneita näyttelystä, pohtii Kouki.

– Tulevana vuonna järjestetään myös Hamina Tattoo, joka tuo kaupunkiin suuren määrän mahdollisia vierailijoita.